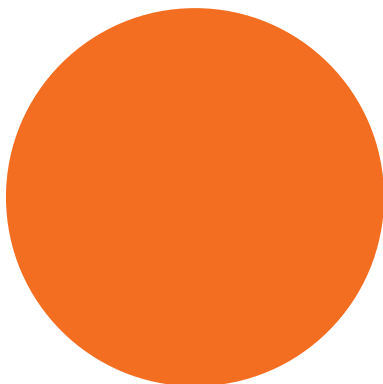

OP-RYHMÄ
VUOSIKERTOMUS 2004

Taloudellinen informaatio vuonna 2005

OP-ryhmä ja OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj julkaisevat vuonna 2005 kolme osavuositarkastusta:

- tammi–maaliskuulta 12.5.2005
- tammi–kesäkuulta 11.8.2005
- tammi–syyskuulta 10.11.2005

Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne ovat saatavissa verkkosivuiltamme www.op.fi ja www.oko.fi. Paperikopioita voi tilata osoitteesta Osuuspankkikeskus, Viestintä, PL 308, 00101 Helsinki, puh. 010 252 2053, telekopio 010 252 2298, sähköposti viestinta@op.fi.

Tämä julkaisu yhdessä OP-ryhmän tilinpäätöksen kanssa muodostaa pankkiryhmän vuosikertomuksen vuodelta 2004.

Vuosikertomuksen liitteenä on myös OP-ryhmän yhteiskuntavastuuraportti, joka aikaisemmin julkaistiin itse kertomuksen yhtenä lukuna.

Elleivät tilinpäätös ja yhteiskuntavastuuraportti ole tämän kertomuksen mukana, ne voi tilata edellä mainitusta osoitteesta.

Kansikuva:

“Asiakkaan etu on myös pankin etu. Siitä lähtee minunkin työni asiakkuuksista vastaavana johtajana. Se on palvelun ja myynnin kehittämistä, sellaista valmentajan työtä, haastavaa ja kiinnostavaa.”

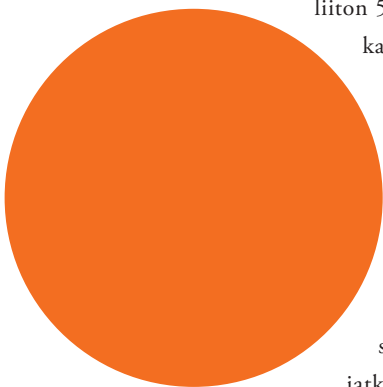
Marja-Liisa Sipola

Pankinjohtaja, Raahen Seudun Osuuspankki

SISÄLTÖ

4	Pääjohtajan katsaus	16	OP-ryhmän toiminnan perusta	50	OPK:n hallintoneuvosto
6	Toimitusjohtajan katsaus	19	OP-ryhmän rakenne	51	OPK:n organisaatio
9	Toimintaympäristö	25	OP-ryhmän toiminta	52	OPK:n johtokunta
11	OP-ryhmän avainluvut 2000–2004	43	Henkilöstö	54	Yhteystiedot
12	OP-ryhmä vuonna 2004	48	OPK:n hallinto		

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

Vuonna 1979 ilmestyneen Osuuspankkien Keskusliiton 50-vuotishistoriikin nimi oli Jatkuvan kasvun voima. Se oli hyvä nimi. Se kuvaa saavutuksiamme vielä nytkin, kun koko OP-ryhmän 100-vuotishistoriikin on kolme vuotta vanha.

Jatkuva kasvu on myös viime kesänä päivitetyn strategiamme kantava voima. ”Toimintamme historialliset ja viimeaikaiset saavutukset antavat velvoitteen ja edellytykset jatkaa markkinoita nopeammalla kasvurallalla”, sanotaan sen johdannossa. OP-ryhmän historialliset saavutukset ovat yleisesti tunnettuja eivätkä viimeaikaiset jää niistä jälkeen. Päinvastoin. Pankkiryhmän taloudellinen tilanne, markkina-asema ja yrityskuva ovat vahvempia kuin koskaan.

OP-ryhmän tavoitteena on ylittää markkinoiden keskimääräinen kasvu kaikilla ydinliiketoiminta-alueillaan ja olla niillä markkinajohtaja. Tavoite on realistinen, kun ottaa huomioon lähtöasemat. Vuonna 2004 OP-ryhmän liikevoitto oli edelleen sitä noin 500 miljoonan euron tasoa, johon olemme viime vuosina yltäneet. Omat varat ovat viiden viime vuoden aikana lähes kaksinkertaistuneet, ja vakavaraisuusaste on noussut olennaisesti.

Siksi on mahdollista ja perusteltua asettaa pääpaino kasvuun. Tavoite on realistinen myös siksi, että OP-ryhmä on jo nyt erittäin hyvissä markkina-asemissa. Voitimme viime vuonna kuten monena edellisenäkin markkinaosuutta niin luotoissa ja talletuksissa kuin rahastosijoituksissa ja vakuutussäästöissäkin.

Muutokset markkinaosuuksissa ovat yleensä pieniä, mutta suunta onkin tärkeämpi. OP-ryhmässä se on nouseva, ja uskon nousun jatkuvan. Markkinaosuudet ovat meille tärkeä onnistumisen mittari. Niiden pienetkin muutokset kertovat heti, kuinka hyvin olemme työmmehä tehneet, kuinka hyvin olemme palvelleet asiakkaitamme. OP-ryhmä on jo saavuttanut johtavan aseman henkilöasiakkaiden keskuudessa, ja yritysasiakkaiden ryhmässä asemamme on vahvistunut merkittävästi.

Jatkuvan kasvun voimaa tarvittaisiin myös maailmantaloudessa ja kotoisessa kansantaloudessamme. Maailmantaloudessa koettiin voimakkaan kasvun vuosi kuin edellisenä vuonna osattiin odottaa. Sekään ei kuitenkaan auttanut Eurooppaa. Tulevina vuosina USA:n velkavetoisella taloudella on entistä vähemmän edellytyksiä toimia muun maailman veturina. Euroopan on itse saatava aikaan niin paljon kysyntää, että sen tyydyttämiseksi riittää työtä yhä useammalle. Uskonkin, että Euroopan

keskuspankki pidätty merkittävästä korkojen nostosta ja ennustan, että markkinakorot säilyvät alhaisella tasolla viime vuosien tapaan.

Suomen viimevuotinen talouskasvu oli euroalueeseen nähden kelvollinen. Se oli kuitenkin heikko maailmantalouteen verrattuna ja siihen nähden, mitä työllisyystavoitteet olisivat vaatineet. Suomen investointiaste on edelleen huolestuttavan alhainen, vaikka kääntyikin viime vuonna loivaan nousuun.

Pankkien luottokanta kasvoi edelleen ripeästi lähinnä asuntoluottojen vilkkaan kysynnän ansiosta, mutta myös yritysluottokanta oli kasvussa. Talletusten kasvu jäi pienemmäksi, ja luotto- ja talletuskannan keskikoron erotus aleni edelleen. Osakemarkkinoiden kasvu sen sijaan lisäsi pitkäaikaissäätämisen suosiota, ja rahastopääomat kasvoivat huomattavasti.

Alkaneena vuonna kehitys jatkunee samanlaisena. Kansalaisten tulojen kasvu ja matalana pysyvä korkotaso pitävät yllä omistusasuntojen kysyntää ja siten myös luottokannan kasvua. Rahastot karttuvat edelleen, ja henki- ja eläkevakuutuksenkin voi odottaa elpyvän, koska uuden lainsäädännön vaikutukset ovat selkiytyneet.

OP-ryhmän menestys on ollut ja on ratkaisevasti riippuvainen siitä, että ryhmän palveluksessa on osaavaa, motivoitunutta ja sitoutunutta henkilökuntaa. Viime vuonna ryhmän henkilöstöpolitiikassa keskityttiin kahteen asiaan: koulutukseen ja

palkitsemiseen. Palkitsemisessa mentiin uusille urille, kun päätettiin henkilöstörahaston perustamisesta. Sen rinnalle luotiin lisäksi erillinen johdon palkitsemisjärjestelmä. Tavoitteena on palkita hyvistä suorituksista, kannustaa vielä parempiin ja saada kaikki entistäkin sitoutuneemmiksi ryhmän yhteisiin tavoitteisiin.

Vain henkilöstön avulla ja muiden sidosryhmiemme luottamuksen voimalla voimme toteuttaa strategiassa mainitun perustehtävämme: edistää omistajajäsentemme, asiakkaidemme ja toimintaympäristömme kestävää taloudellista menestystä ja hyvinvointia ja olla asiakkaillemme enemmän kuin pankki.

Kiitän OP-ryhmän henkilöstöä ja hallintoa sekä omistajiamme, asiakkaitamme ja kaikkia muita sidosryhmiämme kuluneesta vuodesta.

Helsingissä 10. päivänä helmikuuta 2005

Antti Tanskanen

Halu menestyä yhdessä on syvällä OP-ryhmän arvoperustassa. Toimintamme tulokset viime vuodelta todistavat jälleen, että meillä on myös kyky menestyä. Etenimme strategialinjaustemme mukaisesti. Kasvu oli nopeampaa kuin markkinoilla keskimäärin, ja tulokset kehittyivät vakaasti. Onnistuimme myös riskienhallinnassa. Luotonannon jo pitkään jatkuneesta kasvusta huolimatta kaikki luottoriskiä kuvaavat mittarit pysyivät edelleen historiallisen matalalla tasolla.

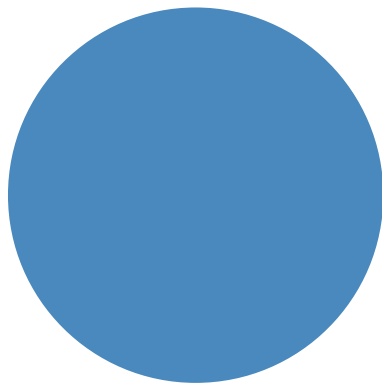
OP-ryhmän saavutukset perustuvat kahteen asiaan: henkilöstön osaamiseen ja asiakkaiden luottamukseen. Niihin kiteytyy menestyksemme tulevaisuudessakin. Henkilöstömme on ammattitaitoista ja kokenutta, ja myös uutta henkilöstöä on rekrytoitu ja valmennettu tehtäviinsä. Henkilöstön kehittäminen ja ihmisläheinen yrityskulttuuri ovat perinteisiä vahvuuksiamme.

OP-ryhmä on ihmistä varten. Aito välittäminen sekä asiakkaista että henkilöstöstä ohjaa ryhmän toimintaa. Voimme ansaita asiakkaiden luottamuksen vain asiantuntemuksella ja osaamisella. Parhaimmillaan niistä muodostuu positiivinen kierre: osaaminen luo luottamusta, luottamus vahvistaa osaamishalua.

Luotettavuus on tutkimusten mukaan tärkein pankinvalintakriteeri. Myös asiakkaan elämäntilanteen huomioon ottaminen on oleellinen tekijä. OP-ryhmä on pystynyt vastaamaan asiakkaitten vaatimuksiin paremmin kuin muut. Tämä näkyy omien asiakkaittemme sitoutumisessa, mutta olemme houkuttelevin vaihtoehto myös pankinvaihtoa harkitseville. Meillä on vahva halu ja kyky menestyä yhdessä asiakkaittemme kanssa myös tulevaisuudessa.

OP-ryhmän hyvää tuloksetusta vuonna 2004 tuki kulujen kasvun pysähtyminen. Vastaisuudessa meillä ei ole varaa kasvaviin kuluihin. Strategian mukainen menestys vapaan kilpailun olosuhteissa ei ole turvattu ilman vahvaa hintakilpailukykyä. Levenevien marginaalien varaan ei voi laskea. Päävastoin – on todennäköisempää, että kokonaisvarainhankinnan keskihinta nousee ja luottotappiokehitys normalisoituu. Vain osaava ja kustannuksistaan huolta pitävä pankki voi olla vahva tekijä jatkuvasti tiukkenevassa kilpailussa.

Oleellinen osa OP-ryhmän tulevaisuuden kilpailukykyä on pankkiryhmän keskusyhteisön OPK:n kyky tuottaa jäsenpankeilleen edelleen lisäarvoa. Tämän päivän OPK on edistyksellinen: se on panostanut määrätietoisesti kehittämiseen, ja tietotekninen tehokkuutemme kestää niin kotimaiset kuin

kansainväliset vertailut. Olemme lisäksi uudistaneet ja laajentaneet palvelujamme ja toimintatapojamme. Tämä ei kuitenkaan riitä, vielä pidemmälle on edetävä.

OPK uudisti kertomusvuonna strategiansa. Totesimme, että perustehtävämme mukainen pankkiryhmän strategian tukeminen vaatii pienten askelten sijaan kokonaisvaltaista uusiutumista. Tarvitsemme tilaa liiketoimintaosaamisen ja innovatiivisuuden kasvattamiseen. Sisäänajovaiheessa olevassa uudessa organisaatiossamme ICT-tehtävät on tiukasti keskitetty. Se merkitsee suuria haasteita kaikille tehtäväalueille, ennen kaikkea johtamiselle. Se merkitsee myös kasvavaa tehokkuutta, ja uskon että uudella strategiakaudella OPK:sta tulee entistä joustavampi ja tehokkaampi kehittämis- ja palvelukeskus.

OPK:n operatiivisessa toiminnassa tietotekniikkapalvelujen käytettävyyttä parani, keskitettyjen palvelujen kysyntä kasvoi ja toiminnallinen tehokkuus parani. Kokonaislaskutus palvelumyynnistä jäsenpankeille kasvoi vain hyvin vähän, ja kulut supistui-
vat lievästi jo toisena vuonna peräkkäin.

Yksi OP-ryhmän historiaan kirjautuvista merkittävistä tapahtumista oli pankkiryhmän vakuusrahaston toiminnan lakkaaminen kertomusvuonna. OVR:n vastuut, varat ja velvoitteet siirtyivät OPK:lle jo vuonna 1998 laaditun purkamissopimuksen mukaisesti. OVR:n purkutuloksen ohella OPK:n taloudel-

lista tulosta vahvistivat OKOlta saadut edellisvuotista selvästi suuremmat osingot.

OP-ryhmän strategia on selkeä. Se haastaa sekä OPK:n että jäsenpankit uusiutumaan. Ryhmän henkilöstön ja hallinnon koko osaaminen ja toiminta tähtää yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen. Siihen tähtäävät myös palkitsemisjärjestelmämme. Teemme työtämme rahan parissa ja tiedämme, että rahalla on suuri merkitys jokaiselle. Tiedämme myös, että pelkät taloudelliset kannusteet eivät riitä. Tarvitaan lisäksi haasteellinen ja sisällöltään merkityksellinen työ, kannustava työyhteisö ja mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ja kehittymiseen. Kaikkea tätä OP-ryhmä tarjoaa nyt ja tulevaisuudessa.

Kiitän kaikkia jäsenpankkeja, hallintoa ja OPK:n sekä koko OP-ryhmän henkilökuntaa kuluneesta vuodesta.

Helsingissä 10. päivänä helmikuuta 2005

Reijo Karhinen

A man in a dark suit and patterned tie is speaking to the media. He is holding a microphone in his left hand. To his left, a camera operator is partially visible, holding a professional video camera. To his right, another person is partially visible, also holding a microphone. The background is a modern building with many windows, some of which are lit up with yellow light. The scene appears to be outdoors on a balcony or terrace.

“Tieto toimintaympäristön muutoksista on tärkeää pankille. Välitän tietoa OP-ryhmän johdolle ja liikun paljon eri tahoilla kertomassa, kuinka taloudessa menee. Julkisuus on osa tätä työtä: suhdannenäkymät kiinnostavat.”

Timo Lindholm
Pääekonomisti, OPK

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kansainvälisessä taloudessa kulunut vuosi oli vahvan nousukauden aikaa erityisesti USA:ssa ja Kiinassa. Myös Japanissa kasvu oli selvästi nopeampaa kuin edellisinä vuosina. Sen sijaan euroalueella talouskehitys oli edelleen vaatimatonta, vaikka kokonaistuotannon kasvu hieman nopeutuikin. Erityisesti kulutuksen lisäys oli hidasta. Euroalueen kotimaista kysyntää rajoitti monessa jäsenmaassa korkeana pysynyt työttömyys.

9

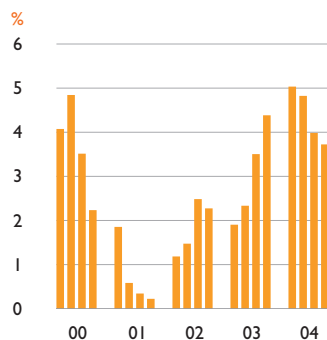
Suhteellisen kallis öljy ja jyrkästi heikentynyt dollari loivat vuoden loppupuolella epävarmuutta kansainvälisen talouden lähiajan kehitykseen. Edellytykset varsinkin euroalueen suurelta osin vientipainotteiselle talouskasvulle heikkenivät. USA:n ongelmana pysyi jatkuva ja pitkälle edennyt velkaantuneisuus, joka lisäsi epäluottamusta dollaria kohtaan. Se heikkenikin tuntuvasti suhteessa euroon. Kiinan erittäin nopeaa talouskasvua ryhdyttiin jo jarruttamaan rajoittamalla investointeja sekä pankkien luotonantoa.

Suomessa kokonaistuotannon kasvu nopeutui edellisvuodesta ja oli yli 3,5 prosenttia. Kulutusmenojen kasvu jatkui vakaana ja myös investoinnit

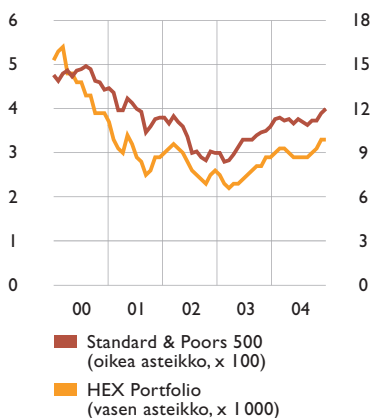
kääntyivät parin vuoden laskun jälkeen loivaan nousuun. Investointeja lisäsi erityisesti asuinrakentamisen vilkkaus. Kuluttamista tuki kotitalouksien tulojen tuntuva lisäys. Reaalinen ostovoima nousi palkkasumman kasvun ja pörssiyhtiöiden maksamien tavanomaista suurempien osinkojen myötä. Näiden lisäksi työllisyys koheni syksyllä. Vuoden 2004 keskimääräinen työttömyysaste aleni kahdella kymmenyksellä 8,8 prosenttiin, kun työvoiman tarjonta aleni edelleen hieman.

Hintataso oli koko vuoden ajan hyvin vakaa. Kuluttajahintojen keskimääräinen nousu jäi 0,2 prosenttiin – hitaammaksi kuin kymmeniin vuosiin – koska alkoholiveroa alennettiin maaliskuussa, ja

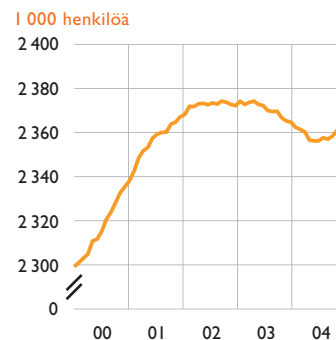
BKT:n määrä USA:ssa, muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

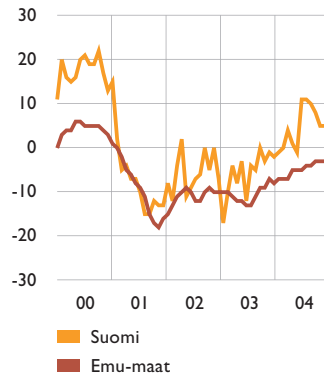

Osakeindeksit Suomessa ja USA:ssa

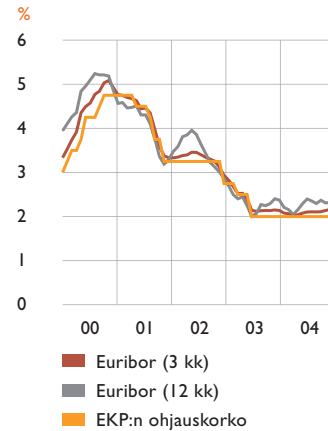

Työlliset, 12 kk:n liukuva keskiarvo

Teollisuuden luottamus-
indikaattori, saldoluku

Euribor-korot ja ohjauskorko

luottojen korot pysyivät koko vuoden erittäin matalina. Sen sijaan asuntojen hinnat nousivat edelleen. Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat kohosivat koko maassa 5,5 prosenttia ja pääkaupunkiseudulla hieman vähemmän. Vuoden jälkipuolella hintakehitys tasaantui. Suhteessa palkkoihin asuntohinnat pysyivät kuitenkin lähes ennallaan. Kotitalouksien kaikkien luottojen suhde kuluneen vuoden käytävissä oleviin tuloihin nousi valtaosin asuntoluottojen nopean kasvun myötä 80 prosenttiin. Velkaantumisasaste ei ole kansainvälisesti verrattuna korkea, mutta lainojen jakauma kotitalouksien kesken on aiempaa epätasaisempi.

Koroissa ei vuoden 2004 aikana tapahtunut oleellisia muutoksia, vaan ne pysyivät edelleen varsin matalina. Suhteellisen hitaan inflaation ja vaisun talouskasvun oloissa Euroopan keskuspankki piti ohjauskorkonsa koko vuoden ajan 2 prosentissa. OP-ryhmän viitekorko OP-Prime pysyi sekin koko vuoden ennallaan 2,5 prosentissa. Markkinakorkojen vaihtelu oli vähäistä. 12 kuukauden euribor liikkui 2,0 ja 2,5 prosentin välillä. Euroalueen pitkät markkinakorot kääntyivät kesällä laskuun, kun kalliin öljyn arvioitiin pikemminkin hidastavan talouskasvua kuin nopeuttavan inflaatiota pysyvämmin. Lisäperusteena korkojen mataluudelle oli euron vahvistuminen suhteessa dollariin, mikä vähensi euroalueen ulkoisia hintapaineita.

Pankkiliiketoiminnassa kasvu jatkui nopeana kaikilla keskeisillä osa-alueilla. Edellisen vuoden tapaan asuntoluottokanta kasvoi runsaat 15 prosenttia, mutta vuoden jälkipuolella kasvu hidastui

hieman. Omistusasuntojen vahvaa kysyntää ylläpitivät tulojen nousu ja matalat korot. Asiakkaiden maksamia asuntolainakustannuksia alensi vielä pankkien lainamarginaalien kapeneminen. Pankkien asiakaskunnan talouden tila pysyi hyvänä. Henkilöasiakkaiden varallisuus kasvoi finanssisijoitusten ja asuntojen arvon noustessa. Yritysten omavaraisuusaste nousi edelleen ja kannattavuus pysyi suhteellisen hyvänä tiukasta kansainvälisestä hintakilpailusta huolimatta.

Yritysluottokannan kasvu nopeutui 9 prosenttiin, kun investoinnit kääntyivät nousuun ja yrityskauppoja sekä yritysten sukupolvenvaihdoksia tehtiin runsaasti. Talletusten kasvu rahalaitoksissa oli 5 prosenttia, joten talletuskanta jäi entistä enemmän jälkeen luottokannasta. Pankkien rahoituskatteen kehitystä vaikeuttivat myös korkojen mataluus sekä kireä kilpailu uusien luottojen hinnoittelussa, jotka painoivat luotto- ja talletuskantojen keskikoron erotuksen jo lähelle 2,5 prosenttiyksikköä.

Osakemarkkinoiden nousu lisäsi selvästi pitkäaikaissäästämisen suosiota. Suomessa noteerattujen pörssiosakkeiden hintoja kuvaava HEX-portfolioindeksi nousi 15 prosenttia. Rahastopääomien kasvu ylsi suurten nettomerkintöjen ja rahastojen arvonnousun yhteisvaikutuksesta runsaaseen 40 prosenttiin. Nettomerkintöjä rahastoihin tehtiin ennätykselliset 6,6 miljardia euroa. Kolme neljäsosaa rahastopääomien kasvusta tulikin näistä uusista sijoituksista. Sen sijaan vakuutusläästämisen kasvu jäi hitaaksi. Henkivakuutuksen maksutulo oli lähes samansuuruinen kuin vuonna 2003.

OP-RYHMÄN AVAINLUVUT 2000–2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Jäsenpankit	245	245	244	243	241
Konttorit	709	693	692	682	677
Henkilöstö (ilman kausiapulaisia)	8 566	8 847	8 991	9 114	9 118
Jäsenet ja asiakkaat, 1000 kpl					
Omistajajäsenet	875	984	1 042	1 072	1 105
Asiakkaat	2 927	2 983	3 033	3 070	3 100
Verkkopalvelusopimukset	572	685	783	826	907
Markkinaosuudet, %					
Markka-/euromääräisistä luotoista*	31,9	32,4	29,7	29,8	30,5
Markka-/euromääräisistä talletuksista*	31,2	32,1	30,9	31,6	32,3
Suomeen rekisteröidyistä rahastoista	14,2	13,3	14,3	15,1	16,5
Henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä	..	8,0	8,8	10,0	11,0
Tuloserät (milj. €)					
Rahoituskate	801	875	857	798	783
Palkkiotuotot	303	287	292	312	328
Luotto- ja takaustappiot	5	12	13	9	7
Liikevoitto	664	504	459	515	504
Tase-erät (milj. €)					
Taseen loppusumma	27 086	30 031	31 625	35 002	38 229
Luottokanta	20 453	22 171	24 575	27 497	31 006
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	203	192	174	168	150
Talletukset	17 118	18 774	19 932	21 243	22 783
Oma pääoma	2 314	2 694	3 045	3 436	3 863
Vakuutussäästöt, milj. €	1 201	1 493	1 784	2 242	2 678
Sijoitusrahastojen pääoma, milj. €	1 917	1 929	2 257	3 329	5 127
Tunnuslukuja					
Vakavaraisuussuhde, %	13,7	15,1	15,2	15,4	15,8
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (pl. pääomasijoitukset), %	11,6	13,0	13,6	14,0	14,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %	24,9	14,6	11,9	11,5	10,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	1,90	1,28	1,11	1,12	1,04
Kulujen suhde tuottoihin, %	49	55	61	62	62

* Suomen Pankki muutti tilastointiperusteita vuonna 2003. Vuoden 2002 luvut on laskettu takautuvasti samoin perustein kuin vuonna 2003. Aikaisempien vuosien luvut ovat kulloinkin voimassa olleiden perusteiden mukaisia.

Markkina-asema vahvistui

OP-ryhmän markkina-asema vahvistui edelleen vuonna 2004. Markkinaosuudet olivat seuraavat:

- kaikista euromääräisistä luotoista 30,5 prosenttia (vuoden 2003 lopussa 29,8), asuntoluotoista 34,4 prosenttia (34,5) ja yritysluotoista 24,8 prosenttia (23,4)
- euromääräisistä talletuksista 32,3 prosenttia (31,6)
- Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista 16,5 prosenttia (15,1)
- henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä 11,0 prosenttia (10,0).

Tulos hyvällä tasolla

- Liikevoitto oli 504 miljoonaa euroa (515 vuonna 2003).
- Rahoituskate oli 783 miljoonaa euroa (798).
- Oman pääoman tuotto prosentti (ROE) oli 10,5 (11,5) ja koko pääoman tuotto prosentti (ROA) 1,04 (1,12).
- OP-ryhmän pörssinoteeratun liikepankin OKOn konserniliikevoitto oli 134 miljoonaa euroa (174). Vuoden 2003 tulokseen sisältyi merkittävä kertaluonteinen erä. Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 13 prosenttia.

Vakavaraisuus vahva ja riskiasema vakaa

- Vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 15,8 prosenttia (15,4).
- Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset supistuivat 11 prosenttia 150 miljoonaan euroon (168).

Vuoden 2005 näkymät

Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen vuoden 2005 aikana.

Tuloksen ennen veroja vuodelta 2005 arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuodelta 2004.

Vuoden tapahtumia

- OPK:n hallintoneuvosto vahvisti OP-ryhmän päivitetyn strategian. Sen mukaan OP-ryhmän päämääränä on olla johtava pankki Suomessa, ja ryhmän tahtotila on kasvaa markkinoita nopeammin kaikissa ydinliiketoiminnoissa.
- OP-ryhmän henkilöstörahaston perustava kokous pidettiin joulukuussa. Rahasto aloitti toimintansa vuoden 2005 alussa. Sen jäseniksi tuli heti noin 93 prosenttia OP-ryhmän henkilöstöstä.
- Osuuspankkien Vakuusrahasto OVR purettiin kesällä, kun viimeisetkin jäsenpankit olivat suorittaneet osuutensa rahaston vastuista. OVR:n vastuut siirtyivät Osuuspankkikeskukselle kuten myös rahaston purkutulos.
- OP-Kiinteistökeskukset nousivat Suomen suurimmaksi välitysketuksi kauppojen määrällä mitattuna. Ne tekivät kertomusvuonna 14 500 kauppaa. Syksyllä OP-ryhmä toi ensimmäisenä Suomessa markkinoille yksityishenkilöille tarkoitetun korkokattoisen asuntoluoton.
- OP-Rahastoyhtiö nousi Suomen toiseksi suurimmaksi rahastoyhtiöksi osuudenomistajien määrällä mitattuna, kun omistajamäärä nousi vuoden lopussa yli 290 000:een. OP-Rahastoyhtiö sai edellisvuosien tapaan rahastoyhtiöistä parhaan yleisarvosanan Taloustutkimuksen Kansallinen yritysmielikuva -tutkimuksessa.
- Brittiläinen talouslehti The Banker valitsi OP-ryhmän toistamiseen vuoden pankiksi Suomessa. Yhdysvaltalainen Global Finance -lehti valitsi OKOn Suomen parhaaksi pankiksi vuonna 2004.
- OP-viikon pääjuhlaa vietettiin Oulussa. Teemana oli ”102 vuotta vastuullisuutta”. Juhlan yhteydessä OP-ryhmä lahjoitti Suomen Mielenterveysseuralle 40 000 euroa.
- Yrittämisen tulevaisuus 2005 -seminaarissa palkittiin Vuoden yritys ja Vuoden yritysjohtaja 2004.
- OP-ryhmän Tutkimussäätiön teemapäivän aiheena oli ”Uuden nousun rakenteet – osaamisella ja yrittäjyydellä kasvuun”. Tilaisuudessa puhuivat sekä Viron pääministeri Juhan Parts että Suomen Matti Vanhanen.
- OP-ryhmän Tutkimussäätiö ja OP-ryhmän Kyösti Haatajan Säätiö jakoivat yhteensä 188 000 euron apurahat tieteelliseen tutkimukseen.
- OP-ryhmän asiakaslehden uudeksi nimeksi valittiin OP. Aiempi nimi oli Kultaraha. Internet-palvelun uudeksi nimeksi tuli www.op.fi ja puhelinpalvelun nimeksi OP 0100 0500. Muutokset liittyivät OP-lyhenteen käytön laajentamiseen pankkiryhmän nimissä.
- OKOn ylimääräinen yhtiökokous päätti syksyllä, että A- ja K-sarjan osakkeille maksetaan 0,30 euron lisäosinko osaketta kohti.

Katsaus talouteen

Tuotot ja kulut

OP-ryhmän rahoituskate vuodelta 2004 oli 783 miljoonaa euroa, eli 2,0 prosenttia pienempi kuin edellisenä vuonna (798)*. Rahoituskatetta rasitti edelleen matala korkotaso ja asiakasmarginaalien supistuminen. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla luotto- ja talletuskannan sekä omien pääomien kasvu käänsivät rahoituskatteen kasvuun. Käännettä tuki myös lyhyiden korkojen laskun pysähtyminen ja vähäinen nousu kevään jälkeen. Kahden viimeisen vuosineljänneksen rahoituskate oli suurempi kuin vertailuvuoden vastaavien ajanjaksojen rahoituskate.

Pankkiryhmän muut tuotot kasvoivat 1,5 prosenttia 504 miljoonaan euroon (496). Eniten kasvoivat palkkiotuotot ja arvopaperikaupan nettotuotot. Sen sijaan liiketoiminnan muut tuotot supistuivat selvästi pääasiassa vertailuvuoden tuottoihin sisältyneiden kertaluonteisten erien johdosta. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat 16 miljoonaa euroa, eli 13,5 prosenttia suuremmat kuin edellisenä vuonna (14). Palkkiotuotot kasvoivat 4,9 prosenttia 328 miljoonaan euroon (312).

OP-ryhmän kulut olivat 803 miljoonaa euroa (804). Palkkiokulut kasvoivat 14 prosenttia 43 miljoonaan euroon (38). Palkkakulut kasvoivat 3,4 prosenttia, mutta henkilöstökulut kokonaisuudessaan supistuivat 1,1 prosenttia 370 miljoonaan euroon (374).

Nettomääräisiä luottotappioita kirjattiin 6,8 miljoonaa euroa, eli 26 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2003 (9,1). Bruttomääräisesti uusia luottotappioita kirjattiin 28 miljoonaa euroa (29). Niiden osuus luottokannasta ja luotonantoon rinnastettavien sitoumusten yhteismäärästä oli 0,07 prosenttia (0,08). Palautuksia aiemmin kirjatuista luottotappioista kertyi 7,4 miljoonaa euroa (7,0). Arvonalentumisia pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista oli 0,1 miljoonaa euroa (4,5).

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista pienentyi 29 prosenttia 27 miljoonaan euroon (39). Supistuminen johtui siitä, että OP-Henkivakuutus Oy:n tilikauden tulos oli 14 miljoonan euron vapaaehtoisen lisätuvastuuvastauksen jälkeen 21 miljoonaa euroa, eli 41 prosenttia pienempi kuin edellisvuonna (36).

Liikevoitto

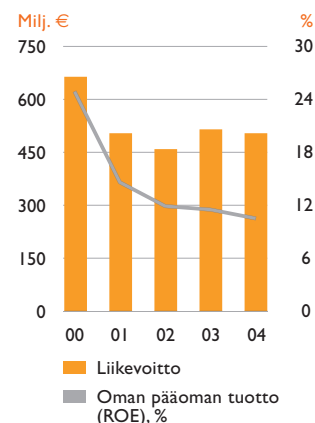
OP-ryhmän liikevoitto pieneni 2,2 prosenttia 504 miljoonaan euroon (515). Liikevoiton kehitykseen vaikuttivat eniten sekä rahoituskatteen että liiketoiminnan muiden tuottojen supistuminen 16 miljoonalla eurolla ja OP-Henkivakuutus Oy:n tuloksen pienentyminen 15 miljoonalla eurolla. Supistumisia kompensoi palkkiotuottojen 15 miljoonan euron ja arvopaperikaupan nettotuottojen 7 miljoonan euron kasvu. Muut erät paransivat liikevoittoa nettomääräisesti 9,1 miljoonaa euroa.

OKO-konsernin liikevoitto vuodelta 2004 oli 134 miljoonaa euroa (174). Tulokseen sisältyi runsaan 10 miljoonan euron myyntivoitto OMX AB:n osakkeista. Vuonna 2003 kertaluonteisten erien vaikutus oli 65 miljoonaa euroa tulosta parantava. Vertailukelpoinen liikevoitto parani 13 prosenttia vahvan kasvun ansiosta.

Osuuspankkien yhteenlaskettu liikevoitto kasvoi 13 prosenttia 334 miljoonaan euroon (295). Kasvuun vaikuttivat ennen kaikkea edellisvuotista suuremmat osinkotuotot ja kulujen pienentyminen. Toisaalta liikevoiton kasvua hidasti rahoituskatteen supistuminen. Vuoden lopussa osuuspankkeja oli 239, jotka kaikki tekivät tilikaudella positiivisen liiketuloksen.

* Suluissa on vertailulukua vuodelta 2003. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2003 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2003) luku.

Liikevoitto ja oman pääoman tuotto prosentti

Tase ja vakavaraisuus

OP-ryhmän tase oli 38,2 miljardia euroa, eli 9,2 prosenttia suurempi kuin vuoden 2003 lopussa (35,0). Luottokanta oli 31,0 miljardia euroa (27,5). Se kasvoi 13 prosenttia, ja sen osuus taseesta nousi 81 prosenttiin (79). Talletuskanta oli 22,8 miljardia euroa (21,2). Sen osuus taseesta supistui 60 prosenttiin (61).

Pankkiryhmän oma pääoma kasvoi 12 prosenttia 3,9 miljardiin euroon (3,4). Tilikauden voitto oli 380 miljoonaa euroa (373). Osake- ja osuuspääoman yhteismäärä OP-ryhmän taseessa kasvoi 798 miljoonaan euroon (774).

Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat tilikaudelta 2004 osuuspääoman korkoja yhteensä 16 miljoonaa euroa (16). OKOn osakkeille on ehdotettu maksettavan osinkoja yhteensä 52 miljoonaa euroa (106), josta A-sarjan osakkeille 0,53 euroa osakkeelta (1,10) ja K-sarjan osakkeille 0,50 euroa osakkeelta (1,08).

OP-ryhmän vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 15,8 prosenttia (15,4). Omat varat kasvoivat 14 prosenttia 4,1 miljardiin euroon (3,6) ja riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset 10 prosenttia 25,6 miljardiin euroon (23,2). Ensisijaisia omia varoja oli 3,7 miljardia euroa (3,2). Toissijaiset omat varat olivat vuo-

den lopussa 0,5 miljardia euroa (0,4). Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna oli 14,4 prosenttia (14,0).

Riskiasema

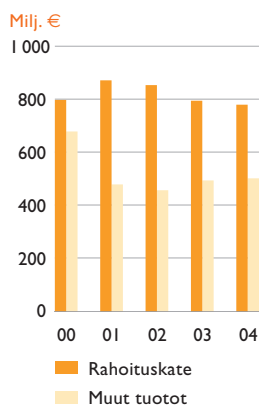
Vuonna 2004 pankkiryhmän riskiasemaa kuvaavat tunnusluvut olivat selvästi ryhmän asettamia riskirajoja paremmat.

Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset olivat vuoden lopussa 150 miljoonaa euroa, eli 11 prosenttia pienemmät kuin vuoden 2003 lopussa. Näiden saamisten suhde luottokantaan ja muihin luotonantoon rinnastettaviin sitoumuksiin laski 0,4 prosenttiin (0,5) eli alimmalle tasolle yli kymmeneen vuoteen. Myös muiden luottoriskiä kuvaavien mittareiden mukaan pankkiryhmän riskiasema on vakaa.

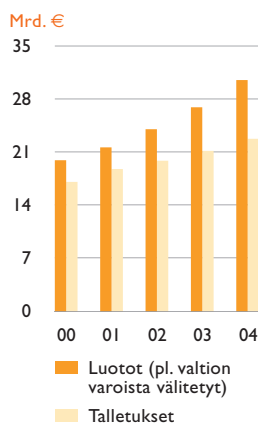
Vuoden 2005 näkymät

OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen. OP-ryhmän tuloksen ennen veroja vuodelta 2005 arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuodelta 2004. Arvio tuloksen kehityksestä perustuu oletukseen, että osakemarkkinoilla ja muussa toimintaympäristössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

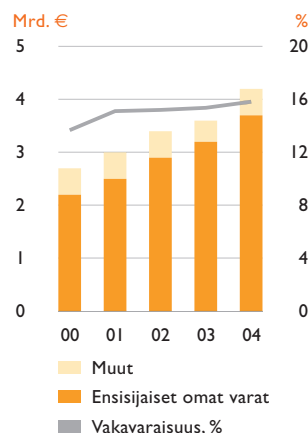
Rahoituskate ja muut tuotot

Luotot ja talletukset

Omat varat ja vakavaraisuus

Aatteellinen pohja

OP-ryhmän aatteellinen pohja ja strategisten tavoitteiden lähtökohta on osuustoiminnallisuus. Osuuspankin omistajajäsenet ovat sen palveluja käyttäviä asiakkaita. Omistajuuden ja asiakkuuden yhtyessä on luontevaa, että pankin liiketoiminnan hyöty ja lisäarvo kanavoituu asiakassuhteen kautta jäsenille ja asiakkaille. Perustaltaan osuustoiminnan pää-tavoitteena ei siis ole voiton maksimointi omistajille vaan osuuskunnan jäsenten ja asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman kilpailukykyisesti. Tämä muodostaa taloudellisesti hyvässä kunnossa olevalle OP-ryhmälle kasvua tukevan kilpailuedun.

Strategia

Osuuspankkikeskuksen hallintoneuvosto vahvisti kesäkuussa OP-ryhmälle päivitetyn strategian. Se ei muuta edellisessä strategiassa vahvistettuja peruslinjauksia, vaan täydentää ja syventää niitä.

Koska OP-ryhmä oli saavuttanut tulostasoon ja vakavaraisuuteen liittyvät tavoitteensa, se siirsi jo edellisessä strategiassa vuonna 2002 painopisteen selkeästi kasvuun ja markkina-aseman vahvistamiseen. Päättäneen strategiakauden aikana OP-ryhmä saavutti keskeiset tavoitteensa: markkina-asema vahvistui kannattavuuden ja vakavaraisuuden pysyessä hyvänä. Päivitetystä strategiasta pyritään varmistamaan tämän myönteisen kehityksen jatkuminen.

OP-ryhmän vakavaraisuus ja yrityskuva ovat vahvempia kuin koskaan ryhmän satavuotisen his-

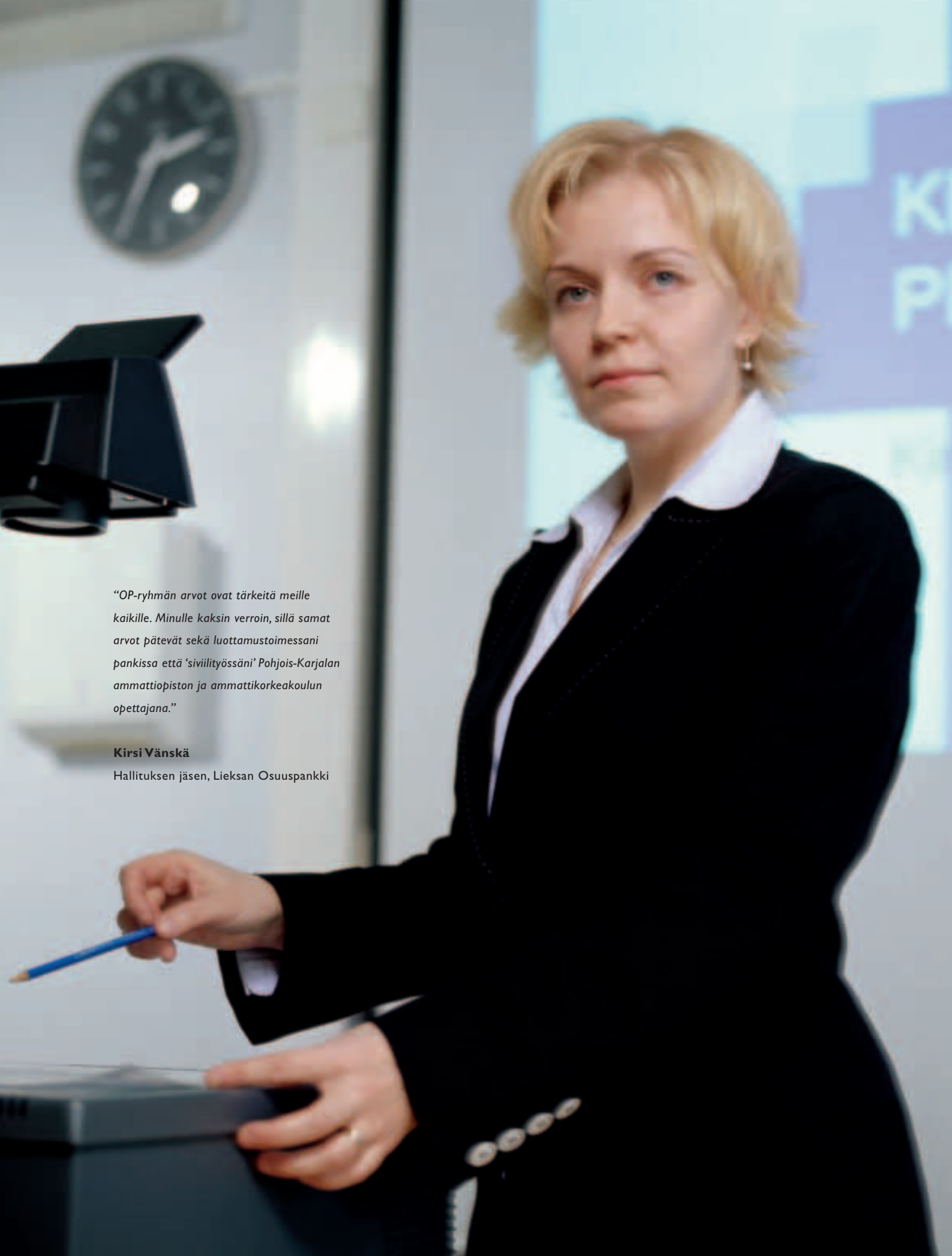
torian aikana. Ryhmän historialliset ja viimeaikaiset saavutukset antavat velvoitteen ja edellytykset jatkaa markkinoita nopeammalla kasvu-uralla.

OP-ryhmän päämäärä on olla johtava pankki Suomessa. Pankkiryhmä haluaa kasvaa Suomen suurimmaksi pankiksi ja olla asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden eniten arvostama pankki. Päämäärä kuvaa OP-ryhmän strategisen tahtotilan ja asettaa yhteisen haasteen koko ryhmän henkilöstölle ja hallinnolle.

Pitkällä tähtäimellä ryhmän tavoite on olla markkinajohtaja kaikissa ydinliiketoiminnoissaan. Asiakaskunnan ja liiketoiminnan kasvu mahdollistaa laadukkaan monikanavaisen asiakaspalvelun kilpailukykyisin hinnoin, antaa henkilöstölle hyvät koulutus- ja kehittymismahdollisuudet ja omistajajäsenille entistä paremmat asiakkuuteen perustuvat taloudelliset edut.

Kasvua kohdennetaan alueellisesti siten, että markkinaosuuksia nostetaan pääkaupunkiseudulla ja muilla nopean kehityksen alueilla selvästi OP-ryhmän yleistä kasvua nopeammin. Kaikki jäsenpankit tavoittelevat asiakasosuutensa mukaista osuutta varainhoidon, kuluttajarahoituksen sekä yritys- ja yhteisöpalvelutuotteiden myynnistä. Kasvu toteutetaan uusasiakashankintaa ja nykyiseen asiakaskuntaan suuntautuvaa lisämyyntiä tehostamalla, ryhmän työnjaon ja yhteisesti hyväksyttyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.

OP-ryhmän menestys asiakkaiden palvelussa ja liiketoiminnassa perustuu osuuspankkien yrittäjä-

“OP-ryhmän arvot ovat tärkeitä meille kaikille. Minulle kaksin verroin, sillä samat arvot pätevät sekä luottamustoimessani pankissa että ‘siviilityössäni’ Pohjois-Karjalan ammattiopiston ja ammattikorkeakoulun opettajana.”

Kirsi Vänskä

Hallituksen jäsen, Lieksan Osuuspankki

henkiseen paikalliseen työhön. Jäsenpankkien palvelutarjontaa täydentävät OP-ryhmän yhteisesti omistamien yhtiöiden palvelut ja Osuuspankki-keskuksen laajat osaamispalvelut.

Kehittyneen riskienhallinnan sekä tiiviin sisäisen valvonnan ja ohjauksen avulla varmistetaan, että kasvu on hallittua ja pitkäjänteistä. OP-ryhmä suhtautuu riskinottoon maltillisesti.

Päivitetyssä strategiassa vahvistettiin OP-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliseksi tavoitteiksi seuraavat:

	Tavoite	Toteutunut		
		2004	2003	2002
Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla (pl. lisäosuuspääoma), %	11	12,0	11,4	11,0
Luottotappiot luotto- ja takauksennasta, %	0,25	0,02	0,03	0,05
Oman pääoman tuotto ROE (pl. lisäosuuspääoma), %	10	12,1	13,3	13,8
Kulujen suhde tuottoihin, %	62	62	62	61

Perustehtävä

OP-ryhmällä on toimintansa alkua ajoista lähtien ollut selkeä tehtävä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja OP-ryhmä toimii edelleen sekä pankki- että ryhmätasolla yhteiskuntavastuun periaatteita kunnioittaen. Osuuskunta yritysmuotona sekä osuustoiminta aatepohjana luovat yhteisöllisyyttä ja jatkuvuutta sekä antavat eri sidosryhmien tasavertaisuutta korostavan leiman. OP-ryhmän perustehtävä on seuraava:

Edistämme omistajajäsentemme, asiakkaidemme ja toimintaympäristömme kestävästä taloudellisesta menestystä ja hyvinvointia – olemme asiakkaillemme enemmän kuin pankki.

Arvot

OP-ryhmälle omaleimainen, toiminnan lähtökohdista ja perinteistä vahvuuksista kumpuava poikkeuksellisen vahva arvopohja toimii myös osaltaan erottumistekijänä ja täydentää siten ryhmän perus-

tehtävää kilpailuedun luomisessa. OP-ryhmän tapoja toimia perustuu yhteisiin arvoihin, jotka ovat osoittaneet elinvoimaisuutensa ja kilpailukykyisyytensä toimintaympäristön muutoksista huolimatta. OP-ryhmän toimintaa ohjaavat arvot ovat seuraavat:

Ihmisläheisyys

OP-ryhmä on ihmistä varten, ja aito välittäminen ihmisistä – niin asiakkaista kuin työyhteisön jäsenistäkin – on lähtökohta toiminnallemme. Meitä on helppo ja miellyttävä lähestyä, meillä ihminen kohdataan arvokkaana ja tasavertaisena yksilönä. Ihmisen arvostus näkyy kaikessa OP-ryhmän toiminnassa.

Vastuullisuus

Toimimme sekä paikallisesti, alueellisesti että valtakunnallisesti esimerkillisenä ja eettisesti vastuullisena yrityksenä. Rakennamme pitkäjänteisiä ja keskinäiseen luottamukseen perustuvia asiakassuhteita. Vahvan ammattitaidon pohjalta vastaamme toimintamme laadukkuudesta, asiantuntemuksesta ja luotettavuudesta.

Yhdessä menestyminen

Menestyminen yhdessä asiakkaiden kanssa antaa suunnan sekä vauhdin toiminnan ja palvelujen kehittämiseksi. Toiminta yhtenäisenä ryhmänä lisää turvaa asiakkaalle ja parantaa palvelukykyämme. Hallinnon ja henkilöstön yhteinen voittamisen tahto luo jatkuvan menestyksen kautta pohjan hyvälle maineelle.

Päämäärä

OP-ryhmän päämäärä kuvaa ryhmän yhteisen strategisen tahtotilan. Yhteinen päämäärä antaa selkeän suunnan myös kullekin yksittäiselle jäsenpankille. OP-ryhmän päämäärä on seuraava:

Olemme johtava pankki Suomessa.

Päämäärän toteutumista mitataan sekä keskeisten ydinliiketoimintojen markkinaosuuksien kehittämisen että yrityskuvan kautta. Johtava pankki tarkoittaa siten suuruutta ydinliiketoimintojen volyymeilla mitattuna suhteessa markkinoihin ja mainetta suhteessa keskeisimpiin kilpailijoihin.

OP-RYHMÄN RAKENNE

OP-ryhmä on runsaan kolmen miljoonan asiakkaan – yksityisen ihmisen, yrityksen ja yhteisön – raha-asioiden hoitaja. Kolmannes asiakkaista on samalla osuuspankkien omistajajäseniä. Lisäksi pörssiyhtiö OKOlla on noin 26 000 osakkeenomistajaa, joista suurin osa on yksityishenkilöitä.

OP-ryhmässä noudatetaan ryhmästrategiassa sovitua työnjakoa ryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n (OPK:n) ja sen jäsenpankkien kesken. Jäsenpankit keskittyvät asiakasliiketoimintaan, ja kehittämis- ja palvelukeskuksena toimiva OPK edistää ja tukee niiden liiketoimintaa sekä vastaa ryhmäohjauksesta ja valvonnasta.

Osuuspankit

Osuuspankit ovat itsenäisiä, paikallista vähittäispankkitoimintaa harjoittavia talletuspankkeja. Osuuspankit tarjoavat toimialueensa kotitalous- ja pk-yritysassiakkaille, maa- ja metsätaloussasiakkaille ja julkiselle sektorille nykyaikaiset ja kilpailukyiset pankkipalvelut. Pääkaupunkiseudulla vastaavaa vähittäispankkitoimintaa harjoittaa OKOn täysin omistama Okopankki Oy.

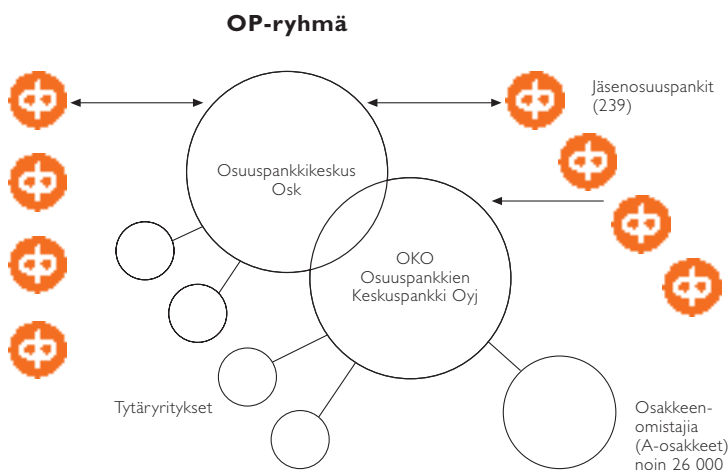
Jäsenyys on osuuspankin asiakkuuden omaleimaisuustekijä. Omistajajäsenyys antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Sen kautta jäsenten vaikutusmahdollisuudet ulottuvat koko paikkakunnan elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin edistämiseen. Lisäksi omistajajäsenyys tuo etuja raha-asioiden keskittämisestä osuuspankkiin.

Yritysmuodoltaan osuuspankit ovat osuuskuntia, joissa päätöksenteon perusarvoihin kuuluu jäsen ja ääni -periaate. Osuuspankin omistajajäseneksi voi liittyä maksamalla osuusmaksun. Jäsenkunta, joka muodostuu valtaosin yksityishenkilöistä, valitsee keskuudestaan oman pankkinsa hallintohenkilöt.

Osuuspankkien peruspääoma muodostuu osuuspääomasta ja mahdollisesta lisäosuuspääomasta. Omistajajäsenten osuuspääomasijoitusten yhteismäärä oli vuoden 2004 lopussa 717 miljoonaa euroa.

Suomi jakaantuu alueellisesti 16 osuuspankkiin, jotka ovat osuuspankkien maakunnallisia yhteistoimintaelimiä. Ne nimeävät alueensa ehdokkaat OPK:n ja OKOn hallintoneuvostoihin.

Osuuspankkeja oli vuoden lopussa 239, eli kolme vähemmän kuin vuoden alussa. Osuuspankki Realum luopui pankkitoimiluvastaan tammikuussa. Samalla Realum muutettiin osakeyhtiöksi, ja sen nimeksi tuli Optum Oy. Suodenniemen Osuuspankki sulautui Vammalan Seudun Osuuspankkiin syyskuussa ja Iitin Osuuspankki Päijät-Hämeen Osuuspankkiin lokakuussa.

“Paikallinen hallinto ja päätöksenteko on osuuspankkien suuri vahvuus, joka koituu koko OP-ryhmän hyväksi. Mielelläni ajattelen, että myös työni Tampereen yliopiston kauppaoikeuden professorina palvelee sekä Tamperetta että koko valtakuntaa.”

Risto Nuolimaa

Hallintoneuvoston puheenjohtaja,
Tampereen Seudun Osuuspankki

Osuuspankkikeskus Osk

Osuuspankkikeskus Osk toimii koko pankkiryhmän kehittämis- ja palvelukeskuksena, strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

OPK uudisti kertomusvuonna strategiansa koko pankkiryhmän uuden strategian pohjalta. Uudistuksen keskeisiä osia olivat OPK:n perustehtävän, arvojen ja päämäärän päivitys, uusi ydinpalvelualuejako ja sen linjaukset sekä ICT:n johtamisen ja ohjauksen nostaminen merkittäväksi kehittämiskohteeksi. Tavoitteena on siirtyä tuote- ja yksikkökohtaisesta kehittämisestä laajempien kokonaisuuksien kehittämiseen ja yhdessä tekemiseen, kehittää palveluja liiketoimintalähtöisemmin OP-ryhmän kasvun tukemiseksi ja tukea jäsenpankkeja OP-ryhmän tavoitteiden toteuttamisessa.

Uuden strategian mukaan OPK:n perustehtävänä on luoda edellytykset ryhmän yhteisten strategisten tavoitteiden toteutumiselle. Päämääränä on olla toimialan osaavin ja tehokkain kehittämis- ja palvelukeskus. OPK:n toimintaa ohjaavat arvot ovat vastuullisuus, ihmisten arvostaminen, yhdessä menestyminen ja tahto kehittyä.

OPK:n ydinpalvelualueet ovat Tuotteet ja palvelut, Asiakkuudet ja palvelukanavat, Keskitetty tukipalvelut, ICT-palvelut, Ryhmäohjaus ja Omistusyhteisö. Ydinpalvelualueet jäsentävät OPK:n toimintaa ja kokoavat jäsenpankkien liiketoiminnan näkökulmasta samanlaiset tehtäväkokonaisuudet yhteen varmistaen palveluiden kehittämisen ja tuottamisen pankkilähtöisesti.

Tuotteet ja palvelut -ydinpalvelualueen tehtävänä on innovatiivinen ja tehokas tuote- ja palvelukehitys sekä jäsenpankkien kasvun ja kustannustehokkuuden edistäminen.

Asiakkuudet ja palvelukanavat -alueen tehtävänä on jäsenpankkien kasvun ja kustannustehokkuuden edistäminen tarjoamalla kilpailukykyiset asiointitavat ja asiakasyhteydet.

Keskitettyjen tukipalvelujen tehtävänä on vahvistaa kustannustehokkuutta, toimintavarmuutta ja laatua tuottamalla hintakilpailukykyisiä kokonaispalveluja. Toiminnassa korostuvat keskitettyjen palvelujen tuottaminen ja keskittämisen jatkaminen alueilla, joissa on OP-ryhmän näkökulmasta saavutettavissa lisäarvoa: tehokkuutta, kustannushyötyä tai laatua.

ICT-palvelujen tehtävänä on asiakkuuksien ja palvelukanavien, tuotteiden ja palvelujen sekä keskitettyjen tukipalvelujen kilpailukyvyyn ja kustannustehokkuuden edellyttämien tietotekniikka- ja tietoliikennepalvelujen kehittäminen ja tuottaminen.

Ryhmäohjauksen tehtävänä on tukea ryhmästrategian toteuttamista jäsenpankeissa, vahvistaa ryhmäyhtenäisyyttä ja varmistaa jatkuva riskienhallinta ja valvonta kasvustrategiaa toteutettaessa. Lisäksi ryhmäohjauksen tehtävänä on valvoa OP-ryhmän etua kehitettäessä finanssialaan liittyvää lainsäädäntöä ja muuta normistoa sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Omistusyhteisön tehtävänä on tukea ryhmän liiketoimintaa strategisista omistuksista. OPK vastaa ryhmän strategisista omistuksista. Omistukset ovat pitkäaikaisia sijoituksia ensisijaisesti ryhmän omiin yhtiöihin. Omistajaroolissa korostuu aina ryhmänäkökulma, koko pankkiryhmän liiketoiminnan edistäminen.

ICT-toimintamallin uudistaminen aloitettiin

Strategian käytäntöön viemiseksi OPK:ssa aloitettiin erityinen Jousto-kehitysohjelma, jonka avulla uudistetaan toimintatapoja ja -prosesseja. Kehitysohjelman ensimmäinen vaihe päättyi marraskuussa, jolloin päätettiin siirtyä OPK:n tietotekniikan ja tietoliikenteen (ICT:n) uuteen ohjausmalliin. Se mahdollistaa ICT-toiminnan yhtenäisen ohjaamisen OP-ryhmän ICT-strategian mukaisesti ja selkiyttää liiketoiminnan ja ICT-toiminnan välistä työnjakoa. Ohjausmalli perustuu osaamisten ja prosessivastuiden mukaan organisoituihin osaamiskeskittymiin ja mahdollistaa ICT-osaamisen entistä tehokkaamman ja joustavamman käytön sekä kehitysprojektien entistä nopeamman läpimenoajan ja luo edellytykset kehittää ja varmistaa ICT-toiminnan kilpailukykyä ja laatua.

Samalla päätettiin perustaa OPK:hon kaksi uutta osastoa: ICT-palvelukehitysosasto ja ICT-järjestelmäkehitysosasto. Lisäksi päätettiin myös aloittaa Jousto-kehitysohjelman toinen vaihe, jonka tarkoituksena on jatkaa OPK:n uudistumista joustavaksi, tehokkaaksi ja entistä toimivammaksi kokonaisuudeksi.

“Luotettavuus ja turvallisuus ovat pankkitoiminnan perusta ja tietotekniikka sen tukiranka. Tehtäväni on huolehtia siitä, että ne ovat kunnossa ja kehittyvät. Onneksi apunani on suuri joukko osaavia ihmisiä.”

Markku Mäkinen
Tietohallintojohtaja, OPK

Yritysten välittömät omistussuhteet OP-ryhmässä

31.12.2004 Omistussuus, %	Osuuspankit	OPK	OKO- konserni	Ryhmä yhteensä
OPK	100,0		0,0	100,0
OKO	22,3	39,4		61,7
Okopankki Oyj			100,0	100,0
OKO Venture Capital Oy			100,0	100,0
Opstock Oy			85,3	85,3
FD Finanssidata Oy		70,0		70,0
OP-Asuntoluottopankki Oyj	51,7	44,4	3,9	100,0
OP-Henkivakuutus Oy	27,2	57,8	15,0	100,0
OP-Kotipankki Oyj	60,7	18,5	20,8	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy		100,0		100,0
Optum Oy		100,0		100,0
Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	78,5	14,9	6,7	100,0

Omistussuhteet

OPK omistaa tytäryhtiönsä OKOn osakkeista 39,4 prosenttia, mikä antaa OPK:lle 56,3 prosentin äänivallan pankkiryhmän keskuspankissa.

OPK omistaa pankkiryhmän liiketoimintaa tukevia palveluyhtiöitä seuraavasti: FD Finanssidata Oy:stä 70 prosenttia, OP-Kotipankki Oyj:stä 18,5 (äänistä 57,0), OP-Henkivakuutus Oy:stä 57,8, OP-Rahastoyhtiö Oy:stä 100 ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:stä 44,4 (äänistä 88,2) prosenttia. Lisäksi OPK omistaa Osuuspankkien Keskinäisestä Vakuutusyhtiöstä 14,9 prosenttia (äänistä 11,2) ja Optum Oy:stä 100 prosenttia. Muut omistussuhteet näkyvät oheisesta taulukosta.

OKO ja sen tytäryhtiöt

OPK:n merkittävin tytäryhtiö OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on liikepankki, joka toimii OP-ryhmän keskuspankkina ja vastaa ryhmän maksuvalmiudesta sekä hoitaa ryhmän kansainvälisen liiketoiminnan. OKOn liiketoiminta-alueet ovat Yrityspankkitoiminta, Investointipankkitoiminta, Vähittäispankkitoiminta sekä Keskuspankkitoiminta ja varainhallinta. OKO-konserni keskittyy palvelemaan kotimaisia asiakkaita ja tarjoaa heille monipuoliset rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikepalvelut. Ulkomaisille asiakkaille OKO tarjoaa pankkipalveluja heidän Suomeen suuntautuvan liiketoimintansa tarpeisiin.

OKOn osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjaan. K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain Osuuspankkikeskus Osk pankkiryhmän keskusyhteisönä sekä osuuspankit ja osuuspankkilaissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit. A-sarjan osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä.

Okopankki Oyj on OKOn tytäryhtiö, joka harjoittaa vähittäispankkitoimintaa pääkaupunkiseudulla.

Opstock Oy on arvopaperivälitystä, corporate finance -toimintaa, omaisuudenhoitoa ja sijoitustutkimusta harjoittava yhtiö. Pankkiryhmän investointipankkitoiminta on keskitetty Opstockiin. Opstock hoitaa osuuspankkien ja niiden asiakkaiden arvopaperivälityksen.

OKO Venture Capital Oy harjoittaa pääomasijoitustoimintaa ja hallinnoi pääomarahastoja.

Muut OPK:n tytäryritykset

OP-Henkivakuutus Oy:hyn on keskitetty pankkiryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminta ja sen kehittäminen. Yhtiön tuotevalikoimaan kuuluvat henki-, eläke-, sijoitus- ja riskivakuutuspalvelut.

OP-Rahastoyhtiö Oy hallinnoi OP-ryhmän sijoitusrahastoja. Yhtiö käyttää rahasto-osuuksien myynnissä osuuspankkien ja Okopankin palveluverkostoa sekä pankkiryhmän Internet-palveluita.

OP-Asuntoluottopankki Oyj myöntää osuuspankkien kautta pitkäaikaisia asuntoluottoja turvaavia

vakuuksia vastaan. Pankki rahoittaa toimintansa laskemalla liikkeeseen OP-Asunto-obligaatioita.

OP-Kotipankki Oyj keskittyy vakuudettomien kulutusluottojen myyntiin ja hallinnointiin. Pankin keskeisiä tuotteita ovat OP-ryhmän kortteihin liitettävät luotot.

FD Finanssidata Oy hoitaa OP-ryhmän tietotekniset tuotantopalvelut.

Optum Oy muodostettiin tammikuussa 2004 pankkitoimiluvasta luopuneen Osuuspankki Realumin pohjalta ensin osuuskunnaksi, joka sitten muutettiin osakeyhtiöksi helmikuun 2004 alusta. Yhtiö tuottaa OP-ryhmän pankeille perintäpalveluita sekä hoitaa ja realisoi kiinteistöomaisuutta.

Muut yhteisöt

OP-Eläkekassa huolehtii pankkiryhmän lakisääteisestä eläketurvasta ja *OP-Eläkesäätiö* toimintapiiriinsä kuuluvien henkilöiden lisäeläketurvasta.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö on pankkiryhmän sisäinen vakuutusyhtiö. Se on osa ryhmän sisäistä riskienhallintajärjestelmää.

Osuuspankkien Vakuusrahasto oli pankkiryhmän sisäinen vakuusrahasto, jonka toiminta päättyi vuonna 2004.

OP-ryhmän hallinto

Nykytuotoinen OP-ryhmä aloitti toimintansa heinäkuun 1. päivänä 1997. OP-ryhmällä tarkoitetaan osuuspankkien yhteenliittymää, josta on säädetty laissa osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (osuuspankkilaki). OP-ryhmän muodostavat keskusyhteisö Osuuspankki-keskus Osk ja sen jäsenpankit sekä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset. Lain mukaan OP-ryhmää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja OP-ryhmään kuuluvat luottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista.

OP-ryhmä on Suomessa ainutlaatuinen, erityislainsäädännöllä säädelty taloudellinen kokonaisuus. OP-ryhmän (osuuspankkien yhteenliittymän) juridista rakennetta on selvitetty tarkemmin ryhmän tilinpäätöksessä, joka on tämän julkaisun liitteenä.

Osuuspankeissa ylintä päätösvaltaa käyttää omistajajäsenistä muodostuva osuuskunnan kokous tai edustajisto, joka valitsee pankille hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto puolestaan valitsee pan-

kille hallituksen, jossa on sekä omistajajäsenten että pankin ammattijohtoon edustajia.

Ryhmän keskusyhteisössä OPK:ssa ylin päätösvalta on osuuskunnan kokouksella ja sen valitsemalla hallintoneuvostolla. Operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema johtokunta, joka koostuu ammattijohtajista. OPK:n hallintoa on selvitetty tarkemmin tämän julkaisun sivulla 48.

Pankkiryhmän keskuspankki OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on keskusyhteisö OPK:n tytäryhtiö. OKOssa ylin päätösvalta on yhtiökokouksella ja sen valitsemalla hallintoneuvostolla. OKOn hallintoneuvoston enemmistö koostuu OPK:n hallintoneuvoston jäsenistä. OPK:n johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn johtokunnan puheenjohtajana. OKOssakin operatiivista päätösvaltaa käyttää hallintoneuvoston valitsema OPK:n ja OKOn ammattijohtajista koostuva johtokunta.

Syyskuussa 2004 OKOn johtokunta päätti aloittaa selvityksen pankin hallintorakenteen uudistamisesta. Selvitystyö perustuu joulukuussa 2003 julkistettuun suositukseen listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä. Selvityksessä tarkastellaan mahdollisuutta OKOn hallintoneuvoston lakkauttamiseen ja entiseen liikepankkilakiin perustuneen sisäisen hallituksen (johtokunta) korvaamiseen ulkoisella hallituksella.

OKOn hallintoneuvoston lakkauttaminen edellyttää muutosta osuuspankkilakiin. Hallitus antoi helmikuussa 2005 eduskunnalle esityksen osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta siten, että hallintoneuvosto ei ole enää OKOn pakollinen toimielin. OKOn hallintomallin muuttaminen edellyttää lisäksi yhtiökokouksen päätöstä yhtiöjärjestyksen muuttamisesta ja muista tarvittavista toiminnoista.

OKOn hallintoa on selvitetty tarkemmin OKOn omassa vuosikertomuksessa.

Omistajajäsenet

Osuuspankkien omistajajäsenten määrä kasvoi kertomusvuonna 32 000:lla, ja vuoden lopussa heitä oli 1 105 000. Pääkaupunkiseudulla toimivalla Okopankki Oyj:llä oli vuoden lopussa 128 000 etuasiakasta.

Omistajajäsenet ja etuasiakkaat saavat samat taloudelliset edut. Niistä merkittävimpiä ovat pankkiasioinnin keskittämisestä kertyvät bonukset, joilla voi maksaa palvelumaksuja. Ylijäävät bonukset pankki maksaa rahana. Pankki hoitaa kaiken tämän automaattisesti.

Kertomusvuoden aikana omistajajäsenille ja etuasiakkaille kertyi bonuksia yhteensä 39 miljoonan euron arvosta, ja he käyttivät bonuksia erilaisiin palveluihin 27 miljoonan euron arvosta. Lisäksi heille maksettiin käyttämättömiä bonuksia rahana runsaat 7 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin bonuskertymä oli 34 miljoonaa ja käyttö 24 miljoonaa euroa.

Osuuspankin omistajajäseneksi liittyessään asiakas maksaa pankin sääntöjen mukaisen osuusmaksun. Omistajajäsenten osuuspääomasijoitukset kasvovat kertomusvuonna lähes kolme prosenttia 717 miljoonaan euroon. Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat osuuspääomalle korkoa yhteensä 16 miljoonaa euroa.

Omistajajäsenille ja etuasiakkaille suunnattu OP-lehti uudistui kertomusvuoden alussa. Aikaisemmin lehden nimi oli Kultaraha. Uudistuksessa muutettiin nimen lisäksi myös ulkoasua ja sisältöä.

Lehdessä on myös paikallisia vaihtosivuja, joilla kerrotaan kunkin osuuspankin ja alueen asioita. Uudistus otettiin positiivisesti vastaan. Kansallisen Mediatutkimuksen mukaan OP kasvatti vuodessa lukijamääräänsä 115 000:lla, eli enemmän kuin mikään muu sanoma- tai aikakauslehti Suomessa. OP:n kokonaislukijamäärä oli 874 000.

OP-lehteä täydentää keväällä 2004 uudistettu Mainio.net-verkkoportaali, joka tarjoaa päivittäin tietoa mm. asumiseen ja omaan talouteen liittyvistä asioista. Mainiossa on monia aihealueita, ja uudistuksessa kiinnitettiin erityistä huomioita sisällön esittämistapaan ja löydettävyyteen. Mainiossa on nyt myös selkeitä ja sisällöltään kattavia oppaita esimerkiksi muuttajille, opiskelijoille ja erilaisia hankintoja suunnitteleville. Palvelun kävijämäärä on kasvanut jatkuvasti. Vuonna 2004 Mainiossa oli keskimäärin 151 000 eri kävijää kuukausittain – 40 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

Uudistuksista ovat hyötynneet sekä omistajajäsenet ja etuasiakkaat että myös OP-ryhmän yritysasiakkaat. OP-lehti, Mainio ja muut jäsenedut muodostavat OP-ryhmän monimedian, jossa yritykset tarjosivat kertomusvuonna ennätysmäärän etuisuuksia. Omistajajäsenet ja etuasiakkaat myös hyödynsivät niitä aiempaa enemmän.

Asiakkaat

Asiakas on OP-ryhmän strategian keskipisteessä. Strategiaa toteutetaan asiakassuuntautuneen toimintatavan avulla. Asiakkaan tarpeet kartoitetaan

kokonaisvaltaisesti, ja niiden pohjalta tarjotaan juuri hänelle sopivia vaihtoehtoja. Toimintatavalle on ominaista pankin aloitteellisuus, systemaattisuus ja määrätietoisuus. Tavoitteena ovat pitkäaikaiset kokonaisasiakkuudet, jotka tuottavat arvoa sekä asiakkaalle että pankille.

Kertomusvuonna tehostettiin myös asiakaspalautteen käsittelyä ja analysointia. Palaute on keskeinen osa osuuspankkien asiakassuhteiden hoitoa sekä tuote- ja palvelukehitystä.

OP-ryhmällä on 3,1 miljoonaa asiakasta, joista 84 prosenttia on kotitalousasiakkaita, 12 prosenttia yrityksiä ja yhteisöjä ja 4 prosenttia maa- ja metsätalouden harjoittajia. Asiakaskunnan kasvu on pitkään jatkunut vakaana. Kertomusvuonna asiakasmäärä kasvoi nettomääräisesti 30 000. TNS Gallupin tekemän pankinvaihtotutkimuksen mukaan 37 prosenttia suomalaisista käyttää OP-ryhmän pankkia pääasiallisena pankkinaan. Add Valuen tekemän valtakunnallisen pk-yritystutkimuksen mukaan vastaava osuus pk-yrityksistä on 36 prosenttia.

Pitkäjänteinen työ Osuuspankki-brändin kehittämiseksi jatkui vuoden 2004 aikana. Työn tulokset näkyvät tutkimuksissa vahvana kuvana asiantuntevasta, luotettavasta, menestyvästä ja suomalaisesta pankista. OP-ryhmän Marketing Radarilla teettämän yritys-kuvatutkimuksen mukaan osuuspankki sai jälleen yksityisasiakkailtaan paremman arvosanan edellä mainituista tekijöistä kuin merkittävimmät kilpailijat omilta asiakkailtaan. Saman tutkimuksen mukaan myös ei-asiakkaiden mielikuva osuuspankista oli kaikista pankeista paras. Myös pk-yrityisasiakkailta OP-ryhmä sai paremmat arvostukset yritys-kuvatekijöistä kuin kilpailijat.

Taloustutkimus Oy:n ja Markkinointi & Mainonta-lehden tutkimuksen mukaan Osuuspankki on pankki- ja vakuutusbrändeistä arvostetuin Suomessa. Osana brändin kehittämistä lisättiin OP-etuliitteen käyttöä palvelujen nimissä. OP-etuliite tuo yhdenmukaisuutta ja loogisuutta OP-ryhmän nimiin. Etuliite on kaikilla kielillä sama. Pankkiryhmiin kuuluvien yhtiöiden nimet ovat jo ennestään pääosin OP-alkuisia. Kuluneen vuoden aikana osuuspankin Internet-palvelun osoite lyheni muotoon www.op.fi. Puhelinpalvelu sai nimekseen OP 0100 0500 ja ruotsinkielinen puhelinpalvelu OP 0100 9051. Samalla tavoin nimettiin myös OP-

yritys- ja maksuliikepalvelut. Korteissa otettiin käyttöön nimet OP-Visa ja OP-Visa Electron. Myös korttien ulkoasu uudistui: tarjolla on nyt neljä erilaista vaihtoehtoa. Korttien ulkonäössä kiinnitettiin huomiota siihen, että korteista löytyy eri kohderyhmille sopivia kuvavaihtoehtoja ja että ne henkivät OP-ryhmän yrityskuvaa.

Palveluverkko

Pankkien asiakkaat ovat nopeasti siirtyneet konttoriympäristöstä monikanavaisen palvelujen käyttöön. Asiakkaat vaativat joustavaa ja laadukasta palvelua jokaisessa kanavassa entistä useammin ajasta ja paikasta riippumatta. Keskeinen vaatimus on, että palvelu jatkuu saumattomasti ja laadukkaasti myös silloin, kun asiakas siirtyy kanavasta toiseen palvelun eri vaiheissa.

OP-ryhmä on jo vuosia panostanut sekä yksittäisten kanavien kehittämiseen että eri kanavien ja niissä työskentelevien ihmisten välisen yhteispelin toimivuuden ja toiminnan tehokkuuden kehittämiseen palvelutarjonnassa ja myynnissä. Keskeisenä tavoitteena on vastata asiakkaiden odotuksiin ja tarjota palveluja yhä aktiivisemmin, tehokkaammin ja laadukkaammin.

Monikanavaisen palvelumallin jatkekehittämisen määriteltiin yhdeksi keskeisistä alueista OP-ryhmän uudessa strategiassa. Kertomusvuonna osuuspankit ja OPK aloittivat strategian linjausten edellyttämän kehitystyön ja uudistusten käyttöönoton. Keskeisiä toimenpiteitä olivat monikanavaisen myynnin johtamisen ja palveluprosessien kehittäminen ja käyttöönotto, yhteyskeskustoiminnan jatkekehittäminen sekä palvelukanavien roolien ja työnjaon täsmentäminen. OP-ryhmän monikanavaisen palveluverkon kanavia ovat toimipaikat, verkkopalvelut ja yhteyskeskustoiminta.

Toimipaikat

Osuuspankeilla oli vuoden 2004 lopussa 710 toimipaikkaa, eli kuusi vähemmän kuin vuotta aiemmin. Toimipaikkojen uudistaminen jatkui, ja niiden toiminnallisuutta kehitettiin voimakkaasti. Vuoden loppuun mennessä oli uudenlaisen konttorimallin mukaiseksi uudistettu 84 toimipaikkaa ja 33 toimipaikan uusiminen oli aloitettu.

Uusi konttorimalli on osa monikanavaista pal-

“Osuuspankki on Suomen tunnetuin ja arvostetuin finanssialan brändi. Kehitän sitä yhdessä osuuspankkien kanssa ja hoidan mainostoimiston kanssa brändin markkinointiviestintää eri kohderyhmille eri kanaviin.”

Katri Korpikallio
Brand manager, OPK

velukonseptia. Päivittäispalvelut hoituvat valtaosin asiakkaiden itsepalveluna, ja toimipaikkojen työssä korostuvat erityisesti asiantuntijapalvelut. Uudessa tila- ja toimintamallissa on selkeästi erotettu toisistaan nopeasti hoituvat päivittäispalvelut, omaa rauhaa vaativat asiakasneuvottelut ja asiantuntijapalvelut sekä asiakastapaamisten valmistelutyö.

OP-ryhmällä oli kertomusvuoden lopussa 623 maksuautomaattia, eli 32 vähemmän kuin vuotta aiemmin. OP-ryhmän asiakkaiden käytössä on myös Sampo Pankin 179 maksuautomaattia. Inter-

netin käytön yhä lisääntyessä maksuautomaattien käyttö vähenee. Kertomusvuonna automaateilla maksettujen laskujen määrä oli runsaan kymmeneksen pienempi kuin edellisvuonna.

OP-ryhmän, Nordean ja Sampo Pankin yhdessä omistamalla Automatia Pankkiautomaatit Oy:llä oli vuoden lopussa 1 725 Otto.-käteisautomaattia.

Verkkopalvelut

Verkkopalveluista on tullut asiakkaiden päivittäisen pankkiasioinnin tärkein kanava. Yritysten ja koti-

“Osuuspankki palveluksessasi! Palvelen asiakkaitamme kautta maan täältä Vaasan toimipaikasta. Vastaan puheluihin ja olen aktiivisesti yhteydessä asiakkaisiin. Asiakaskontaktien määrä kasvaa: viime vuonna koko Yhteyskeskus hoiti niitä jo lähes 600 000.”

Niklas Häggblom

Myyntineuvottelija, Yhteyskeskus

talouksien verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi vuoden aikana 10 prosenttia 907 000:een. Julkisissa tiloissa tai itsepalvelupisteissä olevien Internet-asiakaspääätteiden määrä kasvoi 584:stä 618:aan. Verkkopankissa kävi vuoden 2004 lopulla jo yli 200 000 eri asiakasta päivittäin.

Verkkopalvelusopimus avaa asiakkaalle samoin tunnuksin käyttöön kaikki sähköiset palvelukanavat. Verkkopalvelua uudistettiin vuoden aikana lisäämällä palvelusisältöä sekä parantamalla käytettävyyttä. Valtaosin verkkopalvelua käytetään laskujen maksamiseen, mutta siitä on kehittynyt palvelukanava, jota käytetään moniin muihinkin tarkoituksiin, mm. sijoitus- ja luottopalveluihin, oman talouden hallintaan ja tietopalveluihin. Kertomusvuonna maksettiin laskuja Internetin kautta neljännes enemmän kuin edellisenä vuonna. Henkilöasiakkaiden laskuista maksettiin Internetin kautta jo yli puolet.

Yhdessä Näkövammaisten Keskusliiton kanssa kehitetty ikääntyneelle väestölle ja näkövammaisille tarkoitettu helppo.op.fi-palvelu sai kiittävän vastaanoton. Helppo-palvelussa näytöllä on suuret valikot, joiden käyttäminen joko hiirellä tai koskettamalla on helppoa. Asiakas voi valita näytölle näkemistä helpottavat värit ja suurentaa tekstin kokoa näytöllä olevien yksinkertaisten painikkeiden avulla.

Keväällä verkkopalveluun tuotiin Oma talous-palvelu. Sen avulla asiakas voi seurata vaivattomasti tulojaan ja menojaan, laatia oman budjetin ja seurata sen toteutumista, ryhmitellä tulot ja menot erilaisiin luokkiin yms. Palvelu seuraa automaattisesti asiakkaan tilien tapahtumia ja laatii niistä asiakkaan haluamat sähköiset raportit.

Vuoden aikana opintolainasta tuli ensimmäinen täysin sähköisesti ilman konttorin tai toimihenkilöiden apua haettava ja nostettava luotto. Sijoittajan verkkopalvelua uudistettiin ja monipuolistettiin merkittävästi kertomusvuoden aikana.

Yhteyskeskustoiminta

Yhteyskeskustoiminnalla tarjotaan asiakkaille henkilökohtaista puhelin- ja verkkopalvelua OP-ryhmän keskitetyn Yhteyskeskuksen ja osuuspankkien hoitamana.

Keskitetty Yhteyskeskus tarjoaa asiakaspalvelun ja myynnin tukea jäsenpankeille. Palveluiden pii-

rissä olivat vuoden lopussa kaikki OP-ryhmän henkilö- ja yritysasiakkaat. Yhteyskeskus hoiti kertomusvuonna 593 000 asiakasyhteyttä puhelimen tai sähköisten kanavien kautta.

Yhteyskeskuksen perustehtävänä on tarjota jäsenpankkien asiakkaille valtakunnallisten palvelunumeroiden kautta sähköisiin kanaviin liittyvää henkilökohtaista palvelua myös iltaisin ja lauantaisin. Toinen perustehtävä on keskittyä jäsenpankkien toimeksiannosta palveluiden myyntiin. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi kortit, kulutusluotot ja muut päivittäiset pankkipalvelut. Vaativimmat palvelutilanteet hoidetaan jäsenpankkien toimipai-koissa. Yhteyskeskuksen vastuulla on myös tarjota asiakkaille verkkopalvelujen käyttöön liittyvä asiantuntijatuki.

Merkittävimmät tapahtumat Yhteyskeskuksessa kertomusvuonna olivat vuoden 2003 lopussa perustetun Joensuun myyntipisteen laajentamisen valmistelu, sopimusmyynnin kehittyminen moniker-raiseksi sekä pankkien tavoitettavuuspalvelun käyttöönotto. Tavoitettavuuspalvelussa on eri palveluille annettu omat palvelunumerot. Sovitun työnjaon mukaisesti osa puheluista ohjautuu Yhteyskeskuk-sen ja osa osuuspankin hoidettaviksi. Tavoitetta-vuuspalvelu varmistaa asiakkaille hyvän puhelinpal-velun saatavuuden ja laajat palveluajat. Uusi palvelu antaa osuuspankeille mahdollisuuden entistä parem-min keskittyä toimipaikoissaan vaativiin asiakaspal-velutilanteisiin.

OP-ryhmän puhelinpalvelu sai Taloustutkimus Oy:n tekemässä tutkimuksessa jälleen pankkitoimi-alan parhaan arvosanan puhelinpalvelustaan. Tutki-muksessa mitattiin mielikuvat 83 palvelunumerosta 10 toimialalta. OP 0100 0500 sijoittui kahdeksan-neksi kaikista tutkimuksessa mukana olleista suo-malaisista puhelinpalveluista.

Talletukset ja luotot

Rahalaitosten yhteenlaskettu talletuskanta Suo-messa kasvoi runsaat 5 prosenttia 76 miljardiin euroon. OP-ryhmän talletuskanta oli vuoden lopussa 22,8 miljardia euroa eli runsaat 7 prosenttia suu-rempi kuin vuoden 2003 lopussa. OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten euromääräisistä talle-tuksista oli 32,3 prosenttia. Vuoden 2003 lopussa se oli 31,6 prosenttia.

Markkinaosuuden kasvu osoittaa, että OP-ryhmän merkitys tallettajan pankkina on yhä kasvanut kotimaisilla talletusmarkkinoilla. Suuri osa asiakkaista arvostaa talletusten vaivattomuutta ja varmuutta sijoituskohteena. Talletusten suosio vakaana ja turvallisena sijoituskohteena säilyy vastaisuudessaakin merkittävänä.

Monen vuoden mittainen ottolainaus- ja tilioitejärjestelmien uudistus valmistui kertomusvuoden alussa. Uudet järjestelmät varmistavat mahdollisimman virheettömän toiminnan monikanavaisesti ja ajantasaisesti 24 tuntia vuorokaudessa.

Rahalaitosten yhteenlaskettu luottokanta puolestaan kasvoi runsaat 10 prosenttia 101 miljardiin euroon. OP-ryhmässä uusia luottoja nostettiin kertomusvuonna 12,8 miljardia euroa, eli 15 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Tämän johdosta luottokanta kasvoi 13 prosenttia ja oli vuoden lopussa 31 miljardia euroa. Kotitalouksien asunto-
luottojen osuus uusista luotoista oli 40 prosenttia ja kotitalouksien muiden luottojen osuus 22 prosenttia. Yritysluottojen osuus oli 36 prosenttia. OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten euromääräisistä luotoista oli vuoden lopussa 30,5 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 29,8 prosenttia.

Varallisuudenhoito

OP-ryhmän strategisena tavoitteena on kasvaa markkinajohtajaksi kaikilla keskeisillä liiketoiminnan alueilla. Kasvua haetaan ennen kaikkea varallisuus-

denhoidossa eli rahasto- ja vakuutus säästämisessä, jossa kasvun arvioidaan olevan nopeampaa kuin pankkimarkkinoilla keskimäärin. Rahasto- ja vakuutusmuotoisen pitkäaikaissäästämisen kasvunäkymät ovat edelleen hyvät, vaikka ns. Siva-työryhmän ehdottamat uudistukset suomalaisen pitkäaikaissäästämisen kehittämiseksi jäivätkin vuonna 2004 toteutumatta.

OP-ryhmän varallisuudenhoitopalveluiden kehittämisen keskeisimpiä painopistealueita vuonna 2004 oli uuden sijoitussalkunhallintajärjestelmän käyttöönotto asiakaspalvelussa. Uuden sovelluksen avulla OP-ryhmä laajensi koko asiakaskunnalle suunnattua varallisuudenhoitopalveluihin liittyvää raportointiaan sekä monipuolisti sijoittaja-asiakkaiden verkkopalveluja. Sijoittajan verkkopalveluiden kannalta merkittävää oli osakekaupankäynnin ja markkinainformaatiopalveluiden kehittäminen.

Myös yksilöllistä ja kokonaisvaltaista varallisuudenhoitoa arvostaville sijoittajille suunnattua OP-Private-palvelua kehitettiin. Oma OP-Private-palveluyksikkö oli vuoden lopussa toiminnassa 20:ssä OP-ryhmän jäsenpankissa. Lisäksi suuri joukko jäsenpankkeja tarjoaa OP-Private-palveluja yhteistyössä Opstock Oy:n tai toisen jäsenpankin kanssa. OP-Private-palvelukokonaisuuteen kuuluu kaksi eri palveluvaihtoehtoa, jotka ovat sijoituskonsultointi ja täyden valtakirjan omaisuudenhoito.

Sijoitustalletukset

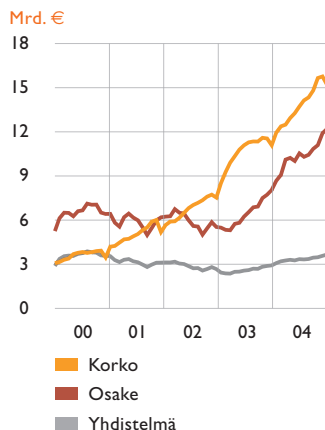
Sijoitustalletukset kasvoivat OP-ryhmässä runsaat 12 prosenttia 8,6 miljardiin euroon. Kotitalouksien sijoitustalletukset kasvoivat 13 prosenttia 7,9 miljardiin euroon.

Sijoitustallettaminen on helpottunut, koska asiakkaat voivat avata määräaikaisen tai jatkuvan tuottilin sekä tehdä säästösopimuksen Internet-palvelussa. Palveluun on lisätty myös tilien perustiedot kuten korkotiedot ja eräpäivät.

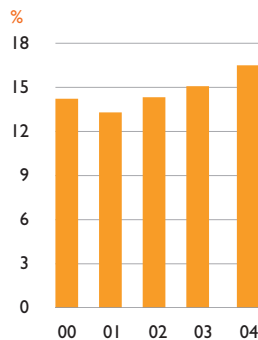
Rahastot

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomat kasvoivat vuoden 2004 aikana 41 prosenttia 31,1 miljardiin euroon. Euromääräinen kasvu oli ennätyskellisen suuri. Osa pääomien kasvusta johtui siitä, että keskeiset markkinoilla toimijat raportoivat kertomusvuonna ensimmäistä kertaa luvuissaan

Sijoitusrahastopääomat Suomessa rahastotyypeittäin

OP-ryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista

"Osa työpäivistäni kuluu asiakkaiden päivittäisten raha-asioiden parissa, mutta keskityn erityisesti varallisuuden hoitoon. Sehän on koko OP-ryhmän painopistealueita. Osuuspankki on asiantuntija myös sijoitusasioissa."

Satu Lepola

Palveluneuvoja, Elimäen Osuuspankki

myös ulkomaisen myyntinsä Suomeen rekisteröityihin rahastoihinsa. Rahastopääomia kasvatti myös rahastojen rahastojen yleistyminen, sillä näiden rahastojen pääomissa on päällekkäisyyttä rahastomarkkinoita kuvaavissa tilastoissa.

Nettomerkinnät rahastoihin kasvoivat 45 prosenttia 6,6 miljardiin euroon. Eniten myytiin osakerahastoja, joiden nettomerkinnät olivat 2,2 miljardia euroa. Lyhyen koron rahastojen nettomerkinnät olivat 2,0 miljardia euroa.

OP-sijoitusrahastojen pääoma kasvoi vuoden aikana 54 prosenttia, eli selvästi enemmän kuin koko rahastoalalla keskimäärin, ja ylitti ensimmäistä kertaa viiden miljardin euron rajan. OP-ryhmän markkinaosuus rahastopääomista oli vuoden lopussa 16,5 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 15,1 prosenttia. Vuoden aikana OP-sijoitusrahastoihin sijoitettiin nettomääräisesti runsaat 1,5 miljardia euroa, kun edellisvuoden nettomerkinnät olivat noin 850 miljoonaa euroa. Nettomerkinnät osakerahastoihin olivat runsaat 700 miljoonaa euroa, lyhyen koron rahastoihin noin 350 miljoonaa euroa ja muihin rahastoihin vajaat 500 miljoonaa euroa.

Vuoden 2004 aikana pankkiryhmän sijoitusrahastoihin tuli runsaat 55 000 uutta osuudenomistajaa, ja vuoden lopussa osuudenomistajia eri rahastoissa oli yhteensä runsaat 290 000. Osuudenomistajien määrän kasvua kiihdytti erityisesti jatkuvan kuukausittaisen rahastosäästämisen suosion kasvu. Pankkiryhmän rahastoja hallinnoiva OP-Rahastoyhtiö Oy nousi joulukuussa rahastojen osuudenomistajien määrällä mitattuna toiseksi suurimmaksi Suomeen rekisteröidyistä rahastoyhtiöistä. Yhtiön markkinaosuus osuudenomistajista oli 18,8 prosenttia.

OP-ryhmä toi vuoden 2004 aikana markkinoille viisi uutta sijoitusrahastoa. Aasiaan sijoittavien osakerahastojen valikoima täydentyi OP-Intia- ja OP-Japani-erikoissijoitusrahastoilla. Marraskuussa toimintansa aloittanut kolmas uusi osakerahasto, OP-Kiinteistö, puolestaan sijoittaa varansa ensisijaisesti eurooppalaisten kiinteistösijoitusyhtiöiden ja kiinteistöliiketoimintaa palvelevien yhtiöiden osakkeisiin. Korkosijoittamiseen uusi vaihtoehto on OP-High Yield, joka sijoittaa varansa luottoluokitukseen alhaisten yritysten liikkeeseen laskemiin joukkoeläkelainoihin eli ns. high yield -lainoihin.

OP-ryhmän yhdistelmärahastojen valikoimaa laajennettiin perustamalla uusi vähäriskinen OP-Korko Plus-sijoitusrahasto. Rahasto sai sijoittajilta hyvän vastaanoton, sillä rahastolla oli vuoden päättyessä 5 600 osuudenomistajaa, ja sen pääoma oli kasvanut jo yli 60 miljoonaan euroon.

Muiden yhdistelmärahastojen osalta keskeinen uudistus oli niiden muuttaminen rahastojen rahastoiksi. OP-Tuotto-, OP-Spektri- ja OP-Pirkka-sijoitusrahastojen sijoitustapaa muutettiin siten, että vastaisuudessa niiden varat sijoitetaan pääasiallisesti toisiin OP-sijoitusrahastoihin suorien osake- ja korkosijoitusten sijasta.

Vuoden lopussa OP-Rahastoyhtiö hallinnoi yhteensä 37 sijoitusrahastoa. Yhtiö sai – kuten edellisinkin vuosina – rahastoyhtiöistä parhaan arvosanan Taloustutkimuksen tekemässä Kansallinen yritysmielikuva -tutkimuksessa. Yhtiön vahvuudeksi katsottiin taloudellinen tila, näkyminen julkisuudessa, tulevaisuuden näkymät sekä salkunhoitajien ammattitaito.

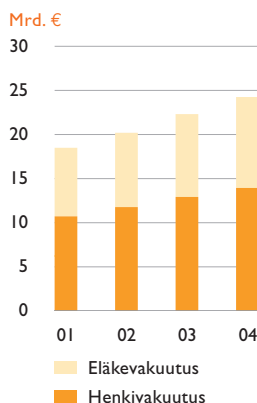
Pankkiryhmän investointipankin, Opstock Oy:n, hallinnoimat yksityis- ja yhteisöasiakkaiden varat kasvoivat kolmanneksen runsaaseen 11 miljardiin euroon. Näistä varoista runsaat 7 miljardia euroa koostuu OP-sijoitusrahastojen pääomista ja OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitusvaroista. Välitettyjen osakekauppojen määrä kasvoi edellisestä vuodesta lähes kolmanneksen 436 000:een. Kauppojen arvo kasvoi runsaat 80 prosenttia 7,7 miljardiin euroon. Internetin kautta välitettyjen toimeksiantojen osuus oli 68 prosenttia.

Vakuutussäästäminen

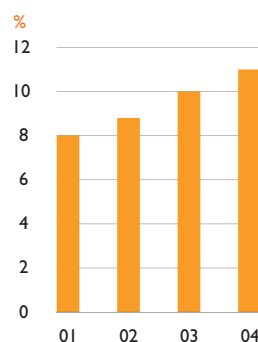
Vakuutusten verotukseen liittyvän lainsäädännön valmistelua käsiteltiin julkisuudessa poikkeuksellisen runsaasti vuoden 2003 syksystä lähtien. Muutokset koskivat lopulta vain eläkevakuutusta, jota koskevat siirtymäsäännökset julkistettiin alkukesällä 2004.

Lainsäädännön valmistelun pitkittyminen vaikeutti henkivakuutusalan kehitystä myös muissa vakuutuslajeissa kuin eläkevakuutuksissa. Alan maksutulo kasvoi vain vajaan prosentin vuodesta 2003. Vaikka eläkevakuutusten uusmyynti ei nousut aiempien vuosien tasolle, oli sen maksutulo kuitenkin kasvussa. Vanhoihin vakuutuksiin maksetaan vielä vuosina 2004–2005 aiempien verosäännösten

Henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöt Suomessa

OP-ryhmän markkinaosuus vakuutussäästöistä

mukaisesti. Säästöhenkivakuutusten maksutulo laski vajaat kaksi prosenttia. Yrityksille myytävien kapitalisaatiosopimusten maksutulo jatkoi edellisvuonna alkanutta supistumistaan, ja sen maksutulo aleni runsaan kolmanneksen.

OP-ryhmän vakuutusliiketoiminnan tehtävänä on tarjota sellainen vakuutuspalveluiden kokonaisuus, joka tuo lisäarvoa sekä osuuspankeille että niiden asiakkaille. OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitus- ja eläkevakuutukset muodostavat tämän kokonaisuuden rungon. Sitä täydennetään ryhmän yhteistyökumppaneiden vakuutustuotteilla.

OP-Henkivakuutus Oy:n maksutulossa näkyi lainsäädäntöhankkeiden aiheuttama epävarmuus vakuutussäästämisen tulevaisuudesta. Lakimuutokset jäivät ennakoitua pienemmiksi, ja eläkevakuutusta koskevat siirtymäsäännökset suojasivat jo tehtyjen vakuutusten asemaa. Vakuutusten kappale- ja euromääräinen myynti alkoi elpyä vuoden loppupuolella. OP-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo jäi kuitenkin kymmenisen prosenttia edellisen vuoden maksutulosta pienemmäksi 478 miljoonaan euroon. Pankkiryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta oli 16,5 prosenttia. Vuonna 2003 se oli 18,3 prosenttia.

Suurin osa OP-Henkivakuutuksen maksutulosta kertyi edelleen säästöhenkivakuutuksesta, jonka maksutulo oli 401 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin se oli 470 miljoonaa euroa. Eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 29 prosenttia 77 miljoonaan euroon. Sijoitussidonnaisen maksutulon osuus kasvoi 35 prosenttia 168 miljoonaan euroon.

Vakuutusten lukumäärä kasvoi 206 000:een

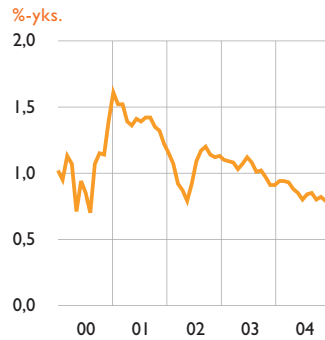
edellisen vuoden 184 000:sta. OP-Henkivakuutus saavutti johtavan markkinaosuuden sekä eläke- että säästövakuutusten kappalemääräisestä uusmyynnistä. Osuus oli eläkevakuutuksessa 23 ja säästövakuutuksessa 37 prosenttia.

Henki- ja eläkevakuutussäästöjen määrä oli OP-ryhmässä vuoden päättyessä 2,7 miljardia euroa, eli viidenneksen suurempi kuin vuotta aiemmin. Sijoitussidonnaisen vakuutuksen osuus vakuutussäästöistä nousi 23 prosenttiin edellisen vuoden 19 prosentista.

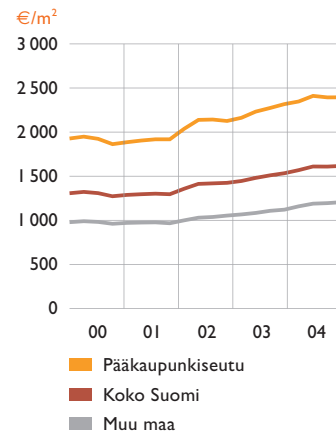
OP-ryhmän omaa vakuutusliiketoimintaa on jo yli kymmenen vuotta täydennetty yhteistyöllä, jota on tehty Genworth Financialin (entinen GE Vakuutus) kanssa. Yhtiö tuottaa henkilö- ja yritysasiakkaiden luottoihin liitettävän takaisinmaksuturvan sekä yksityishenkilöille tarjottavan vakavan sairauden vakuutuksen, joka antaa taloudellista turvaa vakavien sairaustapausten tai tapaturmien yhteydessä.

Vahinkovakuutusten osalta yhteistyötä Fennia-ryhmän ja Lähivakuutus-ryhmän kanssa kehitettiin vastaamaan entistä paremmin OP-ryhmän nykystrategiaa. Henkilöasiakkaat ohjataan asioimaan valintansa mukaan joko Fenniaan tai Lähivakuutukseen. Yritysasiakkaat ohjataan Fennia-ryhmään ja maatalousyrittäjät Lähivakuutus-ryhmään. Kertomusvuonna OP-Henkivakuutus kehitti Lähivakuutusryhmän myyntiverkostolle uuden riskihenkivakuutustuotteen, jonka myynti ja tuotanto aloitettiin 1.7.2004.

Rahalaitosten uusien asunto-
luottojen korkomarginaali,
keskikoron ja 12 kk:n euriborin erotus

Kerrostaloasuntojen nimellishinnat

Asuntopalvelut

Matala korkotaso edisti asuntokauppaa ja sen myötä asuntoluottojen kysyntää koko vuoden 2004 ajan. Kuluttajien luottamus omaan talouteensa oli vuoden ensimmäisellä puoliskolla vahva, mutta heikkeni sen jälkeen, kunnes vahvistui jälleen vuoden lopussa. Ennätysmäisen vilkkaan alkuvuoden jälkeen asuntokauppa ja siten myös asuntoluottojen kysyntä hie-man rauhoittuivat vuoden jälkipuoliskolla, mutta ovat edelleen vuoden 2003 tasoa korkeammalla.

Uusia asuntoluottoja nostettiin Suomessa vuoden aikana yhteensä lähes 15 miljardia euroa, ja rahalaitosten euromääräinen asuntoluottokanta kasvoi lähes 42 miljardiin euroon. OP-ryhmän kotitalousasiakkaat nostivat kertomusvuonna asuntoluottoja 5,1 miljardia euroa eli 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2003. Uusien asuntoluottojen keskimarginaali oli 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2003.

Kotitalouksien asuntoluottokanta kasvoi OP-ryhmässä kertomusvuonna 15 prosenttia 14,2 miljardiin euroon. OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten euromääräisistä asuntoluotoista oli vuoden lopussa 34,4 prosenttia. Vuotta aikaisemmin se oli 34,5 prosenttia.

OP-ryhmän kiinnitysluottopankin, OP-Asuntoluottopankki Oyj:n, luotonanto on merkittävä ja kasvava osa OP-ryhmän asuntopalvelua. OP-Asuntoluottopankki on myöntänyt asuntoluottoja yksityishenkilöille ja yhteisöille vuoden 2001 alusta. Pankin asuntoluottokanta kasvoi kertomusvuonna 43 prosenttia ja oli vuoden 2004 lopussa 158 miljoonaa euroa. Pankki oli vuoden loppuun mennessä

laskenut liikkeelle OP-Asunto-obligaatioita 73 miljoonan euron arvosta.

OP-ryhmä on johtava asuntorahoittaja ja kehittää palveluita asiakkaiden tarpeiden mukaan. Vastatakseen asiakkaiden haluun turvata luoton hoito vaikka korot nousisivat, OP-ryhmä toi markkinoille uuden korkokattoisen asuntoluoton. Siinä asiakas voi valita korkotason, jonka yläpuolelle hänen luotonsa korko ei nouse korkokaton voimassaoloaikana yleisen korkotason kehityksestä riippumatta.

OP-ryhmän asuntopalveluihin liittyy myös vakuutusturva. Osuuspankista on saatavissa kattava luoton takaisinmaksuturva, joka auttaa luoton takaisinmaksussa, jos tulot yllättäen pienenevät esimerkiksi sairauden tai työttömyyden johdosta. Jos vakuutettu kuolee tai vammautuu vakavasti, takaisinmaksuturvasta korvataan koko jäljellä oleva luottopääoma. Noin 40 prosenttia turvakelpoisista asuntoluotoista vakuutetaan takaisinmaksuturvalla. Tämän vakuutuksen myöntää Genworth Financial.

Kodin omaisuusvakuutusten osalta osuuspankit tekevät yhteistyötä Fennian ja Lähivakuutuksen kanssa. Asiakkaat saavat halutessaan vakuutustarjouksen valintansa mukaan joko Fenniasta tai Lähivakuutuksesta.

Perinteiseen tapaan osuuspankit olivat mukana valtakunnallisilla Asuntomessuilla Heinolassa ja loma-asuntomessuilla Hartolassa.

Kiinteistönvälitys

Vaikka asuntojen hinnat nousivatkin vuonna 2004 keskimäärin 5,5 prosenttia, ne pysyivät edelleen kuluttajien tuloihin ja velkoihin nähden kohtuulli-

"Tämä puhe pitää! Asiakkaan pitää voida luottaa kiinteistönvälittäjään. Näköjään luottavatkin, koska kauppa käy vilkkaasti. Hienoa että OP-Kiinteistökeskukset nousivat kauppamäärissä maan suurimmaksi välitysketjuksi."

Pekka Hamari

Kiinteistönvälittäjä, Oulun OP-Kiinteistökeskus

sina. Varsinkin pääkaupunkiseudulla oli merkkejä asuntojen hintakehityksen tasaantumisesta, mutta monissa muissa kasvukeskuksissa hinnat näyttivät edelleen olevan nousussa.

OP-Kiinteistökeskukset nousivat kertomusvuonna Suomen suurimmaksi välitysketjuksi kauppojen määrällä mitattuna. Vuoden aikana OPKK:t tekivät yhteensä noin 14 500 kauppaa, eli runsaan kymmeneksen enemmän kuin vuonna 2003. Kertomusvuonna perustettiin kaksi kokonaan uutta OP-Kiinteistökeskusta. Uusia toimi- ja palvelupisteitä avattiin yhteensä 15.

Matala korkotaso näyttäisi jatkuvan edelleen vuonna 2005, joten mitään merkittävää muutosta asuntomarkkinoilla ei ole odotettavissa. Asuntojen hintojen kehityksen arvellaan kuitenkin tasaantuvan vuonna 2005.

Internet on kasvattanut suosiotaan asuntokautaan ja asuntorahoituksen välineenä. Yhä useampi asiakas etsii asuntoa ja pyytää rahoitustarjouksia pankeista Internetin välityksellä. Tästä syystä osuuspankit ja etenkin OP-Kiinteistökeskukset kehittivät kertomusvuonna Internet-palveluitaan ja Internetin kautta tulevien asiakkaiden palvelupyyntöjen hoitamista. Tämä on keskeinen kehittämisalue myös tulevaisuudessa. Opkk.fi:ssä uudistettiin kertomusvuonna asiakkaan rekisteröityminen ja vahtipalvelu. Vahtipalvelun kautta asiakas voi halutessaan saada maksutta tietoa kiinnostavista asunnoista ja muista kohteista sähköpostina tai tekstiviestinä.

Päivittäiset raha-asiat

Kotitalouksien käyttö- ja maksuliiketoimet OP-ryhmässä olivat kertomusvuoden lopussa 10,4 miljardia euroa, eli runsaat kaksi prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin.

Osuuspankkien asiakkaat voivat valita useasta vaihtoehdosta itselleen sopivimman tavan hoitaa päivittäisiä raha-asioitaan. Ostosten ja laskujen maksaminen kortilla ja verkkopalvelussa on lisääntynyt entisestään myös niiden asiakkaiden keskuudessa, jotka aiemmin käyttivät perinteisiä pankkipalveluja. Maksupalvelun käyttö on supistunut kymmenenteen osaan kaikista maksutapahtumista. Käteisellä ja tilisiirtoina maksettiin pankin konttorissa vuonna 2004 enää noin 7 prosenttia laskuista. Suoraveloitustalvikirjoja oli vuoden lopussa noin 3,4 miljoo-

naa, eli 8 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Sähköisten pankkipalveluiden käyttö lisääntyi edelleen vuoden 2004 aikana. Vuoden lopussa yli 91 prosenttia kaikista asiakkaiden peruspalvelutapahtumista tehtiin sähköisinä itsepalveluina. Internetin kautta maksettujen laskujen määrä kasvoi 24 prosenttia edellisvuodesta. Kaikista henkilöasiakkaiden laskuista maksettiin kertomusvuoden lopulla jo 57 prosenttia Internetissä.

Kertomusvuonna asiakkaat ovat voineet myös avata käyttötilin Internet-palvelussa. Tili avautuu ajantasaisesti ja on heti käytettävissä. Myös erilaiset tilin perustiedot on lisätty Internet-palveluun.

Internet-palvelun kautta otettujen tiliotteiden määrä lisääntyi 80 prosenttia edellisvuodesta. Kaikista henkilöasiakkaiden tiliotteista 17 prosenttia oli vuoden lopussa verkkotiliotteita. Syyskuusta lähtien verkkotiliotteen käyttäjät ovat saaneet maksutta kahden vuoden tilitapahtumatiedot, joten myös tiliotteiden arkistointitarve on heidän osaltaan vähentynyt.

Kulutusluotot ja kortit

Kotitalouksien kulutusluottokanta kasvoi OP-ryhmässä 10 prosenttia 2,2 miljardiin euroon. Kaupaliikkeiden välittämät kulutusluotot kasvoivat 15 prosenttia, korttiluotot 7 ja muut kulutusluotot 10 prosenttia.

OP-ryhmän asiakkailla oli vuoden 2004 lopussa kaksi miljoonaa pankki- ja luottokorttia. Korttien kokonaismäärä kasvoi runsaat kaksi prosenttia vuodesta 2003. Korttikannan rakenteessa korostui OP-ryhmän linjaus muuttaa kortit pääasiassa Visa-tuoteperheen kansainvälisiksi korteiksi. Marraskuusta lähtien uusiin OP-Visa-kortteihin on automaattisesti kuulunut luotto-ominaisuus.

Vuoden lopulla maksamiseen soveltuvia kortteja oli korttikannasta valtaosa: 91 prosenttia. Kansainvälisten korttien määrä nousi vähän yli miljoonaan, ja niiden osuus korttikannasta nousi jo yli puoleen. Kansainvälisten Visa-korttien määrä kasvoi vuoden aikana 148 000 kappaleella, kun taas automaattikäyttöön tarkoitettujen käteiskorttien ja kotimaisten pankkikorttien määrä supistui noin 100 000:lla.

Korteilla tehtyjen maksujen määrä kasvoi edellisvuotisesta 15 prosenttia. Käteisnostojen määrä

A photograph of a woman with short brown hair and glasses, smiling as she works on a car. She is wearing a dark blue jacket over an orange scarf. In the background, another person wearing a black beanie and a light-colored jacket is looking towards the left. A red car is in the foreground, and a large black car part is visible at the top. A circular logo with a white cross-like symbol is on the left.

“Etsin ratkaisuja asiakkaiden rahoitustarpeisiin. Vedän myös asiakkuustiimiä, jossa hoidamme kaikki puhelin- ja verkkokontaktit asiakkaisiin. Yhdenlaista tiimin vetämistä tämä poikien jääkiekkoharrastuskin....”

Taina Pöllänen

Rahoitusneuvottelija, Orimattilan Osuuspankki

A portrait of a woman with short blonde hair, wearing a grey and white plaid jacket over a bright orange scarf. She is standing on a boat, with white railings and a blurred background of water and other boats. Her hands are clasped in front of her, and she is wearing a watch on her left wrist and a ring on her left hand.

“Vastaan pankkimme yritys- ja maatalous-asiakkaiden palvelusta sekä laki- ja vakuuspalveluista. Asiakkaiden kohtaaminen on parasta työssäni. Samassa veneessähän tässä ollaan: kun asiakas menestyy niin mekin.”

Arja Urpalainen

Pankinjohtaja, Etelä-Karjalan Osuuspankki

sen sijaan supistui 3 prosenttia. Korttimaksujen määrä ylitti korteilla tehtyjen käteisnostojen määrän lähes kaksi ja puolikertaisesti.

Visa Electron -kortteja oli jo lähes puoli miljoonaa, ja niiden määrä kasvaa jatkuvasti. OP-Visa Electron korvaa vastaisuudessa kokonaan pikarahakortit.

Marraskuussa OP-ryhmä toi markkinoille uuden kansainvälisen OP-Visa-kortin, jossa on korottoman maksuajan lisäksi mahdollisuus myös luoton käyttöön. Uusien OP-Visa-korttien myötä uudistettiin myös Visa- ja Visa Electron -korttien ulkonäkö. Asiakas voi valita neljästä eri vaihtoehdosta itselleen mieluisimman.

Joulukuussa 2004 mahdollistui myös käteisen nosto asiakkaan Visa-tililtä Otto.-automaatista sekä siirto Visa-tililtä asiakkaan omalle tilille Internet-palvelussa. OP-ryhmän asiakkaat tekivät Visa-korteilla maksuaikamainaisuutta hyödyntäen arvoltaan yli 14 prosenttia enemmän ostoja ja käteisnostoja kuin vuonna 2003.

OP-ryhmä ja Väestörekisterikeskus toteuttivat hankkeen liittää osuuspankin korttiin kansalaisvarmenne. Ensimmäisenä varmenne voidaan liittää Visa Electron -korttiin ja vuoden 2005 aikana myös muihin kansainvälisen käytön kortteihin. Kansalaisvarmenne mahdollistaa kaikkien pankkipalvelujen laajan käytön ja myös oikeudellisesti sitovien sopimusten teon omalta tietokoneelta käymättä pankin konttorissa. Korttia voi käyttää myös muiden palveluntarjoajien, esim. viranomaisten, palveluissa. Vuoden lopulla jo 20 viranomais- tai yrityspalvelua tarjosi asiakkailleen mahdollisuuden käyttää kansalaisvarmennetta.

Verified by Visa vakiinnutti asemansa turvallisen verkkomaksamisen järjestelmänä. Vuoden lopulla jo 150 kotimaista verkkokauppiasta oli ottanut järjestelmän käyttöönsä. Verified by Visa tunnistaa ostohetkellä luotettavasti sekä maksajan että myyjän ja vähentää siten merkittävästi väärinkäytösten mahdollisuuksia verkkokaupankäynnissä.

Vuoden 2004 loppuun mennessä jo 234 000 OP-ryhmän jakamaan Visa Electron -korttiin oli liitetty EMV-ominaisuus. EMV on Europayn, MasterCardin ja Visan yhdessä kehittämä turvallinen maksujärjestelmä, jossa asiakas hyväksyy ostoksensa allekirjoituksen sijaan näppäilemällä nelinumeroi-

sen henkilökohtaisen tunnuslukunsa. Vuoden 2005 aikana EMV liitetään perusominaisuudeksi myös muihin kansainvälisen käytön kortteihin.

Vakuutukset

OP-ryhmä tarjoaa päivittäisten raha-asoiden hoidon yhteydessä asiakkailleen myös uudenlaista vakuutusturvaa. Vakavan sairauden varalta otettava vakuutus tuo taloudellista turvaa ja valinnanvapautta vakavan sairauden tai tapaturman yllättäessä. OP-ryhmän vakuutusvalikoimaa täydentää myös matkustavan asiakkaan tarpeisiin soveltuva määräaikainen matkavakuutus, jonka voi ostaa joko konttorista tai itsepalveluna verkosta.

Yritysassiakaspalvelut

OP-ryhmän strategiana on kasvattaa markkina-asemaansa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten ryhmässä kaikilla yrityspankkitoiminnan osaluilla. Tavoitteena on myös kasvaa markkinoita nopeammin yritysten ja yhteisöjen maksuliikkeen, likvidien varojen ja kertyneen varallisuuden hoitajana sekä suurten ja keskisuurten yritysten rahoituksen järjestäjänä pääomamarkkinoilla. Kertomusvuoden aikana OP-ryhmän pk-yritysassiakkaiden määrä kasvoi nettomääräisesti 1 800:lla. Add Valuen tekemässä pk-yritysten valtakunnallisessa pankkitutkimuksessa 43 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa rahoittajakseen OP-ryhmän pankin. Tämän mittarin valossa OP-ryhmä on markkinoiden suurin toimija.

Liiketoiminta ja palvelukehitys

OP-ryhmän kilpailukyky luotettavana ja vahvana maksuliikeosaajana on entisestään vahvistunut. Kotimaan maksuliikkeen volyymi kasvoi 10 prosenttia vuodesta 2003. Kotimaan maksuliiketapahumia käsiteltiin kertomusvuonna 330 miljoonaa kappaletta.

Vuosi 2004 oli yrityksissä ja yhteisöissä sähköiseen taloushallintoon siirtymisen aikaa. Tästä on osoituksena verkkolaskutuksen voimakas yleistyminen. OP-ryhmän yhdessä muiden pankkien kanssa kehittämä Finvoice-verkkolaskustandardi ja siihen liittyvä verkkolaskujen välityspalvelu yleistyivät selvästi vuonna 2004. OP-ryhmän e-laskupalvelu mahdollistaa kaiken kokoisten yritysten siirtymisen verkkolaskutukseen helposti ja edullisesti.

Julkisyhteisöt ja suuret yritykset saavat merkittäviä säästöjä erityisesti saapuneiden laskujen sähköistymisestä: laskut voidaan mm. täsmäyttää, kierrättää ja hyväksyttää sähköisessä muodossa. Pienikin yritys voi siirtyä OP-ryhmän e-laskupalvelun avulla verkkolaskutukseen nopeasti ilman suuria investointeja. OP-ryhmä toi e-laskupalvelun markkinoille keväällä. Palvelusopimusten määrä kasvoi merkittävästi varsinkin vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Tueksi yritysten siirtymiselle sähköiseen taloushallintoon OP-ryhmä otti vuonna 2004 käyttöön verkkopalkkapalvelun. Siinä palkkalaskelmat välitetään yritysten ja yhteisöjen työntekijöille sähköisessä muodossa. Verkkopalkkapalvelu toteutettiin yhteistyössä Sampo Pankin ja Nordean sekä kahden verkkopalkkaoperaattorin kanssa.

Kilpailukykyiset palvelut ja vahvat ulkomaiset yhteistyöpankit ovat mahdollistaneet myös ulkomaan maksuliikkeen volyymin ja markkinaosuuden nopean kasvun OP-ryhmässä. Ulkomaan maksuliikkeen volyymi kasvoi 27 prosenttia vuodesta 2003. Ulkomaan maksuliike oli vuonna 2004 OP-ryhmän keskeinen kehittämiskohde kansainvälistyvillä markkinoilla.

Alkuvuonna OP-ryhmä liittyi eurooppalaiseen tiedostonsiirtopohjaiseen massamaksujen välitysjärjestelmään, EBA Step2:een. Palvelu mahdollistaa OP-ryhmän asiakkaiden EU-maksujen välittämisen edullisesti ja turvallisesti sekä parantaa OP-ryhmän kilpailukykyä maksuliikkeen hoidossa euroalueella.

Ulkomaan maksuliikkeen kehitystyö ulottui myös Internet- ja Kassanhallintapalveluun. Molemmat laajennettiin vuoden 2004 aikana kattamaan maksujen välitys yhteensä 231 maahan, ja valuuttavalikoimaa laajennettiin 30:een.

Rahoitus

Rahalaitosten euromääräinen yritysluottokanta kasvoi kertomusvuonna vajaat 9 prosenttia runsaaseen 36 miljardiin euroon. OP-ryhmässä kasvu oli tavoitteiden mukaisesti markkinoiden kokonaiskasvua suurempi: yritysluottokanta kasvoi 15 prosenttia 9 miljardiin euroon. Edellisenä vuonna kasvu oli vain runsaat 8 prosenttia. OP-ryhmän markkinaosuus yritysluotoista nousi 24,8 prosenttiin edellisen vuoden 23,4 prosentista.

Uusia yritysluottoja nostettiin OP-ryhmässä

4,7 miljardia euroa, eli 28 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.

OP-ryhmän rahoitusyhtiöpalvelujen markkinaosuudet ovat kasvaneet vakaasti: viidessä vuodessa runsaat 7 prosenttiyksikköä. Vuonna 2004 ryhmän markkinaosuus rahoitusyhtiötuotteiden luottokannasta oli runsaat 31 prosenttia. Investointien rahoituksen luottokannasta osuus nousi jo hiukan yli 50:een.

Varallisuudenhoito

Yritysten ja yhteisöjen varallisuudenhoitopalveluissa vuosi 2004 oli voimakkaan kasvun aikaa. Sijoitusrahastojen ja erityisesti lyhyen koron rahastojen merkitys yritys- ja yhteisöasiakkaitten varallisuudenhoidossa kasvoi. Entistä useampi yritys ulkoisti kassavarojensa sijoittamisen rahastoihin. Myös katteensiirtopalvelun suosio kasvoi, koska se tekee kassavarojen sijoittamisen täysin automaattiseksi.

Kasvua tuki tuotevalikoiman laajentaminen ja palveluiden laadun parantaminen. OP-ryhmä sai tunnustusta myös laadusta, kun ryhmän investointipankki Opstock Oy sijoittui brittiläisen AQ Researchin tutkimuksessa ainoana pohjoismaisena toimijana kolmen parhaan joukkoon sekä tulosenusteissa että sijoitussuosituksissa. OP-ryhmä hyödynittää Opstock Oy:n sijoitustutkimustoimintaa yritys- ja yhteisöasiakkaiden likvidien kassavarojen ja kertyneen varallisuuden sijoittamisessa.

Ulkomainen yhteistyö

OP-ryhmä tarjoaa yritysasiakkailleen palveluja ulkomailla yhteistyössä vahvojen paikallisten pankkien kanssa. Yhteistyöpankkien vahva markkina-asema takaa mm. sen, että maksuliike kulkee nopeasti asiakkaan ulkomaiselle tilille ja sieltä osuuspankin tilille.

OKO on ollut eurooppalaisten osuuspankkien yhteistyöryhmän Unico Banking Groupin jäsen yli 25 vuoden ajan. Unico-pankkiryhmään kuului vuonna 2004 edelleen kuusi täysjäsentä ja kaksi liitännäisjäsentä, jotka ovat kotimaassaan merkittävien vähittäispankkiryhmien keskuspankkeja. Ryhmään kuuluvien pankkien taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli vuonna 2003 yli 2 400 miljardia euroa. Pankeilla oli henkilökuntaa 480 000 ja konttoreita kaikkiaan yli 42 000. Ryhmän jäsenten yhteenlaskettu markkinaosuus Euroopan luotto-

markkinoista on 19 ja talletusmarkkinoista 21 prosenttia.

Unico-pankkien konttorit muodostavat OKO-konsernin ja osuuspankkien asiakkaille maailmanlaajuisen palveluverkon, joka toimii myös yritys- ja yhteisöasiakkaiden osake- ja joukkovelkakirjaemissioiden ja muiden vastaavien palveluiden myyntikanavana.

Unico-yhteistyön painopiste oli vuonna 2004 maksuliike- ja kassanhallintapalveluiden sekä kansainvälisten pääomamarkkina- ja rahoituspalveluiden kehittämisessä ja tarjoamisessa yrityksille. UniCash-kassanhallintapalvelun yhteistyöverkko on viime vuosina laajentunut erityisesti Suomen lähialueille eli Ruotsiin, Venäjälle ja Baltian maihin. Mukana on myös muita kuin Unico-pankkeja: kaikkiaan 25 pankkia 24 Euroopan maasta. UniCash-kassanhallintapalvelu tarjoaa OP-ryhmän yritysasiakkaille Euroopan laajuiset likviditeetin ja kassanhallinnan palvelut yhden pankkiyhteyden kautta. Unico Carlease on kansainvälinen autokaupan hallinnointiin keskittynyt yhteistyöelin. Palvelu kattaa Unico-maiden lisäksi mm. Ison-Britannian, Venäjän, Baltian ja Pohjois-Amerikan.

OKO ja Bank of America tekivät helmikuussa yhteistyösopimuksen OP-ryhmän yritysasiakkaiden kassanhallintapalveluissa. Ensimmäinen vaihe käsittelee palvelut Euroopassa. Yhteistyökumppania haettiin muutaman suuren kansainvälisen pankin joukosta. Bank of Americaan päädyttiin sen joustavan ja nopean palvelun sekä tekniikan soveltuvuuden ansiosta. Yhteistyö tämän globaalin pankin kanssa täydentää UniCashin palveluvalikoimaa.

OP-ryhmä on jo muutaman vuoden ajan tehnyt yhteistyötä Baltiassa Hansapankin kanssa. Tilinavausten lisäksi yhteistyö mahdollistaa poikkeuksellisen nopean maksuliikkeen Baltian alueella. Maksut OP-ryhmän ja Hansapank-konsernin asiakkaiden välillä välittyvät jopa saman päivän aikana.

OKO ja Euroopan Investointipankki tekivät keväällä sopimuksen yhteistyön jatkamisesta. OKO sai valtuudet välittää EIP:n luottoja kuntien ja niiden omistamien yritysten pienten ja keski suurten investointien rahoittamiseen koko Suomessa.

Tapahtumat ja kotimainen yhteistyö

Yrittämisen tulevaisuus 2005 -seminaari järjestettiin marraskuun puolivälissä Helsingissä. Seminaari on

korkeatasoinen pk-yrityksille ja liike-elämän vaikuttajille suunnattu tulevaisuutta tarkasteleva yrittäjyystapahtuma. Järjestyksessään toinen Yrittämisen tulevaisuus -seminaari keräsi yhteen 600 yritysjohtajaa ja OP-ryhmän yritysasiantuntijaa.

Tilaisuudessa julkistettiin ensimmäistä kertaa Vuoden yritys ja Vuoden yritysjohtaja. OP-ryhmän ja Kauppalehden järjestämän kilpailun tarkoitus on kannustaa yrityksiä menestymään ja luoda samalla menestyjien profiileja. Kilpailuun osallistuivat yritykset, joiden liikevaihto on 5–20 miljoonaa euroa ja joiden tilinpäätöstiedot olivat käytettävissä syyskuun loppuun mennessä.

Vuoden yritykseksi 2004 valittiin helsinkiläinen Asianajotoimisto Fennica Oy ja vuoden yritysjohtajaksi toimitusjohtaja Jarmo Järventie, joka on Kiihtelysvaarassa toimivan Mastsystem Int'l Oy:n toimitusjohtaja.

Yrittämisen tulevaisuus -tapahtumien sarja jatkuu keväällä 2005 kymmenellä alueellisella tilaisuudella ja huipentuu syksyllä järjestettävään seminaariin.

Yrittäjäpolvenvaihdos koskee lähimmän kymmenen vuoden aikana noin joka kolmatta suomalaista yritystä. OP-ryhmä vahvisti sukupolvenvaihdoksissa tarvittavaa osaamistaan solmimalla marraskuussa yhteistyösopimuksen Suomen Yrityskaupat -ketjun kanssa tarkoituksena tarjota laadukasta asiantuntijapalvelua yritysten omistajanvaihdoksiin liittyvissä erityiskysymyksissä. Yhteistyöhön kuuluu yritysneuvojen kouluttaminen, yhteisten Yrityskauppailtojen järjestäminen ja asiakkaiden konsultointi.

Maaliskuussa OP-ryhmä teki yhteistyösopimuksen Yrityspörssin kanssa. Se on Suomen Yrittäjien ylläpitämä Internetissä toimiva markkinapaikka, jonka kautta voidaan tarjota yrityksiä myytäväksi tai ostettavaksi ja tarjota tai hakea rahoitusta. Yrityspörssi kokoaa yhteen pankit, vakuutusyhtiöt ja elinkeinoelämän järjestöt.

Kesäkuussa pankkiryhmän rahoitusyhtiöpalvelut täydentyivät IT-laitteiden vuokrauksella ja laitekannan kokonaisvaltaisella hallinnalla, kun OKO teki yhteistyösopimuksen erään merkittävän IT-laitteiden linkaaren hallintaan erikoistuneen yrityksen kanssa monipuolistaen siten palvelutarjontaansa huomattavasti.

Maa- ja metsätalous

Maatalouden yrittäjätulo kasvoi vuonna 2004 lähes 4 prosenttia. Siihen vaikuttivat sekä tuotannon ja tuottajahintojen että tukien kasvu. Maatalouden kokonaistuotos kasvoi lähes 3 prosenttia, mikä johtui erityisesti viljasadon kasvusta sekä kotieläintuotannon vahvistuneesta hintakehityksestä. Myös maatalouden tuotantotuet kasvoivat. Niiden osuus maatalouden kokonaistuloista on jo lähes puolet.

Yksityismetsistä saadut myyntitulot supistuivat edellisvuotisista jossain määrin mm. puun keskihinnan alenemisen takia. Markkinahakkuut sitä vastoin piristyivät loppuvuodesta ja ylittivät hieman edellisvuotisen tason.

Kertomusvuoden aikana valmisteltiin maatalouden tukijärjestelmää koskevia muutoksia, jotka perustuvat EU:n uudistettuun maatalouspolitiikkaan. Ratkaisut merkitsevät tuen painopisteen siirtämistä tuotantoon sidotusta tuesta maatilojen pelto- ja kotieläinmääriin perustuviin tukimuotoihin. Maatalouden investointitukiin samoin kuin nuorten viljelijöiden aloitustukiin tehtiin merkittäviä muutoksia. Investointitukien kohdealuetta supistettiin samalla kuin tukitaso nostettiin lain sallimaan enimmäismäärään. Valtionlainojen myöntäminen uusiin rahoituskohteisiin lopetettiin samalla kun korkotukilainojen myöntövaltuutta ja suorien avustusten kokonaismäärää lisättiin.

Nuorten viljelijöiden aloitustukien myöntäminen siirtyi kertomusvuoden loppuun. Myös uusien tukiehtojen mukaisen investointitukijärjestelmän käynnistyminen siirtyi vuoden 2005 alkuun. Tämän johdosta maatalouden tuettuja lainoja nostettiin

noin kolmannes viimevuotista vähemmän. Normaalieläinluottojen kysyntä oli kuitenkin vilkasta, sillä niillä korvattiin tuettua rahoitusta osittain väliaikaisesti.

Koko maa- ja metsätalouden luottokanta kasvoi 5 prosenttia 4,4 miljardiin euroon. OP-ryhmässä luottokanta kasvoi runsaat 5 prosenttia 2,5 miljardiin euroon. Ryhmän osuus maaseutuelinkeinojen pankkirahoituksesta säilyi likipitään ennallaan 62 prosentissa.

Maa- ja metsätalousasiakkaiden palveluvalikkoa kehitettiin. Heidän käytössään on monikanavainen palveluverkosto, joka tarjoaa palveluja sekä verkossa että konttoreissa. Informaation välittämisessä oli tärkeällä sijalla OP-ryhmän maa- ja metsäasiakaslehti. Sen lisäksi tuotettiin mm. uudistettu rahoitusopas. Maa- ja metsätalousasiakkaille tarkoitettuja Internetsivuja kehitettiin, samoin Farmitteistyöportaalia. Myönteistä julkisuuskuvaa vahvistavi Mikkeliissä pidetty OP-ryhmän valtakunnallinen eloistunto. Lisäksi viljelijöille järjestettiin runsaasti alueellisia tilaisuuksia pankkiasioista.

Metsänomistajiin pidettiin yhteyttä asiakaslehden ja asiakastilaisuuksien avulla. Vuoden alussa metsänomistajille toimitettiin laajan suosion saanut metsävero-opas. Erillinen metsä- ja sijoitusmarkkinoiden ajankohtaiskatsaus ilmestyi kolme kertaa kertomusvuoden aikana. Osuuspankkien valtakunnallisilla metsäpäivillä Jyväskylässä valittiin Vuoden Metsävaikuttajaksi elokuvaohjaaja Markku Pölönen. Alueellista kosketusta metsänomistajiin pidettiin yllä erilaisilla metsätapahtumilla, joita järjestettiin yhdessä useiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Henkilöstörakenne

OP-ryhmän palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 9 118 henkilöä, eli 4 enemmän kuin vuoden 2003 lopussa. Osuuspankeissa työskenteli vuoden lopussa 6 592 henkilöä (vuoden 2003 lopussa 6 635). OKO-konsernissa työskenteli 1 242 (1 179) ja muussa OP-keskuksessa 1 317 henkilöä (1 333)*. Ryhmän henkilöstöstä oli vuoden lopussa vakinaisia 93 ja kokoaikaisia 96 prosenttia. Keskimäärin vuoden aikana OP-ryhmässä oli työsuhteessa 9 327 henkilöä.

OP-ryhmän henkilöstön koulutustaso on noussut jonkin verran vuosittain. Kertomusvuoden lopussa korkeakoulututkinnon suorittaneita oli 19 ja keskiasteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita 55 prosenttia. Lähes kolme neljäsosaa henkilöstöstä työskentelee asiakaspalvelutehtävissä. Toimihenkilötehtävissä työskentelee 70, johto- ja esimiestehtävissä 16 ja asiantuntijatehtävissä 14 prosenttia henkilöstöstä. Asiantuntijoiden osuus on noussut viime vuosina pankkityön luonteen muuttuessa.

Ryhmän henkilöstön keski-ikä on 45 vuotta. Naisia henkilöstöstä on 79 prosenttia. Ryhmän henkilöstö on varsin pysyvä: vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli kertomusvuonna 5,2 prosenttia. Henkilöstö on ollut OP-ryhmän palveluksessa kes-

kimäärin 18 vuotta. Enintään kolme vuotta palveluksessa olleita oli vuoden lopussa 18 prosenttia. Yli 20 vuotta OP-ryhmän palvelua on kertynyt 49 prosentille henkilöstöstä. Lähimmän viiden vuoden aikana vanhuuseläkkeelle arvioidaan jäävän noin 9 prosenttia ja seuraavan kymmenen vuoden aikana noin 24 prosenttia ryhmän henkilöstöstä.

Uusia henkilöitä palkattiin kertomusvuonna 591. Heistä 9 otettiin esimiesvalmennukseen. Noin vuoden kestävä valmennusohjelman aikana suoritettavat monipuoliset työtehtävät sekä pankkiryhmän omat koulutuskokonaisuudet takaavat vankan pohjan urakehitykselle.

* OP-Eläkekassan 33 henkilöä (33) sisältyvät "muuhun OP-keskukseen" mutta eivät OP-ryhmän kokonaislukuun, koska OP-Eläkekassaa ei virallisesti yhdistellä OP-ryhmän tilinpäätökseen.

"Palvelu pelaa, tarvittaessa juoksujalkaa! Niin se on pankeissa ja niin se on myös täällä OPK:ssa. Meillä on oma henkilöstöravintola, jossa käy päivittäin pitkälti toista tuhatta henkeä omaa väkeä ja vieraat päälle."

Petri Ukkonen
Tarjoilija, OPK

OP-ryhmän henkilöstöllä on mahdollisuus saada tuloksiin perustuvia kannusteita. Vuonna 2004 pankkiryhmissä käytettiin tulospalkkioihin kaikkiaan 12,6 miljoonaa euroa, ja tulospalkkioita sai 7 222 henkilöä eli 79 prosenttia henkilöstöstä.

Vuoden aikana valmisteltiin pitkän tähtäimen kannustimeksi OP-ryhmän yhteistä henkilöstörahastoa, jonka perustamiskokous pidettiin 8.12.2004. Rahasto aloitti toimintansa 1.1.2005. OP-Henkilöstörahaston valtuuston puheenjohtajaksi valittiin Helena Reinikainen Turusta ja hallituksen puheenjohtajaksi Sami-Pekka Ylikoski Porista. Työministeriö hyväksyi rahaston säännöt ja rekisteröi OP-Henkilöstörahaston 30.12.2004. Rahastoon tuli alkuvaiheessa mukaan 259 OP-ryhmän yritystä ja 8 981 jäsentä, eli 93 prosenttia ryhmän henkilöstöstä. OP-Henkilöstörahaston rinnalle luotiin johdolle oma palkitsemisjärjestelmä, joka perustuu osakepalkkioihin. Se otettiin käyttöön 132 OP-ryhmän yrityksessä.

Eläketurva

OP-ryhmään kuuluvat työnantajat ovat järjestäneet henkilöstön työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan kattavasti OP-Eläkekassassa, joka toimii vakuutuskassalain mukaisena eläkelaitoksena. Eläkekassan hallinto koostuu hallituksesta, hallintoneuvostosta ja edustajistosta.

Osa OP-ryhmän henkilöstöstä kuuluu myös OP-Eläkesäätiön piiriin. Säätiö on eläkesäätiölain mukainen eläkelaitos, joka huolehtii sen piiriin kuuluvan henkilöstön lisäeläketurvasta. Säätiön hallinto koostuu hallituksesta ja hallintoneuvostosta.

Henkilöstöllä on edustus sekä OP-Eläkekassan että OP-Eläkesäätiön hallintoelimissä.

Henkilöstöjohtaminen

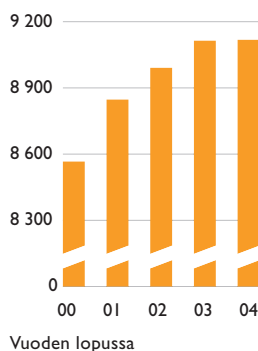
OP-ryhmällä on vastuullisen henkilöstöjohtamisen periaatteet, joiden soveltamista käytäntöön tuetaan johdon ja esimiesten koulutuksella sekä tarvittavilla kehityshankkeilla ja työkaluilla. Osuuspankkilainen johtamiskulttuuri on perinteisesti eettistä, vastuuntuntoista ja ihmistä arvostavaa. Tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa OP-ryhmän hyvää yritys- ja työnantajakuvaa sekä eettisesti korkeatasoista ja vastuullista toimintaa henkilöstöasioissa. Vastuullinen henkilöstöjohtaminen on panostamista pitkäjänteiseen ja kestäväan tuloksellisuuteen. Se merkitsee vastuun kantamista henkilöstöstä niin hyvinä kuin vaikeampinakin aikoina.

Vuonna 2004 OP-ryhmässä toteutettiin Tasa-arvo todeksi -hanke yhteistyössä Stakesin ja Innoitiimin kanssa. Projektissa ja siihen kuuluneessa valmennusohjelmassa kartoitettiin tasa-arvon nykytilaa OP-ryhmässä, selvitettiin tarpeita ja ideoitiin keinoja edistää tasa-arvoa sekä laadittiin tasa-arvosuunnitelmat valmennukseen osallistuneille osuuspankeille ja Osuuspankkikeskukselle. Projektissa luotuja tasa-arvosuunnittelun toimintamalleja ja käytäntöjä levitetään koko OP-ryhmään.

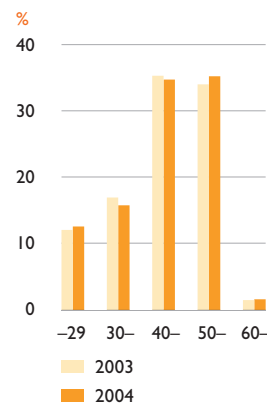
Osaamisen kehittäminen

Osaamista kehitetään OP-ryhmässä strategialähtöisesti. Strategian toteutusta tuetaan tarjoamalla henkilöstölle koulutusta ja muita kehitysmahdolli-

OP-ryhmän henkilöstö

Henkilöstön ikäjakauma

*“Jo 15 vuotta OP-ryhmässä! Työskentelen henkilöstö-
asioiden parissa: rekrytointia, uusien henkilöiden
perehdyttämistä, ansiomerkkiasioita ja paljon muuta.
Viime vuoden merkittävin asia oli mielestäni
henkilöstörahaston perustaminen.”*

Heidi Auer

Henkilöstöassistentti, OPK

suuksia omassa työyhteisössä, OP-Akatemiassa ja myös OP-ryhmän ulkopuolella. Henkilöstö kehittää osaamistaan kehityskeskusteluissa laadittavien henkilökohtaisten kehityssuunnitelmien mukaan. Yhteisöllistä osaamista kehitetään yhdessä oppien, osaamista jakaen sekä toimintaa arvioiden ja kehittämisen.

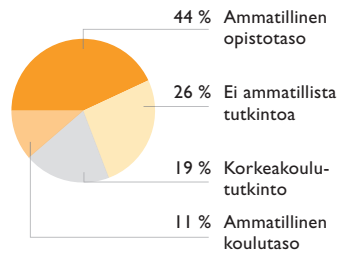
Vuonna 2004 osaamisen kehittäminen painottui asiakaskohtaamisen laatuun eri palvelukanavissa, sijoitus-, rahoitus- ja yrityspalveluiden osaamiseen sekä johtamisen ja esimiestoiminnan kehittämiseen.

OP-Akatemia toteuttaa OP-ryhmän tarpeisiin

räätälöityä koulutusta omien asiantuntijoidensa ja ulkoisten koulutuskumppaneiden yhteistyönä. Vuonna 2004 OP-Akatemia järjesti Helsingissä 631 ja muualla Suomessa 585 koulutustilaisuutta. Niihin osallistui runsaat 22 000 henkilöä, ja henkilökoulutuspäiviä kertyi lähes 30 000.

Johtajille ja esimiehille tarkoitettujen OP-Akatemian tutkintojen suorittamisen aloitti kertomusvuonna 162 henkilöä. Kuuden vuoden aikana näissä vuoden kestävässä tutkinnoissa on ollut mukana yli 1 000 osallistujaa. Uusille esimiehille tarkoitettun OP-Esimiestutkinnon aloitti 73 henkilöä. OP-

Henkilöstön koulutuspohja
31.12.2004

Menestysjohtajatutkinto säilytti vahvan asemansa samoin kuin OP-ryhmälle räätälöity OP-MBA-tutkinto, jonka on suorittanut tai aloittanut jo 126 johtajaa ja asiantuntijaa. Lisäksi käynnistettiin parin vuoden tauon jälkeen OP-ryhmän johtajakoulutusohjelma. Muina johtajuuden kehittämismuotoina OP-ryhmässä käytettiin kokeneen johdon kehitysihmiä, esimiesten työnohjausta ja mentorointia sekä ns. 360 asteen arviointia, jossa esimiestä arvioidaan esimiehen, alaisten sekä henkilön itsensä näkökulmasta. Lisäksi toteutettiin yrityskohtaisia esimiestyön kehitysohjelmia.

Arvopaperivälittäjien yhdistys ry:n sijoitusalan tutkinnon on suorittanut 1 080 osuuspankkilaista. Vuonna 2004 tutkintoja suoritettiin 233. OP-Akatemia järjesti tutkintoihin valmentavaa koulutusta. OP-ryhmän jäsenpankkien henkilöstö osallistui aktiivisesti myös OP-Akatemian asiakaskohtaamisen valmennukseen, neuvonvalmennusohjelmiin, yrityspalvelututkintoihin ja muuhun pankkiammatilliseen koulutukseen. Lisäksi OP-ryhmässä suoritettiin työn ohessa oppisopimuskoulutuksena ja näyttökokeina yleisiin ammattitutkintoihin johtavia opintoja, mm. Rahoitus- ja vakuutusalan ammattitutkintoa sekä Liiketalouden perustutkintoa (merkonomi).

Syksyllä 2004 aloitettiin strategiakauden mittavimman koulutushankkeen valmistelu. Seuraavien kahden vuoden aikana jäsenpankkien johto, esimiehet ja asiakaskontakteissa toimivat osallistuvat omiin valmennusohjelmiinsa, joiden tavoitteena on lisätä aktiivisuutta asiakkuuksien hoidossa, monikanavaisessa asiakassuuntautuneessa myynnissä sekä valmentavassa johtamisessa.

OP-Akatemian verkkokoulutuksessa siirryttiin vuonna 2004 uuteen kehitysvaiheeseen. Uusia verkkokursseja tuotettiin useita yhteistyössä ulkoisten kumppaneiden kanssa. Uudet verkkokurssit ovat aiempaa vuorovaikutteisempia ja teknisesti edistyskellisempiä. Niitä myös hyödynnetään jäsenpankeissa aiempaa enemmän.

OP-Akatemia järjestää henkilöstökoulutuksen lisäksi koulutusta osuuspankkien hallintoehkölle. Vuonna 2004 OP-Hallituksen jäsen -tutkintoon osallistui 62 hallituksen jäsentä. Kuuden vuoden aikana osallistujia on ollut yli 600. Kertomusvuonna OP-Akatemia järjesti myös seminaareja osuuspankin talouden perusteista, joihin osallistui 215 hallintoehkölle, sekä hallintoneuvostojen tarkastajien koulutuspäiviä, joihin osallistui 268 henkilöä. Lisäksi jäsenpankit ja osuuspankkiliitot järjestävät omia koulutustilaisuuksia pankkien hallintoehköille.

OP-ryhmä käytti vuonna 2004 koulutuskuluihin 3,0 prosenttia henkilöstön palkkasummasta. Osuus on viime vuosina jonkin verran supistunut, koska osaamisen kehittämisessä hyödynnetään aiempaa aktiivisemmin muita kehittämismenetelmiä ryhmän sisäisen koulutuksen rinnalla.

Työhyvinvointi

Työhyvinvoinnin kehittämisessä painotettiin vuonna 2004 työn kehittämistä. Pankkityössä viime vuosien aikana tapahtuneet muutokset korostavat asiakassuuntautuneisuutta ja monikanavaisuutta. Erityiseksi haasteeksi on noussut eri kanavien välinen ketju-mainen, laadukas ja kustannustehokas toiminta sekä henkilöstöltä vaadittava työn ja muutosten hallinta, uudenlaiset yhteistyötaidot sekä ammatillinen osaaminen. Kehittämistyötä on tehty Työministeriön Työelämän kehittämisohjelmalta (Tykes) saadun rahallisen tuen avulla. Tykes-ohjelma tukee työyhteisöjen kehittämishankkeita, joissa edistetään samaan aikaan sekä työn tuloksellisuutta että työelämän laatua. Hankkeet toteutetaan johdon ja henkilöstön yhteisin voimin.

Kehittämisen tavoitteena on ollut luoda osallistavia työskentelymenetelmiä, joiden avulla asiakaspalvelutyötä voidaan saada tehokkaammaksi ja tuloksekkaammaksi ja työyhteisön sisäistä yhteistyötä sujuvammaksi. Näiden osallistavien menetelmien avulla

vietiin myös osuuspankkien liiketoiminnan ydin- ja tukiprosesseja käytäntöön. Kehittäminen toteutettiin Learning Systems Oy:n, kolmen jäsenpankin ja Yhteyskeskuksen kanssa. Projektissa kehitettyjä menetelmiä hyödynnetään vastaisuudessa myös muiden jäsenpankkien toiminnan kehittämisessä.

Yksilöiden työhyvinvoinnin kehittämistä tuettiin erilaisin valmennus- ja kuntoutusohjelmin, joiden tavoitteena oli antaa uusia valmiuksia työn ja toimintatapojen muutosten hallintaan sekä oman hyvinvoinnin kehittämiseen.

Henkilöstötutkimuksia tehtiin kertomusvuonna 60 osuuspankissa, ja niihin osallistui 3 177 henkilöä eli 48 prosenttia osuuspankkien henkilöstöstä. Voimavarat-indeksi, joka kuvaa toimintatapaa, johtamista, asiakaslähtöistä työnantajakuva, muutostykyä ja työhyvinvoinnin laatua, on kehittynyt positiiviseen suuntaan.

Vuoden 2004 aikana kehitettiin osuuspankkien käyttöön esimiestyön ns. 360 asteen arviointimittari, jonka avulla voidaan tukea esimiestyön kehittämistä.

“Meillä on melko tervettä ja itsestään huolehtivaa väkeä. Sairauksien hoidon lisäksi keskitymmekin työkyvyn parantamiseen, työssä jaksamiseen ja yleensä työolojen kehittämiseen. Se on ongelmien ennalta ehkäisyä.”

Hanna Joensuu

Työterveyslääkäri, OPK

Osuuskunnan omistajat

OPK:n omistajina eli jäseninä voivat olla laissa osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (osuuspankkilaki) tarkoitetut luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen osuuskunta on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää hallintoneuvosto.

Jäsen on velvollinen osallistumaan osuuskuntaan ottamalla vähintään sata 170 euron suuruista osuutta. Lisäksi jäsen on velvollinen ottamaan osuuksia vakavaraisuuslaskelmansa riskipainotettujen saamisten, sijoitusten sekä taseen ulkopuolisten erien perusteella.

OPK on osuuspankkilain mukaan velvollinen antamaan jäsenilleen ohjeita niiden toiminnasta maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskien hallinnan turvaamiseksi sekä valvomaan jäsenten toimintaa.

Osuuskunnan kokous

Varsinainen osuuskunnan kokous pidetään kerran vuodessa hallintoneuvoston määräämänä päivänä ennen toukokuun loppua. Kokouksessa käytettäviä äänimääriä laskettaessa jäsen saa osuusmaksujen perusteella yhtä monta ääntä kuin sillä on maksettuja osuusmaksuja.

Jos jäsenpankin ensisijaiset omat varat edellisen kalenterivuoden kesäkuun lopussa ilman alun perin valtion, Osuuspankkien Vakuusrahaston taikka keskusyhteisön, keskusyhteisön tytärluottolaitoksen tai toisen osuuspankin omistamia oman pääoman eriä ovat yli seitsemän prosenttia jäsenpankin

vakavaraisuuslaskennassa käytetystä riskipainotusta taseesta, jäsenpankki saa lisä-ääniä siten, että jäsenellä on lisä-ääniä yhteensä kaksi kertaa osuusmaksujen perusteella vahvistettujen äänien määrä. Jäsen ei kuitenkaan saa äänestää enemmällä kuin kahdella prosentilla kokouksessa edustetusta äänimäärästä.

Jäsenellä on osuuskunnan kokouksessa vain yksi ääni, mikäli jäsen on omien taloudellisten vaikeuksiensa vuoksi saanut osuuskunnan päätökseen perustuvaa taloudellista tukea, joka täyttää osuuskunnan sääntöjen 8 pykälässä yksilöidyt tunnusmerkit.

Varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa käsitellään mm. seuraavat asiat:

- päätetään edellisen tilikauden tuloslaskelman ja taseen sekä konsernituloslaskelman ja konsernitaseen vahvistamisesta
- päätetään toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen ja konsernitaseen mukainen voitto tai tappio antaa aihetta
- päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallintoneuvoston jäsenille, johtokunnan jäsenille ja toimitusjohtajalle edelliseltä tilikaudelta
- päätetään hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä ja valitaan tarvittavat hallintoneuvoston jäsenet
- valitaan tilintarkastaja tarkastamaan osuuskunnan hallinto ja tilit sekä OP-ryhmän yhdistelty tilinpäätös
- esitellään ja annetaan tiedoksi yhteentiittymän (OP-ryhmän) yhdistelty tilinpäätös ja siitä annettu tilintarkastuskertomus
- vahvistetaan tarvittaessa jäseniltä perittävä säännöissä määrätty ylimääräinen maksu.

Osuuskunnan kokouksessa esitykset hallintoneuvoston jäsenten ja tilintarkastajan valinnasta sekä heidän palkkioistaan tekee etukäteisvalmistelun perusteella toimikunta, jonka jäsenistö koostuu jokaisen osuuspankkiliiton (16) nimeämistä henkilöistä.

Hallintoneuvosto

OPK:n hallintoneuvostossa on 36 jäsentä (sääntöjen mukaan vähintään 32 ja enintään 36). Hallintoneuvostoon valitaan vähintään 16 ja enintään 20

jäsentä siten, että kunkin 16 osuuspankkiliiton alueelta on hallintoneuvostossa vähintään yksi jäsen. Näistä jäsenistä eroaa vuosittain kolmannesta lähinnä oleva lukumäärä. Lisäksi hallintoneuvostossa on osuuspankkiliittojen alueelta 16 jäsentä siten, että paikkajako määräytyy osuuspankkiliittojen kesken niiden jäsenpankkien vakavaraisuuden perusteella. Näiden jäsenten toimikausi on kolme vuotta, ellei toimikausi pääty sitä ennen sen johdosta, että osuuspankkiliittojen välinen paikkajako muuttuu. Hallintoneuvostoon ei voida valita hallinto- tai toimihenkilöä sellaisesta jäsenluottolaitoksesta, jolla osuuskunnan sääntöjen 8 pykälän johdosta on osuuskunnan kokouksessa vain yksi ääni eli joka on saanut kyseisessä pykälässä tarkoitettua taloudellista tukea. Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan itselleen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa johtokunnan ja toimitusjohtajan hoitamaa osuuskunnan hallintoa ja sitä, että osuuskunnan toimintaa hoidetaan asiantuntevasti ja huolellisesti osuuskuntalain sekä osuuskunnan ja OP-ryhmän edun mukaisesti. Lisäksi hallintoneuvoston tehtävänä on muun muassa

- vahvistaa OP-ryhmän yhteiset tavoitteet ja toimintalinjaukset ja -periaatteet
- valita ja vapauttaa pääjohtaja, toimitusjohtaja ja johtokunnan muut jäsenet ja varajäsenet sekä tarkastustoiminnasta vastaava johtaja
- päättää johtokunnan puheenjohtajan, toimitusjohtajan ja johtokunnan muiden jäsenten välisestä tehtävänjaosta
- toimituttaa valitsemillaan tarkastajilla vähintään kerran vuodessa osuuskunnan hoidon ja hallinnon tarkastus
- vahvistaa osuuskunnan toiminnalliset ja budjettitavoitteet
- antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle lausunto tilinpäätöksestä ja konserni-tilinpäätöksestä
- päättää osuuskunnan kokouksen koolle kutsumisesta.

Hallintoneuvostolle kuuluvan tarkastustehtävän suorittaa hallintoneuvoston valitsema tarkastusvaliokunta. Siihen kuuluu viisi varsinaista ja kaksi varajäsentä, joiksi voidaan valita myös hallinto-

neuvostoon kuulumattomia henkilöitä. Valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Sihteerinä toimii OPK:n Sisäisen tarkastuksen johtaja. Valiokunta kokoontuu kaksi kertaa vuodessa tai puheenjohtajan kutsusta useamminkin.

Johtokunta

OPK:n hallituksena on johtokunta, jonka tehtävänä on osuuskunnan toiminnan johtaminen lain ja osuuskunnan sääntöjen mukaan.

Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja, jota nimitetään pääjohtajaksi, toimitusjohtaja, joka toimii johtokunnan varapuheenjohtajana sekä neljä muuta jäsentä (sääntöjen mukaan vähintään kaksi ja enintään neljä) ja kaksi varajäsentä (sääntöjen mukaan enintään neljä).

Johtokunnan jäsenen tai varajäsenen toimikausi jatkuu toistaiseksi, kuitenkin enintään eläkejärjestelmän mukaiseen eläkeikään. Toimikausi voi päättyä sitä ennen, jos jäsen tai varajäsen pyytää eroa tehtävästä tai hänet siitä vapautetaan.

Johdon vastuu

Johtokunta vastaa kollektiivisesti niistä asioista, joista se yhteisesti kokouksissaan päättää. Lisäksi johtokunnan jäsenillä ja varajäsenillä on operatiivinen vastuu heille erikseen määritellyistä toimialueista ja organisatorisista kokonaisuuksista.

Omistukset OKOssa

OPK:n johtokunnan jäsenet ja varajäsenet omistivat 1.1.2005 yhteensä 22 452 OKOn A-sarjan osaketta. Vuonna 1999 liikkeeseen lasketun optiolainan optiotodistusten perusteella pääjohtajalla oli alun perin oikeus merkitä OKOn A-sarjan osakkeita 160 000 kappaletta, OPK:n ja OKOn toimitusjohtajilla 120 000 kappaletta, johtokunnan muilla jäsenillä 80 000 ja varajäsenillä 30 000 kappaletta. Optio-ohjelman mukaan ko. määrästä on voinut käyttää puolet 1.10.2002 alkaen ja loput 1.10.2004 alkaen, ja kaikkien käyttöaika päättyy 30.10.2006.

OP-liittojen alueilta valitut jäsenet (toimikausi kolme vuotta) sekä liiton alueen pankkien vakavaraisuuden perusteella valitut jäsenet * (toimikausi enintään kolme vuotta). Vuosiluku nimen jäljessä ilmoittaa, mistä lähtien asianomainen on ollut OPK:n hallintoneuvostoston jäsen.

Etelä-Pohjanmaa

Mauri Hietala (2000), elinkeinotoimenjohtaja, Seinäjoki, 2003–2006

***Pentti Mäkelä** (2003), toimitusjohtaja, Alajärvi, 2003–(2006)

Etelä-Suomi

Jari Laaksonen (2003), toimitusjohtaja, Asikkala, 2003–2005

***Teuvo Mäkinen** (2003), rehtori, Mäntsälä, 2003–(2006)

***Matti Niemelä** (2003), hallituksen puheenjohtaja, Hämeenlinna, 2003–(2006)

Kaakkois-Suomi

Seppo Penttinen (1997), professori, Savitaipale, 2003–2006, *hallintoneuvoston puheenjohtaja*

***Paavo Aho** (1997), eversti, Elimäki, 2003–(2006)

***Risto Kiljunen** (1997), kauppaneuvos, Lappeenranta, 2003–(2006)

Kainuu

Keijo Väänänen (1997), professori, Vaala, 2004–2007

Keski-Pohjanmaa

Tapio Kurki (2004), johtaja, Kokkola, 2004–2007

Keski-Suomi

Erkki Laatikainen (1997), professori, Jyväskylä, 2002–2005

***Heikki Rosti** (2004), toimitusjohtaja, Jämsä, 2004–(2006)

Lappi

Heikki Oja (2001), maanviljelijä, Tervola, 2004–2007

***Erkki Alatalo** (1998), hankintaesimies, Keminmaa, 2003–(2006)

Pirkanmaa

Heikki Teräväinen (1997), toimitusjohtaja, Toijala, 2002–2005

***Martti Talja** (1997), diplomi-insinööri, Mänttä, 2003–(2006)

Pohjois-Karjala

Juhani Leminen (2004), toimitusjohtaja, Polvijärvi, 2004–2005

***Markku Lappalainen** (2003), kunnanjohtaja, Rääkkylä, 2003–(2006)

Pohjois-Pohjanmaa

Paavo Haapakoski (1997), koulunjohtaja, Pyhäjoki, 2004–2007

***Timo Levo** (2004), toimitusjohtaja, Oulu, 2004–(2006)

Pohjois-Savo

Erkki Tuovinen (2000), toiminnanjohtaja, Sonkajärvi, 2003–2006

***Jaakko Ojanperä** (2000), toimitusjohtaja, Kuopio, 2003–(2006)

Satakunta

Jorma Pere (1997), toimitusjohtaja, Eura, 2002–2005

***Jukka Ramstedt** (1997), toimitusjohtaja, Pori, 2003–(2006)

***Juhani Suoramaa** (2003), rakennusneuvos, Rauma, 2003–(2006)

Suur-Savo

Pekka Vilhunen (2003), toimitusjohtaja, Varkaus, 2003–2006

***Erkki Rämö** (2003), talousneuvos, Juva, 2003–(2006)

Sydkusten

Ola Eklund (2000), tuotejohtaja, Karjaa, 2004–2007

Varsinais-Suomi

Jukka Hulkkonen (2003), toimitusjohtaja, Halikko, 2003–2006

***Pertti Ruotsalainen** (1997), sairaalafysikko, Mynämäki, 2003–(2006),

hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, puheenjohtajan ensimmäinen varamies

***Pauli Salminen** (1997), toimitusjohtaja, Loimaa, 2003–(2006)

Österbotten

Bo Storsjö (2004), maanviljelijä, Kristiinankaupunki, 2004–2007

Muut jäsenet

Esa Härmälä (1997), puheenjohtaja, Helsinki, 2002–2005

Seppo Juntila (2000), pääsihteeri, Helsinki, 2003–2006

Simo Kauppi (2000), toimitusjohtaja, Rauma, 2003–2006, *hallintoneuvoston varapuheenjohtaja*

Tuire Santamäki-Vuori (2002), puheenjohtaja, Helsinki, 2002–2005

Pääjohtaja
Johtokunnan puheenjohtaja
Antti Tanskanen

OPK:n talous
Seija Halme**

Yrityssuunnittelu
Pasi Kämäri**

Toimitusjohtaja
Reijo Karhinen
Johtokunnan
varapuheenjohtaja

Johdon tuki ja viestintä
Markku Koponen*
Konserniviesticntä,
strateginen suunnittelu,
talouden ja finanssi-
toimialan seuranta

Asiakasliiketoiminto
Erkki Böös

Tuotteet ja palvelut
Asiakkuudet

Palvelutoiminto
Heikki Vitie

ICT-palvelut
Taloushallinto

Ryhmäohjaustoiminto
Pekka Jaakkola

Henkilöstö
Palvelukanavat
Riskienhallinta

Tarkastus
Markku Niinikoski*

Osuuspankkien ja
OPK-konsernin
tarkastus
Pankkiturvallisuus

Maaseuturahoituspalvelut
Raimo Tammilehto

Maksuliikepalvelut
Anne-Mari Tyrkkö

Markkinointi ja asiakkuudet
Stina Suominen

Rahoituspalvelut
Mikko Hyttinen

Varallisuudenhoitopalvelut
Harri Nummela

ICT-järjestelmäkehitys
Ilpo Antikainen

ICT-palvelukehitys
Pekka Sarvi-Peräkylä

Lakiasiat
Seppo Pöyhönen

Taloushallintopalvelut
Harri Luhtala

Tietohallinto
Markku Mäkinen

Toimitilapalvelut
Kari Hintikka

Henkilöstöpalvelut
Tarja Joensuu-Sarkio

Jäsenpankkiohjaus
Jari Himanen

Palveluverkoston
kehittäminen
Matti Korkeela

Yhteyskeskus
Arto Smedberg

Osuuspankkitarkastus
Tapani Santala

Sisäinen tarkastus
Mauno Jokelainen*

* Raportoi pääjohtajalle
** Raportoi toimitusjohtajalle

Toimintoon kuuluvat tuote- ja palveluyhtiöt

OP-Asuntoluottopankki Oyj
Lauri Karvonen

OP-Henkivakuutus Oy
Jukka Ruuskanen

OP-Kotipankki Oyj
Kai Patovirta

OP-Rahastoyhtiö Oy
Harri Nummela

FD Finanssidata Oy
Kari Katainen

OP-Eläkekassa
OP-Eläkesäätiö
Pekka Korhonen

Optum Oy
Jouko Aho

Osuuspankkien
Keskinäinen Vakuutus-
yhtiö
Tuomo Metsäaro

Puheenjohtaja

Antti Tanskanen, s. 1946

Pääjohtaja

Taloustieteiden tohtori

Ministeri

Johtokunnassa vuodesta 1996

- M-real Oyj, hallituksen jäsen
- Unico Banking Group,
Steering Committee jäsen
- Keskuskaupakamari,
hallituksen puheenjohtaja
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK,
hallituksen ja sen
työvaliokunnan jäsen

Varapuheenjohtaja

Reijo Karhinen, s. 1955

OPK:n toimitusjohtaja

Kauppatieteiden maisteri

Johtokunnassa vuodesta 1994

- Eläkesäätiöyhdistys,
hallituksen puheenjohtaja
- Työeläkevakuuttajat, TELA,
hallituksen toinen varapuheenjohtaja
- Luottokunta,
hallituksen puheenjohtaja
- Suomen Asuntomessut,
hallituksen toinen varapuheenjohtaja
- Suomen Pankkiyhdistys,
hallituksen varapuheenjohtaja

Omistaa 10 000 OKOn A-osaketta

YHTEYSTIEDOT

54

Osuuspankkikeskus Osk

Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelinvaihde 010 252 010
Faksi 010 252 3703
www.op.fi, etunimi.sukunimi@op.fi

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki
PL 308, 00101 Helsinki
Puhelinvaihde 010 252 011
Faksi 010 252 3646
www.oko.fi, etunimi.sukunimi@oko.fi

Henkilöasiakkaiden puhelinpalvelu

OP 0100 0500

FD Finanssidata Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 3170

Kokouskeskus Kallvik

Kallvikintie 28
00980 Helsinki
Puhelin 010 252 019
Faksi 010 252 5388

OKOn Pietarin-edustusto

36, nab.r.Moiki
3rd Floor, Office 333
R-191186 St. Petersburg
Postiosoite:
PL 301
53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 326 1891
Faksi +7 812 326 1890
etunimi.sukunimi@okobank.spb.ru

OKOn Tallinnan-edustusto

Harju 6
EE-10130 Tallinn
Puhelin +372 631 0590
Faksi +372 631 0594
etunimi.sukunimi@okobank.com

Okopankki Oyj

Mikonkatu 11 A, 00100 Helsinki
PL 670, 00101 Helsinki
Puhelinvaihde 010 255 900
Faksi 010 255 6265

OKO Venture Capital Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 011
Faksi 010 252 4209

OP-Asuntoluottopankki Oyj

PL 308, 00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 2620

OP-Henkivakuutus Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 3501

OP-Kotipankki Oyj

PL 1020
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 2716

OP-Rahastoyhtiö Oy

PL 308
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 010
Faksi 010 252 2708

Opstock Oy

PL 362
00101 Helsinki
Puhelin 010 252 012
Faksi 010 252 4490

Erkki Böös, s. 1953

Varatuomari, eMBA

Johtokunnassa vuodesta 2001

Pekka Jaakkola, s. 1956

Varatuomari, eMBA

Johtokunnassa vuodesta 1998

Optio-oikeus 40 000 OKOn

A-osakkeeseen

Markku Niinikoski, s. 1946

Tarkastusjohtaja, varatuomari

Osallistuu OPK:n johtokunnan kokouksiin.

Omistaa 800 OKOn A-osaketta

Mikael Silvennoinen, s. 1956

OKOn toimitusjohtaja

Kauppatieteiden maisteri

Johtokunnassa vuodesta 1997

- Unico Banking Group,
Steering Committee jäsen

Omistaa 2 400 OKOn A-osaketta

Heikki Vitie, s. 1952

Varatuomari, ekonomi

Johtokunnassa vuodesta 1994

- Euroopan osuuspankkien liitto,
hallituksen jäsen
- Pankkialan Työnantajaliitto,
hallituksen varapuheenjohtaja
- Suomen Pankkiyhdistys,
hallituksen jäsen

Optio-oikeus 30 000 OKOn

A-osakkeeseen

Varajäsenet

Matti Korkeela, s. 1946

Luonnontieteiden kandidaatti

Johtokunnassa vuodesta 1997

- Automatia Pankkiautomaatit Oy,
hallituksen varapuheenjohtaja
- Automatia Rahakortit Oy,
hallituksen varapuheenjohtaja
- Toimiraha Oy,
hallituksen varapuheenjohtaja

Raimo Tammilehto, s. 1943

Agronomi

Johtokunnassa vuodesta 1991

Omistaa 10 052 OKOn A-osaketta

Optio-oikeus 3 500 OKOn A-osakkeeseen

Tilintarkastaja

KPMG Oy Ab

Johtokunnan ja hallintoneuvoston sihteeri

Markku Koponen, s. 1957

Varatuomari, eMBA

Optio-oikeus 15 000 OKOn A-osakkeeseen

OP-RYHMÄ
TILINPÄÄTÖS 2004

SISÄLTÖ

Toimintakertomus

OP-ryhmän tulos	4
Tase ja taseen ulkopuoliset erät	6
Vakavaraisuus	7
Omistajajäsenet ja asiakkaat	7
Liiketoiminta	8
Muu toiminta ja merkittävät tapahtumat	10
Palveluverkko	11
Luottoluokitukset	12
Hallinto	12
Henkilöstö	12
Vuosi 2004 yrityksittäin	12
Vuoden 2005 näkymät	19
Riskienhallinta	20
Vakavaraisuusuudistus	30
IFRS-raportointi	31
OP-ryhmän juridinen rakenne	33
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	36
OP-ryhmän tuloslaskelma	41
OP-ryhmän tase	42
Ryhmäaikaasarjat	44
Tilinpäätöksen liitetiedot	45
Tilinpäätöslausuma	69
Tilintarkastuskertomus	70

Taloudellinen informaatio vuonna 2005

OP-ryhmä ja OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj julkaisevat vuonna 2005 kolme osavuositarkastusta: tammi–maaliskuulta 12.5.2005, tammi–kesäkuulta 11.8.2005 ja tammi–syyskuulta 10.11.2005. Katsaukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne ovat saatavissa verkkosivuiltamme www.op.fi ja www.oko.fi.

Paperikopioita voi tilata osoitteesta Osuuspankkikeskus, Viestintä, PL 308, 00101 Helsinki, puh. 010 252 2053, telekopio 010 252 2298, sähköposti viestinta@op.fi.

TOIMINTAKERTOMUS

OP-RYHMÄN TULOS

Rahoituskate

OP-ryhmän rahoituskate vuodelta 2004 oli 783 miljoonaa euroa, eli 2,0 prosenttia pienempi kuin edellisenä vuonna (798)¹⁾. Keskitaseeseen suhteutettu rahoituskate supistui 0,3 prosenttiyksikköä 2,1 prosenttiin. Vuodesta 2002 jatkunut rahoituskatteen supistuminen taittui kertomusvuoden aikana. Kahden viimeisen vuosineljänneksen rahoituskate oli suurempi kuin vertailuvuoden vastaavien ajanjaksojen rahoituskate. Kolmannen vuosineljänneksen rahoituskate kasvoi 1,6 prosenttia ja viimeisen vuosineljänneksen 2,2 prosenttia vuotta aiemmasta.

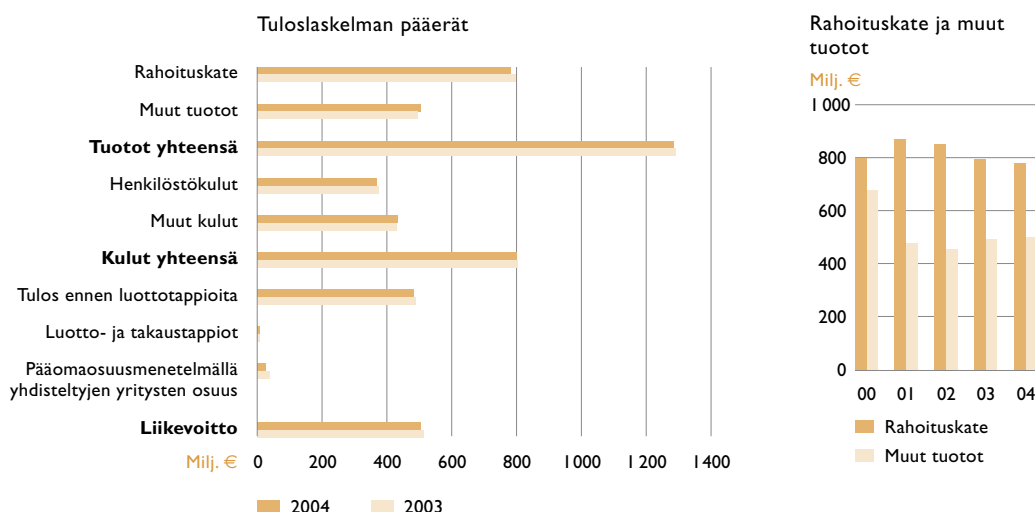
Vuoden 2004 aikana rahoituskatetta rasitti edelleen matala korkotaso ja asiakasmarginaalien

supistuminen. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla luotto- ja talletuskannan sekä omien pääomien kasvu käänsivät rahoituskatteen kasvuun. Rahoituskatteen käännettä tuki myös lyhyiden korkojen laskun pysähtyminen ja vähäinen nousu kevään jälkeen. Luotto- ja talletuskannan nimellinen korkoero supistui kertomusvuoden aikana 0,2 prosenttiyksikköä. Kaksi kolmasosaa supistumisesta tapahtui tammi-kesäkuussa.

Muut tuotot

Pankkiryhmän muut tuotot kasvoivat 1,5 prosenttia 504 miljoonaan euroon (496). Eniten kasvoivat palkkiotuotot ja arvopaperikaupan nettotuotot. Sen sijaan liiketoiminnan muut tuotot supistuivat selvästi pääasiassa vertailuvuoden tuottoihin sisältyneiden kertaluonteisten erien johdosta.

¹⁾ Suluissa on vertailulukua vuodelta 2003. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi-joulukuun 2003 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2003) luku.

Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat 16 miljoonaa euroa, eli 13,5 prosenttia suuremmat kuin edellisenä vuonna (14). Palkkiotuotot kasvoivat 4,9 prosenttia 328 miljoonaan euroon (312). Eniten kasvoivat antolainauksen, arvopaperivälityksen ja sijoitusrahastotoiminnan palkkiot. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot kasvoivat 17 miljoonaan euroon (11). Kasvu johtui pääasiassa OKOn kirjaamista osakekaupan myyntivoitoista.

Liiketoiminnan muut tuotot supistuivat 10 prosenttia 143 miljoonaan euroon (159), mihin vaikutti etenkin OKOn edellisvuonna kirjaama 11 miljoonan euron luovutusvoitto Kiinteistö Oy Aleksi-Hermeksen osakekannan kaupasta. Lisäksi liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyvät tuotot kiinteistöistä pienentyivät 77 miljoonaan euroon (84).

Kulut

OP-ryhmän kulut olivat 803 miljoonaa euroa (804). Palkkiokulut kasvoivat 14 prosenttia 43 miljoonaan euroon (38). Palkkakulut kasvoivat 3,4 prosenttia, mutta henkilöstökulut kokonaisuudessaan supistuivat 1,1 prosenttia 370 miljoonaan euroon (374). Supistus johtui OP-Eläkekassan perimästä edellisvuotista pienemmästä vakuutusmaksusta ja siitä, että OP-Eläkesäätiö ei perinyt vuodelta 2004 lain-

kaan kannatusmaksua. Muut hallintokulut olivat 193 miljoonaa euroa (192). Suunnitelman mukaiset poistot olivat 62 miljoonaa euroa (64) ja arvonalentumispoistot 7,2 miljoonaa euroa (6,0). Liiketoiminnan muut kulut pienentyivät 2,7 prosenttia 127 miljoonaan euroon (130).

Luottotappiot

Nettomääräisiä luottotappioita kirjattiin 6,8 miljoonaa euroa, eli 26 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2003 (9,1). Bruttomääräisesti uusia luottotappioita kirjattiin 28 miljoonaa euroa (29). Niiden osuus luottokannasta ja luotonantoon rinnastettavien sitoumusten yhteismäärästä oli 0,07 prosenttia (0,08). Palautuksia aiemmin kirjatuista luottotappioista kertyi 7,4 miljoonaa euroa (7,0).

Arvonalentumisia pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista oli 0,1 miljoonaa euroa (4,5).

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista pienentyi 29 prosenttia 27 miljoonaan euroon (39). Supistuminen johtui siitä, että OP-Henkivakuutus Oy:n tilikauden tulos oli 21 miljoonaa euroa, eli 41 prosenttia pienempi kuin edellisvuonna (36). Supistuminen johtui pääosin yhtiön

OP-ryhmän tuloskehitys vuosineljänneksittäin

Milj. €	2004				2004	2003	Muutos-%
	1–3	4–6	7–9	10–12			
Rahoituskate	194	192	194	202	783	798	-2
Palkkiotuotot	87	79	75	86	328	312	5
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	2	7	3	5	17	11	61
Muut liiketoiminnan tuotot	40	45	35	39	159	173	-8
Tuotot yhteensä	323	323	307	333	1 286	1 294	-1
Palkkiokulut	10	11	11	10	43	38	14
Hallintokulut	143	144	129	147	563	566	0
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	15	15	16	23	70	70	0
Liiketoiminnan muut kulut	31	30	29	37	127	130	-3
Kulut yhteensä	199	201	185	217	803	804	0
Voitto ennen luottotappioita	124	122	122	115	483	490	-1
Luotto- ja takaustappiot	-1	0	1	7	7	9	-26
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	0	0	0	0	0	4	-97
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista	11	7	4	6	27	39	-29
Liikevoitto	136	128	125	114	504	515	-2

tekemästä 14 miljoonan euron lisäetuvastuuvarauksesta, jolla yhtiö varautui asiakashyvitysten maksamiseen tulevinä vuosina.

Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen osakkuusyhtiöiden tulosesuudet olivat 4,8 miljoonaa euroa (1,1).

Liikevoitto

OP-ryhmän liikevoitto pieneni 2,2 prosenttia 504 miljoonaan euroon (515). Liikevoiton kehitykseen vaikuttivat eniten sekä rahoituskatteen että liiketoiminnan muiden tuottojen supistuminen 16 miljoonalla eurolla ja OP-Henkivakuutus Oy:n tuloksen pienentyminen 15 miljoonalla eurolla. Supistumisia kompensoi palkkiotuottojen 15 miljoonan euron ja arvopaperikaupan nettotuottojen 7 miljoonan euron kasvu. Muut erät paransivat liikevoittoa nettomääräisesti 9,1 miljoonaa euroa.

Pankkiryhmän kannattavuus oli edelleen vahva. Oman pääoman tuotto (ROE) oli 10,5 prosenttia (11,5) ja koko pääoman tuotto (ROA) 1,04 prosenttia (1,12). Kulujen suhde tuottoihin oli 62 prosenttia (62).

Loka–joulukuun liikevoitto

Kertomusvuoden viimeisen neljänneksen liikevoitto oli 114 miljoonaa euroa, eli hieman suurempi kuin vuotta aiemmin (113). Rahoituskate kasvoi 2,2 prosenttia 202 miljoonaa euroon (198). Muut tuotot pienenivät 130 miljoonaan euroon (140), mikä johtui vertailuajankohtana kirjatusta kertaluonteisista kiinteistöomaisuuden myyntivoitoista. Kulut pienenivät 5,8 prosenttia 217 miljoonaan euroon

(231), koska eläkekulut olivat loka–joulukuussa 15 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin.

Viimeisen neljänneksen liikevoitto oli 8,9 prosenttia pienempi kuin edellisen neljänneksen (125 milj. euroa). Tämä johtui pääasiassa kausivaihtelun aiheuttamasta kulujen kasvusta vuoden lopussa. Loka–joulukuun rahoituskate oli suurempi kuin muilla neljänneksillä. Muut tuotot kasvoivat 16 prosenttia ja kulut 17 prosenttia kolmannesta vuosineljänneksestä. Nettomääräisesti luottotappioita kirjattiin 6,5 miljoonaa euroa enemmän kuin heinä–syyskuussa.

TASE JA TASEEN ULKOPUOLISET ERÄT

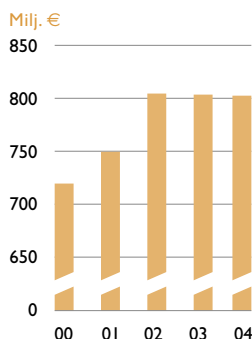
Varat ja velat

OP-ryhmän tase oli 38,2 miljardia euroa, eli 9,2 prosenttia suurempi kuin vuoden 2003 lopussa (35,0). Luottokanta oli 31,0 miljardia euroa (27,5). Se kasvoi 13 prosenttia, ja sen osuus taseesta nousi 81 prosenttiin (79). Talletuskanta oli 22,8 miljardia euroa (21,2). Sen osuus taseesta supistui 60 prosenttiin (61).

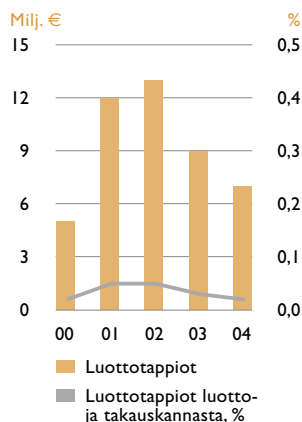
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä olivat 30,6 miljardia euroa (27,2). Saamistodistusten määrä kasvoi 4,0 miljardiin euroon (3,8). Saamiset luottolaitoksilta puolestaan supistuivat 1,0 miljardiin euroon (1,4). Osakkeiden yhteismäärä oli 432 miljoonaa euroa (370). Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden yhteismäärä supistui 3,1 prosenttia 1,1 miljardiin euroon (1,2).

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille kasvoivat 8,0 prosenttia 25,1 miljardiin euroon (23,3) ja velat

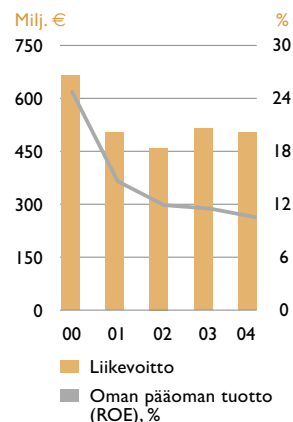
Kulut yhteensä

Luottotappiot

Liikevoitto ja oman pääoman tuottoprosentti

luottolaitoksille ja keskuspankeille supistuivat 25 prosenttia 1,2 miljardiin euroon (1,6). Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä oli vuoden lopussa 6,3 miljardia euroa (5,0).

Oma pääoma

Pankkiryhmän oma pääoma kasvoi 12 prosenttia 3,9 miljardiin euroon (3,4). Tilikauden voitto oli 380 miljoonaa euroa (373). Osake- ja osuuspääoman yhteismäärä OP-ryhmän taseessa kasvoi 798 miljoonaan euroon (774).

Ennakkotietojen mukaan osuuspankit maksavat tilikaudelta 2004 osuuspääoman korkoja yhteensä 16 miljoonaa euroa (16). OKOn osakkeille on ehdotettu maksettavan osinkoja yhteensä 52 miljoonaa euroa (106), josta A-sarjan osakkeille 0,53 euroa osakkeelta (1,10) ja K-sarjan osakkeille 0,50 euroa osakkeelta (1,08).

Taseen ulkopuoliset erät

Takauksien, takausvastuiden ja muiden taseen ulkopuolisten sitoumusten määrä oli vuoden lopussa 6,3 miljardia euroa (5,5), eli 14 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Eniten kasvoivat käyttämättömät luottojärjestelyt, joiden määrä oli 0,6 miljardia euroa suurempi kuin vuoden 2003 lopussa.

Johdannaissovimusten kohde-etuuskien arvo oli vuoden lopussa 19,0 miljardia euroa (12,5). Johdannaissovimusten luottovasta-arvo kasvoi edellisvuoden lopusta 53 prosenttia 233 miljoonaan euroon.

VAKAVARAISUUS

OP-ryhmän vakavaraisuussuhde oli vuoden lopussa 15,8 prosenttia (15,4). Tilikauden tulos yritysten ehdottamalla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu omiin varoihin.

Omat varat kasvoivat 14 prosenttia 4,1 miljardiin euroon (3,6) ja riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset 10 prosenttia 25,6 miljardiin euroon (23,2). Ensisijaisia omia varoja oli 3,7 miljardia euroa (3,2). Niihin sisältyi osuuspankkien omistajajäsenten irtisanomia osuusmaksuja 90 miljoonaa euroa (81). Pankkiryhmän toissijaiset omat varat olivat vuoden lopussa 0,5 miljardia euroa (0,4). Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna oli 14,4 prosenttia (14,0).

Vuoden 2003 lopussa OP-ryhmä sai Rahoitustarkastukselta poikkeusluvan jättää vähentämättä pankkiryhmän omista varoista jäsenpankkien OKO Venture Capital Oy:n hallinnoimiin pääomarahastoihin tekemät pääomasijoitukset siltä osin kuin pääomarahasto ei ole sijoittanut varoja luotto- tai rahoituslaitoksiin. Poikkeuslupa on voimassa 31.12.2006 asti. Laskentatavan muutoksen vaikutus pankkiryhmän omien varojen määrään ja vakavaraisuussuhteeseen on erittäin vähäinen.

OMISTAJAJÄSENET JA ASIAKKAAT

Osuuspankkien omistajajäsenten määrä kasvoi kertomusvuonna 32 000:lla 1105 000:een. Pääkaupunkiseudulla toimivalla Okopankki Oyj:llä on lisäksi 128 000 etuasiakasta.

Vakavaraisuus

(Vuoden lopussa)	2000	2001	2002	2003	2004
Omat varat, milj. €					
Ensisijaiset	2 170	2 531	2 886	3 243	3 686
josta pääomalainat	-	-	-	-	74
Toissijaiset	484	528	460	445	455
Vähennykset	-99	-109	-112	-127	-92
Yhteensä	2 555	2 951	3 234	3 562	4 050
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset, milj. €	18 675	19 514	21 265	23 173	25 577
Vakavaraisuussuhde, %	13,7	15,1	15,2	15,4	15,8
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	11,6	13,0	13,6	14,0	14,4

Omistajajäsenille ja Okopankin etuasiakkaille pankkipalvelujen käytön keskittämisestä vuonna 2004 kertyneiden bonusten arvo oli 39 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (34). Kertyneet bonukset on kirjattu pankkiryhmän tuloslaskelmassa palkkiotuottojen vähennyksiksi. Omistajajäsenet ja etuasiakkaat käyttivät bonuksia pankkipalveluihin yhteensä 27 miljoonaa euroa (24), ja heille maksettiin bonuksia rahana yhteensä 7,3 miljoonaa euroa (11).

OP-ryhmällä oli vuoden lopussa 3,1 miljoonaa asiakasta, eli 30 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Kotitalousasiakkaiden osuus oli 84 prosenttia, yritys- ja yhteisöasiakkaiden osuus 12 prosenttia ja maa- ja metsätalouden harjoittaja-asiakkaiden osuus 4 prosenttia.

LIIKETOIMINTA

Luotot ja talletukset

OP-ryhmän talletuskanta kasvoi kertomusvuonna 7,3 prosenttia 22,8 miljardiin euroon (21,2). Pankkiryhmän markkinaosuus Suomen Pankin tilastointiperusteen mukaisesta rahalaitosten talletuskannasta kasvoi 0,7 prosenttiyksikköä 32,3 prosenttiin.

OP-ryhmän luottokanta oli vuoden lopussa 31,0 miljardia euroa (27,5), eli 13 prosenttia suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Pankkiryhmän markkinaosuus rahalaitosten luottokannasta kasvoi 0,7 prosenttiyksikköä 30,5 prosenttiin.

Kertomusvuonna nostettiin uusia luottoja 12,8 miljardia euroa, eli 15 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin (11,1). Kotitalouksien asuntoluottojen osuus uusista luotoista oli 40 prosenttia (42) ja muiden kotitaloussektorin luottojen osuus 22

prosenttia (24). Yritysluottojen osuus oli 36 prosenttia (33). Viimeisellä vuosineljänneksellä uusia luottoja nostettiin 3,6 miljardia euroa, eli kolmannes enemmän kuin vuotta aiemmin.

Varallisuudenhoito

OP-ryhmän sijoitustalletukset olivat vuoden lopussa 8,6 miljardia euroa, eli 12 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2003 lopussa (7,7). Kotitalouksien sijoitustalletukset kasvoivat 13 prosenttia 7,8 miljardiin euroon (6,9).

Vakuutussäästäminen

Eläkevakuutuksen verotusta koskevien lainsäädäntömuutosten selkiytyttyä vakuutussäästötuotteiden kysyntä elpyi vuoden jälkipuoliskolla. Alan kokonaismaksutulo säilyi samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi yli 10 prosenttia. Uusien eläkevakuutusten kappalemääräinen myynti kääntyi kesän jälkeen kasvuun, vaikka koko vuoden myynti jäikin alle puoleen huippuvuodesta 2003.

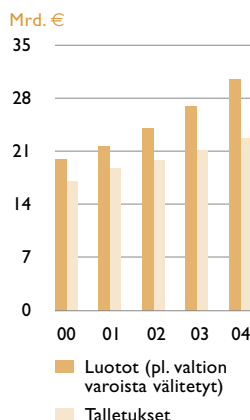
OP-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo supistui 9,7 prosenttia 478 miljoonaan euroon (530). Viimeisellä vuosineljänneksellä maksutulo oli 172 miljoonaa euroa, eli 17 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin ja lähes kaksinkertainen verrattuna edelliseen vuosineljännekseen. OP-ryhmän markkinaosuus henkivakuutusalan vuoden 2004 maksutulosta oli 16,5 prosenttia (18,3).

OP-ryhmän henkivakuutuksen maksutulo supistui 15 prosenttia, mutta eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 29 prosenttia vuodesta 2003. Eläkevakuutusten osuus maksutulosta nousi 16 prosenttiin (11). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus henki- ja eläkevakuutuksen kokonaismaksutulosta nousi 35 prosenttiin (18).

OP-ryhmä myi vuonna 2004 kappalemääräisesti eniten eläke- ja säästövakuutuksia Suomessa. Uusia vakuutuksia myytiin yhteensä 32 200, eli 31 prosenttia kaikista Suomessa myydyistä eläke- ja säästöhenkivakuutuksista. Vuoden lopussa OP-ryhmällä oli yhteensä yli 206 000 vakuutusta (184 000), joista 33 prosenttia (32) oli eläkevakuutuksia.

Kertomusvuoden aikana OP-ryhmän säästöhenkivakuutus-, eläkevakuutus- ja kapitalisaatiosopimussäästöt kasvoivat 19 prosenttia 2,7 miljardiin euroon (2,2). Säästöhenkivakuutussäästöt kasvoivat 17 prosenttia 2,2 miljardiin euroon, eläkevakuutus-

Luotot ja talletukset

säästöt 36 prosenttia 318 miljoonaan euroon ja kapitalisaatiosopimussäästöt 13 prosenttia 94 miljoonaan euroon. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus kaikista vakuutussäästöistä oli 23 prosenttia (19).

OP-ryhmän markkinaosuus vakuutussäästöistä oli vuoden lopussa 11,0 prosenttia (10,0).

Rahastosäästäminen

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääoma kasvoi kertomusvuonna 41 prosenttia 31,1 miljardiin euroon. Pääomat kasvoivat lyhyen koron rahastoissa 30 prosenttia, osakerahastoissa 55 prosenttia ja muissa rahastoissa 37 prosenttia. Osa pääomien kasvusta johtui siitä, että keskeiset markkinoilla toimijat raportoivat kertomusvuonna ensimmäistä kertaa luvuissaan myös ulkomaisen myyntinsä Suomeen rekisteröityihin rahastoihin. Nettomerkinnot rahastoihin kasvoivat 45 prosenttia 6,6 miljardiin euroon.

OP-ryhmän rahastojen pääoma kasvoi kertomusvuonna 54 prosenttia ja ylitti viiden miljardin euron rajan. Vuoden lopussa rahastojen pääoma oli 5,1 miljardia euroa (3,3). Osakerahastot lähes kaksinkertaistuivat 1,7 miljardiin euroon, lyhyen koron rahastot kasvoivat 26 prosenttia 1,8 miljardiin euroon ja muut rahastot 54 prosenttia 1,6 miljardiin euroon.

OP-ryhmän nettomerkinnot kasvoivat 82 prosenttia 1 539 miljoonaan euroon (846). Nettomerkinnot osakerahastoihin olivat 717 miljoonaa euroa (133), lyhyen koron rahastoihin 339 miljoonaa euroa (714) ja muihin rahastoihin 483 miljoonaa euroa (-2).

Kertomusvuoden aikana OP-ryhmä toi markkinoille viisi uutta sijoitusrahastoa: osakemarkkinoille sijoittavat OP-Intia- ja OP-Japani-erikoissijoitusrahastot, pörssinoteerattujen kiinteistösijoitusyhtiöiden kautta eurooppalaisille kiinteistömarkkinoille sijoittavan OP-Kiinteistö-sijoitusrahaston, alhaisen luottoluokituksen saaneiden yritysten joukkovelkakirjoihin sijoittavan OP-High Yield -sijoitusrahaston ja matalan riskitason OP-Korko Plus -yhdistelmärahaston. Syksyllä 2004 OP-Tuotto-, OP-Spektri- ja OP-Pirkka-yhdistelmärahastot muutettiin rahastojen rahastoiksi. Vuoden lopussa OP-ryhmä hallinnoi yhteensä 37 sijoitusrahastoa.

Pankkiryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlasketusta pää-

omasta kasvoi vuoden 2004 aikana 1,4 prosenttiyksikköä 16,5 prosenttiin. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla markkinaosuus nousi 2,7 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2004 pankkiryhmän sijoitusrahastoihin tuli runsaat 55 000 uutta osuudenomistajaa. Vuoden lopussa osuudenomistajia oli eri rahastoissa yhteensä runsaat 290 000. OP-Rahastoyhtiö Oy:n markkinaosuus rahastojen osuudenomistajista oli 18,8 prosenttia, eli toiseksi suurin Suomeen rekisteröidyistä rahastoyhtiöistä.

OP-Rahastoyhtiö sai, kuten edellisinkin vuosina, rahastoyhtiöistä parhaan arvosanan Taloustutkimuksen tekemässä Kansallinen yritysmielikuva -tutkimuksessa. Yhtiön vahvuudeksi katsottiin taloudellinen tila, näkyminen julkisuudessa, tulevaisuuden näkymät sekä salkunhoitajien ammattitaito.

Pankkiryhmän investointipankin, Opstock Oy:n, hallinnoimat yksityis- ja yhteisöasiakkaiden varat kasvoivat 33 prosenttia 11,1 miljardiin euroon (8,4). Näistä varoista 7,1 miljardia euroa (5,0) koostuu OP-sijoitusrahastojen pääomista ja OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitusvaroista. Välitettyjen osakauppojen määrä kasvoi vuodentakaisesta 29 prosenttia 436 000:een. Kauppojen arvo kasvoi 81 prosenttia 7,7 miljardiin euroon (4,2). Internetin kautta välitettyjen toimeksiantojen osuus oli 68 prosenttia (70).

Asuntopalvelut

Matala korkotaso ja sen vuoksi vilkkaana säilynyt asuntokauppa tukivat luottojen kysyntää. Pankkien asuntoluottokanta kasvoi vuonna 2004 edelleen nopeasti. OP-ryhmässä asuntoluottokanta kasvoi 15 prosenttia. Vuoden lopussa OP-ryhmän asuntoluottokanta oli 14,2 miljardia euroa (12,4), eli 46 prosenttia (45) pankkiryhmän luottokannasta. OP-ryhmän markkinaosuus asuntoluotoista oli vuoden lopussa 34,4 prosenttia (34,5).

OP-ryhmän kotitalousasiakkaat nostivat vuonna 2004 asuntoluottoja 5,1 miljardia euroa, eli 11 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna (4,6). Kertomusvuoden jokaisella vuosineljänneksellä nostettiin enemmän uusia asuntolainoja kuin vuotta aiemmin. Vuoden viimeisellä neljänneksellä asuntoluottoja nostettiin 1,3 miljardia euroa, eli 13 prosenttia enemmän kuin vuoden 2003 viimeisellä neljänneksellä. Uusien asuntoluottojen keskimarginaali oli kertomusvuonna 0,1 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2003.

Syyskuussa OP-ryhmä toi ensimmäisenä Suomessa markkinoille yksityishenkilöille tarkoitettun korkokattoisen asuntoluoton. Siinä asiakas voi maksua vastaan liittää luottoonsa korkokaton, jonka yläpuolelle korko ei nouse korkokattosopimuksen voimassaoloaikana.

OP-Kiinteistökeskukset nousivat vuonna 2004 Suomen suurimmaksi välitysketuksi kauppohen määrällä mitattuna. Kiinteistökeskusten välittämien kauppohen määrä kasvoi 11 prosenttia noin 14 500:aan. Vuoden 2004 aikana perustettiin kaksi uutta OP-Kiinteistökeskusta ja avattiin 15 uutta toimi- tai palvelupistettä.

Taloustutkimus Oy:n tekemässä Suomi tänään -tutkimuksessa OP-ryhmän asuntopalvelu sai asiakailtaan parhaat arvosenat kaikista neljästä tutkistusta ominaisuudesta: korkotasosta, laina-ajasta, joustavuudesta ja asiantuntemuksesta.

Päivittäiset raha-asiat

Kotitalouksien käyttö- ja maksuliiketalletukset OP-ryhmässä olivat vuoden lopussa 10,3 miljardia euroa (10,1). Vuoden 2003 lopusta nämä talletukset kasvoivat 2,2 prosenttia. Kotitalouksien kulutusluottokanta kasvoi 10 prosenttia 2,2 miljardiin euroon (2,0). Vuoden lopulla OP-ryhmä toi markkinoille uuden vakuudettoman jatkuvalimiittisen joustoluoton.

Kertomusvuonna pankkiryhmän asiakkaiden korttien määrä kasvoi 2,4 prosenttia noin 2,0 miljoonaan. Maksamiseen soveltuvien korttien osuus oli 91 prosenttia (90). Kansainvälisten Visa- ja MasterCard-korttien määrä kasvoi kertomusvuoden aikana 18 prosenttia 1 002 000:een. Niiden osuus maksukorteista oli 56 prosenttia (49). OP-ryhmän tavoitteena on muuttaa valtaosa korteista Visa-tuoteperheen kansainvälisiksi korteiksi. Marraskuusta lähtien uusiin OP-Visa-kortteihin on kuulunut automaattisesti luotto-ominaisuus. Automaattikäyttöön tarkoitettujen korttien ja kotimaisten pankkikorttien määrä supistui 9,6 prosenttia.

Pankkikortteja käytettiin maksuvälineenä 182 miljoonaa kertaa, eli 15 prosenttia useammin kuin vuotta aiemmin. Kortilla tehtyjen käteisnostojen määrä sen sijaan väheni 3 prosenttia.

Yritysasiakaspalvelut

OP-ryhmän euromääräinen yritysluottokanta kasvoi kertomusvuonna 15 prosenttia 9,0 miljardiin

euroon (7,8). Vuonna 2003 kasvu oli 8,3 prosenttia. OP-ryhmän yritysluottokannan kasvu kiihtyi kertomusvuoden viimeisen neljänneksen aikana. OP-ryhmän markkinaosuus yritysluotoista oli vuoden lopussa 24,8 prosenttia (23,4).

Uusia euromääräisiä yritysluottoja nostettiin 4,7 miljardia euroa, eli 28 prosenttia enemmän kuin vuonna 2003 (3,7). Viimeisellä vuosineljänneksellä uusia luottoja nostettiin 1,6 miljardia euroa.

Yritysasiakkaiden euromääräiset talletukset olivat vuoden lopussa 3,1 miljardia euroa, eli 7,4 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2003 lopussa (2,9). Konekielisiä kotimaanmaksuja välitettiin 330 miljoonaa kappaletta, eli 10 prosenttia enemmän kuin vuonna 2003. Ulkomaan maksuliiketaapahtumat kasvoivat 27 prosenttia. Vuoden 2004 alussa OP-ryhmä liittyi eurooppalaiseen tiedostosiirtopohjaiseen massamaksujen välitysjärjestelmään, EBA Step2:een.

Vuoden 2004 aikana yrityksissä yleistivät verkkolaskutus ja suomalaisten pankkien kehittämän Finvoice-verkkolaskustandardin käyttö. OP-ryhmän e-laskupalvelu lanseerattiin keväällä 2004. Palvelusopimusten määrä kasvoi merkittävästi varsinkin vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Kuntarahoitus Oy:n kanssa maaliskuussa solmitun sopimuksen mukaan OP-ryhmä ryhtyi välittämään Kuntarahoitus Oy:n kuntaobligaatia asiakailleen. Obligaatiot täydentävät OP-ryhmän asiakaille tarjottua joukkolainojen valikoimaa.

OKO ja Euroopan investointipankki jatkoivat yhteistyötä huhtikuussa solmitun sopimuksen mukaisesti. Sopimuksen nojalla OP-ryhmällä on valtuutus välittää 100 miljoonan euron arvosta luottoja kuntien ja niiden omistamien yritysten pienten ja keskisuurten investointien rahoitukseen.

Taloustutkimuksen asiakastytyväisyysvertailussa OKOn saatava- ja kohdevakuudelliset rahoituspalvelut arvioitiin toimialansa parhaiksi sekä yleisarvosanan että asiakaspalvelun perusteella.

MUU TOIMINTA JA MERKITTÄVÄT TAPAHTUMAT

Kiinteistöt

OP-ryhmän kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli vuoden lopussa 1,2 miljardia euroa (1,3). Kertomusvuonna pääoma supistui 47 miljoonaa euroa. Muussa kuin omassa käytössä olevan kiinteistö-

omaisuuden määrä oli vuoden lopussa 772 miljoonaa euroa (826), josta liiketeollisten kohteiden osuus oli 623 miljoonaa euroa (663) ja asuntokohteiden 96 miljoonaa euroa (109).

Liiketeollisten ja asuntokohteiden vuokrausaste oli vuoden lopussa 89 prosenttia (89) ja nettotuottoprosentti 6,8 (7,0). Pankkiryhmän tavoitteena on edelleen pienentää kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrää ja ylläpitää sen hyvää tuottotasoa.

Poikkeuslupa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta

Elokuussa 2004 tulivat voimaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvontaa koskevan lain muutokset. Muutosten jälkeen OP-ryhmästä voi muodostua laissa tarkoitettu rahoitus- ja vakuutusryhmittymä, jos laissa määritellyt edellytykset täyttyvät. Elokuussa 2004 OP-ryhmä täytti yhden kolmesta ryhmittymän edellytyksestä, mutta Rahoitustarkastus on antanut OP-ryhmälle poikkeusluvan olla noudattamatta ko. lain vaatimuksia vuoden 2005 loppuun asti.

Valinnat vuoden pankiksi Suomessa

Financial Times -konserniin kuuluva brittiläinen The Banker -talouslehti valitsi OP-ryhmän jo toisen kerran peräkkäin vuoden pankiksi Suomessa. Yhdysvaltalainen Global Finance -aikakauslehti puolestaan valitsi pankkiryhmän keskuspankin OKOn Suomen parhaaksi pankiksi vuonna 2004.

PALVELUVERKKO

OP-ryhmän palvelumalli perustuu monikanavaisuuteen. Ryhmän tavoitteena on tarjota asiakkaiden käyttöön laadukkaasti ja saumattomasti toimiva palveluketju myös silloin, kun asiakas siirtyy kanavasta toiseen. OP-ryhmän monikanavainen palveluverkosto muodostuu toimipaikoista, verkkopalveluista ja yhteyskeskustoiminnasta.

Toimipaikat

OP-ryhmän toimipaikkojen määrä supistui kuudella 710:een. Konttorien määrä supistui viidellä 677:ään ja konttoreita kevyempien palvelupisteiden yhdellä 33:een. Pankkiryhmän maksuautomaattien määrä supistui 5 prosenttia, ja niitä oli vuoden lopussa 623. Internetin käytön lisääntyminen vähentää maksuautomaattien käyttöä: vuoden 2004 aikana

automaateilla maksettujen laskujen määrä supistui 11 prosenttia. OP-ryhmän itsepalvelupisteissä ja muissa julkisissa tiloissa olevien Internet-asiakaspääätteiden määrä kasvoi 34:llä 618:aan. OP-ryhmän, Nordea Pankki Suomi Oy:n ja Sampo Pankki Oy:n yhdessä omistamalla Automatia Pankkiautomaatit Oy:llä oli vuoden lopussa yli 1 700 Otto-käteisautomaattia. OP-ryhmä tarjoaa pankkipalvelut alueellisesti kattavammin kuin yksikään muu pankkiryhmä Suomessa.

OP-ryhmän asiakkaiden laskunmaksuista enää noin 6 prosenttia tapahtui välittömänä asiakaspalveluna konttoreissa. Vuotta aikaisemmin prosenttiosuus oli 7. Rutiinitehtävien supistumisen vastapainoksi asiantuntijapalveluiden määrä ja merkitys on kasvanut. Asiakaskäyttäytymisen muutoksen johdosta pankkiryhmässä on käynnissä laaja konttoripalvelukonseptin uudistaminen. Kertomusvuoden loppuun mennessä 84 toimipaikkaa oli muutettu uuden konseptin mukaisiksi. Lisäksi 33 toimipaikan uudistaminen oli suunnittelu- tai rakennusvaiheessa.

Verkkopalvelut

Yritysten ja kotitalouksien verkkopalvelusopimusten määrä kasvoi 9,9 prosenttia 907 000:een. Vuonna 2004 maksettiin Internetin kautta laskuja 24 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Henkilöasiakkaiden laskuista maksettiin Internetin kautta 54 prosenttia.

Keväällä OP-ryhmä toi asiakkaiden käyttöön uuden Oma talous -palvelun, jonka avulla asiakas voi helpottaa ja parantaa oman talouden hallintaa. Syksyllä 2004 pankkiryhmä otti käyttöön ikääntyneen väestön ja näkövammaisten tarpeeseen kehitetyn helppo.op.fi-palvelun. Kertomusvuodesta lähtien opintolaina on voitu hakea ja nostaa täysin sähköisesti ilman konttorin ja toimihenkilöiden apua.

OP-ryhmän verkkoportaali Mainio.net tarjoaa hyötytietoa mm. asumiseen ja omaan talouteen ja autoiluun liittyvistä asioista. Portaalin sivuilla kävi vuoden viimeisellä neljänneksellä keskimäärin 170 000 eri kävijää kuukausittain, eli 60 prosenttia enemmän kuin vuoden 2003 viimeisellä neljänneksellä. Koko vuoden keskimääräinen eri kävijöiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta 41 prosenttia 151 000:een kuukaudessa.

Yhteyskeskus

Yhteyskeskus on OP-ryhmän monikanavamallin mukainen keskitetty palvelukanava, jonka tehtävänä on tarjota valtakunnallisten palvelunumeroiden kautta sähköisiin kanaviin liittyvää henkilökohtaista palvelua asiakkaille ja myynnin tukea osuuspankeille. Yhteyskeskuksen puhelimitse tai sähköisten kanavien kautta hoitamien asiakaskontaktien määrä kasvoi vuodentakaisesta 23 prosenttia 593 000:een. Taloustutkimus Oy:n mukaan pankkialan parasta puhelinpalvelua saa edelleen OP-ryhmästä. Yhteyskeskuksella on toimipaikat Helsingissä, Joensuussa ja Vaasassa.

LUOTTOLUOKITUKSET

Kansainvälisistä luokituslaitoksista Fitch Ratings antaa luokituksen sekä OP-ryhmälle että sen keskuspankille OKOLle. Pankkiryhmän taloudellisella asemalla on kuitenkin huomattava vaikutus myös pelkästään OKOLle annettaviin luottoluokituksiin. Luokitukset pysyivät katsauskaudella ennallaan ja olivat vuoden lopussa seuraavat:

Luokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Pitkäaikainen varainhankinta
Fitch Ratings (OP-ryhmä ja OKO)	FI+	AA-
Standard & Poor's (OKO)	A-I	A+
Moody's (OKO)	P-I	Aa2

HALLINTO

Pankkiryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n osuuskunnan kokous pidettiin 31.3.2004. OPK:n hallintoneuvostoon valittiin erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen tuotejohtaja Ola Eklund, koulunjohtaja Paavo Haapakoski, maanviljelijä Heikki Oja ja professori Keijo Väänänen. Uusiksi jäseniksi valittiin johtaja Tapio Kurki, toimitusjohtaja Juhani Leminen, toimitusjohtaja Timo Levo, toimitusjohtaja Heikki Rosti ja maanviljelijä Bo Storsjö. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen Seppo Penttisen. Varapuheenjohtajiksi valittiin uudelleen Pertti Ruotsalainen ja Simo Kauppi.

Osuuskunnan kokouksessa OPK:n tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2004 valittiin KHT-yhteisö KPMG Wideri Oy Ab (24.1.2005 lukien KPMG Oy Ab).

HENKILÖSTÖ

OP-ryhmän palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa (ilman kausiapulaisia) 9 118 henkilöä, eli 4 enemmän kuin vuoden 2003 lopussa. Osuuspankeissa työskenteli vuoden lopussa 6 592 henkilöä (6 635). OKO-konsernissa työskenteli 1 242 (1 179) ja muussa OP-keskuksessa 1 317 henkilöä (1 333). Vuoden 2003 vertailulukuihin on lisätty vuoden 2004 alusta lukien OPK-konsernin tilinpäätökseen yhdistellyn Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy:n henkilöstö. OP-Eläkekassan 33 henkilöä (33) sisältyvät "muuhun OP-keskukseen", mutta eivät OP-ryhmän kokonaislukuun, koska OP-Eläkekassaa ei yhdistellä OP-ryhmän tilinpäätökseen.

OPK:n hallintoneuvosto päätti syyskuussa pitämässään kokouksessa OP-ryhmän henkilöstörahaston perustamisesta. Henkilöstörahaston varsinainen perustamiskokous pidettiin joulukuussa. Työministeriö hyväksyi rahaston säännöt ja rekisteröi OP-Henkilöstörahaston 30.12.2004. Vuoden lopussa henkilöstörahastossa oli mukana 259 OP-ryhmän yritystä ja 8 981 jäsentä eli noin 93 prosenttia OP-ryhmän henkilöstöstä.

Syyskuussa OPK:n hallintoneuvosto teki myös päätöksen OP-ryhmään kuuluvien yritysten johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmästä. Palkitsemisjärjestelmän piiriin kuuluvat henkilöt voivat saada tavoitteiden saavuttamisen jälkeen erikseen sovittavan määrän OKOn osakkeita. Sekä henkilöstörahastoon että johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmään voivat liittyä erillisellä päätöksellä sekä yksittäiset jäsenosuuspankit että muut OP-ryhmään kuuluvat yhteisöt. Alkuvaiheessa johdon palkitsemisjärjestelmä otettiin käyttöön 132 OP-ryhmän yrityksessä.

VUOSI 2004 YRITYKSITTÄIN

Osuuspankit

Osuuspankkien yhteenlaskettu liikevoitto kasvoi 13 prosenttia 334 miljoonaan euroon (295). Kasvuun vaikuttivat ennen kaikkea edellisvuotista suuremmat osinkotuotot ja kulujen pienentyminen. Toisaalta liikevoiton kasvua hidasti rahoituskatteen

supistuminen. Vuoden lopussa osuuspankkeja oli 239, jotka kaikki tekivät tilikaudella positiivisen liikutuksen.

Osuuspankkien yhteenlaskettu rahoituskate pienentyi 2,9 prosenttia 604 miljoonaan euroon (623). Rahoituskatetta rasittivat matalalla pysynyt korkotaso ja yhä jatkunut asiakasmarginaalien kaventuminen. Oman pääoman ehtoista sijoituksista saadut tuotot kasvoivat 32 miljoonaa euroa 58 miljoonaan euroon (27) lähinnä OKOlta saatujen edellisvuotista suurempien osinkotuottojen johdosta. Palkkiotuottoja kertyi 220 miljoonaa euroa (221). Arvopapereiden välityksestä saadut palkkiot kasvoivat 5,4 miljoonaa euroa 19 miljoonaan euroon (14), mutta muut palkkiot pienentyivät 5,7 miljoonaa euroa 34 miljoonaan euroon (40). Muita palkkioita pienensivät edellisvuotista suuremmat asiakkaille maksetut bonukset, jotka on kirjattu palkkiotuottojen oikaisuksi. Arvopaperikaupan nettotuotot olivat 14 miljoonaa euroa (15) ja liiketoiminnan muut tuotot 78 miljoonaa euroa (80).

Kulut supistuivat edellisestä vuodesta 4,3 prosenttia 637 miljoonaan euroon (666). Palkkiokulut olivat 34 miljoonaa euroa (36). Henkilöstökulut pienentyivät 3,0 prosenttia 240 miljoonaan euroon (247), mikä johtui edellisvuotista pienemmistä eläke- ja muista henkilösivukuluista. Muut hallintokulut kasvoivat 1,7 prosenttia 205 miljoonaan euroon (202). Suunnitelman mukaiset poistot olivat 31 miljoonaa euroa (30) ja arvonalentumispoistot 7,7 miljoonaa euroa (5,4). Liiketoiminnan muut kulut olivat 120 miljoonaa euroa (146), eli 18 prosenttia pienemmät kuin vuonna 2003. Tämä johtui erityisesti Osuuspankkien Vakuusrahastolle maksettujen vastuuosuusmaksujen pienentymisestä. Toukokuun 2004 jälkeen osuuspankeilla ei enää ollut suoritettavia velvoitteita OVR:lle. Nettomääräiset luotto- ja takaustappiot pienentyivät 4,4 miljoonaan euroon (5,4).

Osuuspankkien yhteenlaskettu tase oli 27,5 miljardia euroa (25,4). Luottokanta kasvoi 12 prosenttia 21,9 miljardiin euroon (19,6) ja talletuskanta 6,1 prosenttia 20,4 miljardiin euroon (19,2).

Osuuspankkeja oli vuoden lopussa 239, eli kolme vähemmän kuin vuoden alussa. Osuuspankki Realum luopui pankkitoimiluvastaan tammikuun alussa. Samalla Realum muutettiin osakeyhtiöksi, ja sen nimeksi tuli Optum Oy. Osuuspankki Realumin luvut sisältyvät vuoden 2003 vertailulukuihin.

Osuuspankki Realumin vaikutus lukujen vertailukelpoisuuteen on kuitenkin vähäinen. Suodenniemen Osuuspankin sulautumisesta Vammalan Seudun Osuuspankkiin päätettiin pankkien osuuskunnan kokouksissa huhtikuussa 2004, ja sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 30.9.2004. Iitin Osuuspankin sulautumisesta Päijät-Hämeen Osuuspankkiin päätettiin joulukuussa 2002. Sulautumista viivästyttäneet vastustukset käsiteltiin tilikaudella loppuun, ja sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 31.10.2004.

OPK-konserni

OPK-konsernin liikevoitto kasvoi 40,5 prosenttia 238 miljoonaan euroon (169). Liikevoittoa paransivat erityisesti palkkiotuottojen ja liiketoiminnan muiden tuottojen kasvu sekä arvopaperikaupan nettotuottojen lisääntyminen. Liikevoiton kasvua hidastivat edellisvuotista suuremmat palkkiokulut ja hallintokulut.

Konsernin rahoituskate kasvoi 3,3 prosenttia 179 miljoonan euroon (174). Oman pääoman ehtoista sijoituksista saadut tuotot supistuivat 7,7 miljoonaan euroon (9,1). Palkkiotuotot kasvoivat 17 prosenttia 156 miljoonaan euroon (133). Erityisesti kasvoivat antolainauksen, arvopaperivälityksen ja muihin palkkioihin sisältyvän rahastotoiminnan palkkiotuotot. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot olivat 6,0 miljoonaa euroa, kun ne vuotta aiemmin olivat 3,2 miljoonaa euroa negatiiviset. Kasvuun vaikuttivat erityisesti OKOn osakekaupoista kirjaamat myyntivoitot. Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 23 prosenttia 271 miljoonaan euroon (220), mikä johtui pääasiassa OPK:n kirjaamasta kertaluonteisesta Osuuspankkien Vakuusrahaston purkutuloksesta. Muihin tuottoihin sisältyvät atk-tuotot kasvoivat 127 miljoonaan euroon (125).

Konsernin kulut yhteensä kasvoivat 5,6 prosenttia 398 miljoonaan euroon (377). Palkkiokulut olivat 72 miljoonaa euroa (58). Niiden kasvu johtui pääasiassa sijoitusrahastotoiminnan palkkiokulujen kasvusta. Eläkekulujen vähentymisestä huolimatta henkilöstökulut kasvoivat 2,8 prosenttia 129 miljoonaan euroon (126) ja muut hallintokulut 3,1 prosenttia 120 miljoonaan euroon (116). Suunnitelman mukaiset ja arvonalentumispoistot yhteensä olivat 37 miljoonaa euroa (33) ja liiketoiminnan muut kulut 40 miljoonaa euroa (43).

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista oli 18 miljoonaa euroa (21), josta OP-Henkivakuutuksen osuus oli 13 miljoonaa euroa (20).

Nettomääräiset luottotappiot pienentyivät 1,7 miljoonaan euroon (3,1). Bruttomääräisesti uusia luottotappioita kirjattiin 7,8 miljoonaa euroa (8,4). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä kasvoi 29 miljoonaan euroon (23).

Konsernin tase kasvoi 11 prosenttia 16,8 miljardiin euroon (15,1). Konsernin luottokanta oli 9,1 miljardia euroa (7,9), eli 15 prosenttia suurempi kuin vuoden 2003 lopussa. Luottokanta oli 54 prosenttia taseen loppusummasta. Saamistodistusten määrä oli 3,3 miljardia euroa (2,9) ja saamiset luottolaitoksilta 3,3 miljardia euroa (2,5). Talletuskanta kasvoi 2,4 miljardiin euroon (2,0). Sen osuus taseesta oli 14 prosenttia. Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille olivat 4,3 miljardia euroa (4,8) ja yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat 6,2 miljardia euroa (4,9). Oma pääoma kasvoi 610 miljoonaan euroon (440).

Konsernin vakavaraisuus oli vuoden lopussa 11,5 prosenttia (10,4). Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla oli 8,6 prosenttia (7,2). Konsernin tilikauden tulos konserniyhtiöiden hallitusten ehdotamalla voitonjaolla vähennettynä on rinnastettu omiin varoihin. Ensisijaiset omat varat olivat vuoden lopussa 908 miljoonaa euroa, eli 36 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin (666). OPK:n osuus-pääomaan ja konsolidointiryhmän omiin varoihin ei sisälly irtisanottuja osuusmaksuja. Konsernin riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät kasvoivat 13 prosenttia ja olivat vuoden lopussa 10,5 miljardia euroa.

OPK-konsernin tilinpäätökseen yhdistellään emoyhteisö OPK:n (Osuuspankkikeskus Osk) tilinpäätöksen lisäksi OKO-konsernin, OP-Kotipankki Oyj:n, OP-Rahastoyhtiö Oy:n, FD Finanssidata Oy:n, OP-Asuntoluottopankki Oyj:n ja Optum Oy:n tilinpäätökset. Lisäksi konsernitiilinpäätökseen yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä OP-Henkivakuutus Oy:n ja kiinteistösijoitusyhtiö Oy Realinvest Ab:n tilinpäätökset.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaisesti määritelty vakuutusliiketoiminnan osuus OPK-konsernista ylitti 10 prosentin rajan vuoden 2002 lopussa. Raja-arvon ylittymisen myötä OPK-konserni muodosti mainitun lain tar-

koittaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Koska OPK-konserni ei ole ylittänyt raja-arvoa lain edellyttämällä tavalla yhtäjaksoisesti kolmen vuoden ajan Rahoitustarkastus on myöntänyt OPK:lle poikkeusluvan olla noudattamatta rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain vaatimuksia vuoden 2005 loppuun asti.

Osuuspankkikeskus Osk (OPK)

OPK:n liikevoitto kasvoi edellisestä vuodesta 83 miljoonaa euroa 111 miljoonaan euroon (27). Liikevoittoa paransivat kertaluonteiset erät ja osinkotuottojen kasvu.

Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista lähes kaksinkertaistuivat 45 miljoonaan euroon (23). Kasvu johtui OKOn maksamista edellisvuotista suuremmista osingoista. Palkkiotuotot säilyivät lähes ennallaan 22 miljoonassa eurossa (23). Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä kasvoivat 23 prosenttia 261 miljoonaan euroon (213), mikä johtui pääasiassa OPK:n saamasta Osuuspankkien Vakuusrahaston 49 miljoonan euron purkutuloksesta. Liiketoiminnan muissa tuotoissa atk-tuotot kasvoivat 3,3 prosenttia 131 miljoonaan euroon (127).

Kulut supistuivat 1,1 prosenttia 214 miljoonaan euroon (217). Palkkiokulut säilyivät ennallaan 29 miljoonassa eurossa (29). Henkilöstökulut supistuivat 8,3 prosenttia 41 miljoonaan euroon (45). Siihen vaikuttivat eläkekulujen pienentyminen sekä OPK:n henkilömäärän supistuminen sen johdosta, että perintäliiketoiminta myytiin Optum Oy:lle. Muut hallintokulut olivat 107 miljoonaa euroa (105), suunnitelman mukaiset poistot 19 miljoonaa euroa (17) ja liiketoiminnan muut kulut 18 miljoonaa euroa (20). Vertailukauden tulokseen sisältyi 8,8 miljoonaa euroa kertaluonteisia arvonalentumiskirjauksia pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista.

OPK:n tase kasvoi tilikaudella 7,0 prosenttia 442 miljoonaan euroon (413). Osuuspankkien Vakuusrahaston purkamiseen liittyvän suunnitelman mukaisesti OPK osti kesäkuussa OVR:ltä yhteismäärältään 54 miljoonan euron nimellisarvoiset osuuspankkien liikkeeseen laskemat pääomalainat. OPK:n vastuulla ovat nyt myös OVR:n OKOLle antamat osuuspankkien pääomalainoja koskevat korkotakaukset sekä lainoja koskevat lunastussitoumukset, yhteismäärältään 144 miljoonaa euroa.

Aiempien osuuskunnan kokousten päätösten mukaisesti ja osuuspääoman euroistamisen johdosta osuuspääomaa korotettiin maaliskuussa siten, että yhden osuuden arvoksi tuli 170 euroa. Osuuspääoman korotuksen kokonaismäärä oli 1,0 miljoonaa euroa. Vahvan tuloksen myötä OPK:n oma-varaisuusaste nousi tilikauden lopussa 65,4 prosenttiin (52,6). OPK:n jäsenmäärä oli katsauskauden lopussa 241. OPK:n tytäryhtiö OP-Asuntoluotto-pankki liittyi ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksellä ja 30.9.2004 rekisteröidyn yhtiöjärjestyksen muutoksen myötä OPK:n jäseneksi. Suunnitelmien mukaan OP-Kotipankki ja Okopankki päättävät OPK:n jäseneksi liittymisestä vuoden 2005 varsinaisissa yhtiökokouksissa.

Henkilömäärä oli vuoden lopussa 775 (837). OPK myi vuoden alussa perintäliiketoimintansa Optum Oy:lle. Optumin palvelukseen siirtyi yhteensä 57 henkilöä. Muilta osin kaupan vaikutus OPK:n katsauskauden ja vertailukauden lukujen vertailukelpoisuuteen on vähäinen.

OPK:n tulokseen sisältyi kertomusvuonna kertaluonteisia eriä, joiden johdosta tuloksen ennakoidaan vuonna 2005 jäävän selvästi pienemmäksi kuin vuonna 2004.

OPK:n tytäryhtiöt

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj (OKO)

OKO-konsernin liikevoitto vuodelta 2004 oli 134 miljoonaa euroa (174). Tulokseen sisältyi runsaan 10 miljoonan euron myyntivoitto OMX AB:n osakeista. Vuonna 2003 kertaluonteisten erien vaikutus oli 65 miljoonaa euroa tulosta parantava. Vertailukelpoinen liikevoitto parani 13 prosenttia vahvan kasvun ansiosta. Luottokanta kasvoi vuodessa 17 prosenttia ja omaisuudenhoidon hallinnoimat asiakasvarat 33 prosenttia.

Rahoituskate nousi 164 miljoonaan euroon (161). Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista supistuivat 7,3 miljoonaan euroon (9,1). Palkkiokuluilla oikaistut nettomääräiset palkkiotuotot kasvoivat runsaan viidenneksen 79 miljoonaan euroon (66). Kasvu kertyi erityisesti arvopapereiden välityksestä, antolainauksesta ja omaisuudenhoidosta. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot olivat 5,2 miljoonaa euroa, kun ne vuotta aiemmin olivat 2,3 miljoonaa euroa negatiiviset. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 20 miljoonaa euroa (90).

Vuonna 2003 liiketoiminnan muut tuotot sisälsivät kertaluonteisia myyntivoittoja 71 miljoonaa euroa.

Kulut ilman palkkiokuluja kasvoivat 147 miljoonaan euroon (139), mikä johtui pääosin vuoden 2004 alusta konserniin yhdistelystä Helsingin seudun OP-Kiinteistökeskus Oy LKV:stä. Konserniyhtiöiden palveluksessa oli vuoden lopussa 1 242 henkilöä (1 179). Henkilöstökulut kasvoivat 8,9 prosenttia 63 miljoonaan euroon (58) ja muut hallintokulut 9,2 prosenttia 49,5 miljoonaan euroon (45). Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumispoistot olivat yhteensä 8,6 miljoonaa euroa (9,8). Liiketoiminnan muut kulut säilyivät ennallaan 26 miljoonassa eurossa.

Nettomääräisiä luotto- ja takaustappioita oli 1,2 miljoonaa euroa (2,4) ja pysyviin vastaaviin kuului arvopapereihin tehtyjä arvonalennuksia 0,3 miljoonaa euroa (4,6). Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista oli 6,0 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 3,3 miljoonaa euroa negatiivinen.

Tase kasvoi 16,4 miljardiin euroon (14,8). Luottokanta leasingkohteet mukaan lukien kasvoi 17 prosenttia 8,7 miljardiin euroon. Sen osuus taseesta oli runsaat puolet. Pääosin osuuspankeilta olevat saamiset luottolaitoksilta kasvoivat 3,5 miljardiin euroon (2,7). Yleisön talletusten määrä kasvoi 18 prosenttia 2,4 miljardiin euroon (2,0). Niiden osuus taseesta oli 15 prosenttia. Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille vähenivät 4,3 miljardiin euroon (4,8). Yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä kasvoi 6,1 miljardiin euroon (4,8). Oma pääoma oli vuoden lopussa 807 miljoonaa euroa (733) ja jakokelpoinen oma pääoma 75 miljoonaa euroa (146). Vakavaraisuussuhde oli 10,8 prosenttia (11,0).

Pankkien toimintaympäristön ja kilpailutilanteen arvioidaan pysyvän vuoden 2004 kaltaisina. Kasvaneen liiketoiminnan ansiosta OKO-konsernin vuoden 2005 tulos ennen veroja muodostunee suuremmaksi kuin kertaluonteisilla erillä oikaistu vastaava tulos vuonna 2004, mikäli toimintaympäristössä ei tapahdu ennakoimattomia muutoksia.

OP-Henkivakuutus Oy

Epävarmuus vakuutusten verotusta koskevan lainsäädännön muutosten sisällöstä vaikutti myös OP-Henkivakuutus Oy:n maksutuloon. Kun lakimuutokset selkiytyivät ja kun vanhoihin eläkevakuutuksiin

tuli siirtymäsäännökset, niin vakuutusten kappale- ja euromääräinen myynti elpyi vuoden loppupuolella. Yhtiön maksutulo supistui kuitenkin 9,7 prosenttia 478 miljoonaan euroon (530). Suurin osa yhtiön maksutulosta kertyi edelleen säästöhenkivakuutuksesta, jonka maksutulo oli 401 miljoonaa euroa (469). Eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 29 prosenttia 77 miljoonaan euroon. Sijoitussidonnaisen maksutulon osuus kasvoi 35 prosenttiin eli 168 miljoonaan euroon. OP-ryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta oli 16,5 prosenttia (18,3).

Yhtiön liikevoitto oli 50 miljoonaa euroa (43). Sijoitustoiminnan tulos oli 166 miljoonaa euroa (147). Yhtiö teki tuloksestaan 14 miljoonan euron lisäetuvastuuvakuutuksen ja varautui siten tulevien vuosien asiakashyvitysten maksamiseen.

Henkivakuutuksen tulosanalyysi

Milj. €	1–12/2004	1–12/2003
Vakuutusmaksutulo	478	529
Sijoitustoiminnan nettotuotto	166	147
Maksetut korvaukset	161	159
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja ja tasotusmäärän muutosta	410	451
Liikekulut	22	23
Liikevoitto	50	43
Tasotusmäärän muutos ja lisäedut	25	8
Tuloverot ja muut välittömät verot	4	0
Tilikauden voitto	21	36

Vastuuvetka oli vuoden lopussa 2,7 miljardia euroa (2,2), josta sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus oli 23 prosenttia (19). OP-ryhmän markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen vakuutussäästöistä oli ennakkotietojen mukaan vuoden lopussa 11,0 prosenttia (10,0).

OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli kirjanpitoarvoin 2,2 miljardia euroa (1,9). Käyvin arvoin lasketusta omaisuudesta korkosijoitusten osuus oli 78 prosenttia (85), osakkeiden ja osakerahastojen osuus 11,2 prosenttia (8,4), kiinteistösijoitusten osuus 2,9 prosenttia (3,6) ja vaihtoehtojen sijoitusten osuus 8,1 prosenttia (3,2).

Yhtiön toimintapääoma oli vuoden lopussa 266 miljoonaa euroa (219), eli lähes kolminkertainen lakisääteisen toimintapääoman vähimmäismäärään

nähdessä. Yhtiö maksoi vakuutusvalvontaviraston luvalla toimintapääomaan kuuluneita pääomalainoja pois 19,2 miljoonaa euroa, koska vakuutusyhtiölain toimintapääomasäännösten muutos rajoitti pääomalainojen lukemista yhtiön toimintapääomaan. Poismaksun jälkeen yhtiön vakavaraisuusaste oli vuoden lopussa 12,0 prosenttia (11,4). Yhtiön henkilömäärä oli 46 (45).

Toimintapääoma

Milj. €	31.12.2004	31.12.2003
Oma pääoma	133	122
Arvostuserot	89	34
Pääomalainat	44	65
Muut erät	-1	-2
Yhteensä	266	219
Toimintapääoman vähimmäismäärä	89	77
Vakavaraisuusaste, %	12,0	11,4

Osake- ja korkomarkkinoilta saatavien tuottojen ennakoita supistuvan ja palaavan lähelle pitkän aikavälin tasoa. Jos ennuste toteutuu, yhtiön tulos jää pienemmäksi kuin vuonna 2004.

OP-Rahastoyhtiö Oy

OP-Rahastoyhtiö Oy:n hallinnoimien sijoitusrahastojen pääomat kasvoivat ja omistajien määrä lisääntyi tilikaudella edelleen enemmän kuin koko rahastotalalla keskimäärin. Yhtiön markkinaosuus rahastopääomista oli vuoden lopussa 16,5 prosenttia (15,1). Markkinaosuus rahastojen osuudenomistajista oli 18,8 prosenttia.

OP-sijoitusrahastojen yhteenlasketut pääomat kasvoivat 54 prosenttia 3,3 miljardista eurosta 5,1 miljardiin euroon. Yhteenlasketut nettomerkinnot kasvoivat 1,5 miljardiin euroon (0,8). Arvonmuutoksen positiivinen vaikutus rahastopääomiin oli yhteensä 257 miljoonaa euroa. Nettomääräisesti OP-ryhmässä myytiin selvästi eniten osake- ja yhdistelmärahastoja.

OP-Rahastoyhtiön liikevoitto vuodelta 2004 oli 1,9 miljoonaa euroa (1,9). Tuotot rahastotoiminnasta kasvoivat 37 prosenttia 39 miljoonaan euroon (28), jossa hallinnointipalkkioista kertyneet tuotot olivat 36 miljoonaa euroa (27). OP-Rahastoyhtiön kulut kasvoivat myyntipaikoille maksettujen palkki- onpalautusten sekä salkunhoitopalkkioiden lisääntymisen myötä. Kulut olivat 37 miljoonaa euroa (27).

Yhtiön palveluksessa oli vuoden 2004 lopussa 25 henkilöä (28).

Rahastopääomien kasvun odotetaan jatkuvan Suomessa myös vuonna 2005. Yhtiön liikevoiton vuodelta 2005 odotetaan olevan samalla tasolla kuin vuonna 2004.

OP-Kotipankki Oyj

OP-Kotipankin toiminta keskittyy vakuudettomien kulutusluottojen hallinnointiin ja myynnin tukeen sekä vakuudettomien kulutusluottotuotteiden kehittämiseen.

OP-Kotipankin liikevoitto oli 12 miljoonaa euroa (13). Rahoituskate oli 15 miljoonaa euroa (14). Palkkiotuotot kasvoivat edelleen ja olivat 18 miljoonaa euroa (17). Eniten kasvoivat automaattipalveluihin liittyvät toimenpidepalkkiot. Luottojen myynnistä ja luottohakemusten käsittelystä maksetut palkkiokulut olivat 12 miljoonaa euroa (9,4). Palkkiokuluista 95 prosenttia maksettiin OP-ryhmän jäsenpankeille. Nettomääräiset luottotappiot olivat 1,1 miljoonaa euroa (1,4). Luottotappioiden osuus luottokannasta oli 0,5 prosenttia (0,6).

OP-Kotipankin tase kasvoi kertomusvuonna 6,8 prosenttia 247 miljoonaan euroon (231). Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä kasvoivat 5,9 prosenttia 244 miljoonaan euroon (230). Velat luottolaitoksille olivat 195 miljoonaa euroa (183). Ne muodostuivat kokonaisuudessaan OKOlta nostetuista luotoista. Vakavaraisuussuhdeluku oli 12,4 prosenttia (11,8). Vuoden lopussa pankin palveluksessa oli 44 henkilöä (43).

Kasvavien myyntipalkkioiden takia pankin liikevoiton vuodelta 2005 arvioidaan jäävän selvästi pienemmäksi kuin vuodelta 2004.

FD Finanssidata Oy

FD Finanssidata Oy vastaa OP-ryhmän tietotekniikan integroinnista ja tuottaa pankkiryhmän tietotekniset kehittämis-, ylläpito- ja tuotantopalvelut.

Vuonna 2004 toiminnan painopisteenä oli tuotannon toimintavarmuuden ja palveluiden kehittäminen. Sovelluskehityksen painopiste oli varainhoitopalveluiden, ulkomaan maksuliikkeen ja uusien tilituotteiden ja -palveluiden järjestelmien kehittämisessä.

Yhtiön liikevaihto oli 67 miljoonaa euroa, eli samansuuruinen kuin vuotta aiemmin. Liikevoitto kasvoi 1,9 miljoonaan euroon (1,3). Tase oli vuoden

loppussa 15 miljoonaa euroa (17). Henkilömäärä oli vuoden lopussa 324 (315).

OPK:n ICT-toimintojen uudelleen organisoinnin yhteydessä FD Finanssidatan sovelluspalvelut ja niihin kiinteästi liittyvät toiminnot siirtyvät 1.3.2005 OPK:n hoidettaviksi. Muutoksen yhteydessä noin kaksi kolmasosaa yhtiön henkilöstöstä ja lähes puolet liikevaihdosta siirtyy OPK:hon. Siirtojen jälkeen FD Finanssidata on luonteeltaan ICT-tuotantoyhtiö nykyisen ICT-kokonaispalveluyhtiön asemesta. Tuotantopalveluiden osalta liikevoiton vuodelta 2005 arvioidaan säilyvän samalla tasolla kuin vuonna 2004.

OP-Asuntoluottopankki Oyj

OP-ryhmän kiinnitysluottopankkina toimiva OP-Asuntoluottopankki Oyj myöntää kiinnitysluottopankkilain mukaisia asuntoluottoja OP-ryhmän jäsenpankkien välityksellä. Tilikaudella OP-Asuntoluottopankki liittyi OPK:n jäsenluottolaitokseksi. Tätä koskeva yhtiöjärjestyksen muutos rekisteröitiin 30.9.2004. Jäsenyyden myötä OP-Asuntoluottopankki tuli osaksi OP-ryhmän yhteisvastuujärjestelmää.

Asuntoluottopankin liikevoitto oli 0,6 miljoonaa euroa (0,5). Pankin tase oli 176 miljoonaa euroa (126). Luottokanta kasvoi 43 prosenttia 158 miljoonaan euroon (111). OP-Asuntoluottopankki ei kirjannut kertomusvuonna luottotappioita eikä sillä ollut vuoden lopussa järjestämättömiä tai nollakorkoisia saamisia. Kertomusvuonna pankki laski liikkeeseen neljä uutta obligaatiolainaa. Yhteensä liikkeeseen laskettuja joukkovelkakirjalainoja oli tilikauden päättyessä kymmenen, ja niiden kirjanpitoarvo oli yhteensä 73 miljoonaa euroa (65). Pankin palveluksessa oli vuoden lopussa 4 henkilöä (4).

Matalan korkotason arvioidaan tukevan asuntoluottojen kysyntää myös vuonna 2005, ja OP-Asuntoluottopankin luottokannan odotetaan kasvavan enemmän kuin asuntoluottomarkkinat keskimäärin. Liikevoiton arvioidaan vuonna 2005 pysyvän samalla tasolla tai kasvavan korkeintaan hieman kertomusvuoteen verrattuna. Volyymi- ja liikevoittoarvio perustuu oletukseen, ettei pääomamarkkinoilla esiinny merkittäviä häiriöitä.

Optum Oy

Optum Oy aloitti toimintansa vuodenvaihteessa 2003–2004, kun OP-ryhmässä ongelmaluottojen ja ongelmakiinteistöjen hoitoon keskittynyt Osuuspankki Realum luopui toimiluvastaan ja se muutettiin Optum Oy:ksi. Yhtiön osakekannan omistaa kokonaisuudessaan OPK. Yhtiö hoitaa OP-ryhmän keskitettyä perintäpalveluita ja jälkiperintää. Lisäksi se jatkaa Realumin omistuksessa olleen kiinteistöomaisuuden realisointia. Optumin perintäpalveluita käytti kertomusvuoden lopussa 113 osuuspankkia ja ryhmän muuta yhteisöä. Maaliskuussa Optum osti Osuuspankkien Keskinäisen Vakuusyhtiön ja Osuuspankkien Vakuusrahaston jälkiperintäkannat sekä joukon asiakassaatavia OKO:ita.

Optumin ensimmäisen tilikauden liikevoitto oli 8,6 miljoonaa euroa. Liikevaihtoa kertyi 19 miljoonaa euroa, joka muodostui kokonaisuudessaan perintätuotoista. Tase oli vuoden lopussa 89 miljoonaa euroa, ja yhtiön palveluksessa oli 56 henkilöä.

Yhtiö jatkaa vuonna 2005 toimintaansa kertomusvuonna vakiintuneessa muodossa. Tavoitteena on kasvattaa perintäpalveluiden asiakasmäärää. Jälkiperinnän tuloksen ennakoidaan jäävän pienemmäksi kuin vuonna 2004.

Muut yritykset

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö (OVY) on osa pankkiryhmän sisäistä riskienhallintajärjestelmää. Ovy kiinnittää luottovakuutustoiminnassa erityistä huomiota saamiin, joihin sisältyy normaalia suurempi riski heikentyneen velanhoitokyvyn tai vakuustilanteen vuoksi.

Ovyn vakuutusmaksutulo oli 13 miljoonaa euroa (17), josta 91 prosenttia kertyi luottovakuutustoiminnasta. Luottovakuutuksen piirissä oleva luottokanta oli 21 miljardia euroa (18). Maksettuja vakuutuskorvauksia oli 5,2 miljoonaa euroa (8,2). Sijoitustoiminnan tulos oli 13 miljoonaa euroa (16). Tilikauden tulos oli 4,1 miljoonaa euroa (5,9).

Ovyn tase supistui 308 miljoonaan euroon (310). Vakuutustekninen vastuuvélka oli vuoden lopussa 240 miljoonaa euroa (217). Yhtiön vakaavaisuus on vahva. Yhtiön palveluksessa oli vuoden lopussa 19 henkilöä (18).

Yhtiön tuloskehityksen ennakoidaan jatkuvan vakaana edellyttäen, että sijoitusmarkkinoiden kehitys on pitkän aikavälin trendin mukainen.

Osuuspankkien Vakuusrahasto

Vuonna 1998 vahvistetun suunnitelman mukaisesti OVR:n toiminta ajettiin vuonna 2004 alas sen jälkeen, kun jäsenpankit olivat suorittaneet osuutensa rahaston vastuista. OPK:lle jäivät alasajon kustannukset ja OVR:n purkautumisesta syntynyt ylijäämä.

Maaliskuussa OVR myi jälkiperintäkantansa Optum Oy:lle. Toukokuussa 2004 viimeiset 18 OVR:n jäsenpankkia suorittivat kokonaan vastuuosuutensa. Kesäkuun alussa OVR myi OPK:lle osuuspankkeihin tekemänsä pääomasijoitukset, joiden nimellisarvo oli 54 miljoonaa euroa. Samassa yhteydessä OPK otti vastattavakseen OVR:n jäsenpankkien puolesta antamat korkotakaukset 144 miljoonan euron pääomalainoista. Lisäksi OPK otti vastatakseen näihin lainoihin liittyvät 60 miljoonan euron lunastussitoumukset. Tämän jälkeen OVR:llä ei ollut enää kesäkuun lopussa velvoitteita, ja rahasto muuttui luottolaitoslain mukaiseksi vapaaehtoiseksi rahastoksi. OVR:n valtuuskunta hyväksyi 16.6.2004 rahaston uudet säännöt ja päätti rahaston purkamisesta. Valtiovarainministeriö vahvisti sääntömuutoksen 4.8.2004.

Viimeisellä, 16.8.2004 päättyneellä tilikaudellaan OVR maksoi antamiensa takausten perusteella pääomasijoitusten korkoja 4,3 miljoonaa euroa (5,6). Viimeisen tilikauden tulos oli 8,6 miljoonaa euroa. Se sisälsi alasajosta johtuneita kertaluonteisia voitoja ja tappioita. Tilinpäätöksessä rahaston oma pääoma oli 49 miljoonaa euroa, jota vastaava määrä siirrettiin purkautumisesta syntyneenä ylijäämänä OPK:lle.

Eläkeyhteisöt

OP-Eläkekassa

OP-Eläkekassa huolehtii OP-ryhmän henkilöstön lakisääteisestä eläketurvasta. Vuoden lopussa eläkekassan osakkaina oli 350 työnantajayritystä (354). Vakuutettuja toimihenkilöitä oli vuoden lopussa 9 493 (9 529).

Vuonna 2004 eläkekassa peri vakuutusmaksuja yhteensä 60 miljoonaa euroa (63), mikä alitti yleisen TEL-maksutason 3,4 prosenttiyksiköllä. Sijoitus-

toiminnan nettotuotot olivat 50 miljoonaa euroa (36). Eläkekassan tilikauden tulos oli 3,8 miljoonaa euroa (8,0). Vastuuvelka oli 661 miljoonaa euroa (615).

Eläkekassan vakavaraisuus vahvistui edelleen. Kassan toimintapääoma oli yli kolminkertainen lakisääteiseen vakavaraisuusrajaan nähden. Vakavaraisuusaste oli 36 prosenttia vastuuvasta (32). Eläkekassan palveluksessa oli vuoden lopussa 33 henkilöä (33). OP-Eläkekassan lukuja ei yhdistellä OP-ryhmän tilinpäätökseen.

OP-Eläkesäätiö

OP-Eläkesäätiö vastaa OP-ryhmän henkilöstön lisäeläketurvasta. Säätiön toimintapiiriin kuului vuoden lopussa 328 työnantajaa (329) ja 5 269 toimihenkilöä (5 526). Eläkesäätiö suljettiin uusilta jäseniltä vuonna 1991.

Eläkesäätiö ei perinyt vuonna 2004 kannatusmaksuja. Edellisenä vuonna niitä perittiin 8,5 miljoonaa euroa. Sijoitusomaisuuden nettotuotto oli 43 miljoonaa euroa (31). Eläkesäätiön tulos tilikaudelta oli vuoden 2004 lopussa voimassa olleiden sääntöjen mukaan laskettuna 1,1 miljoonaa euroa (2,1).

Säätiön vastuuvelka oli 482 miljoonaa euroa (468). Vastuuvelka pienenee, kun se aletaan laskea vuoden 2005 alussa voimaan tulleiden sääntöjen mukaan. Sääntömuutos johtuu työntekijäin eläkelain muutosten vaikutuksesta Eläkesäätiön vastuisiin ja niiden kehitykseen.

Säätiön eläkevastuut on täysin katettu, ja sen sijoitusomaisuus oli 121 prosenttia katettavasta vastuuvasta (116). Eläkesäätiöllä ei ole omaa henkilöstöä, vaan säätiön tehtävät hoitaa OP-Eläkekassan henkilökunta. OP-Eläkesäätiön lukuja ei yhdistellä OP-ryhmän tilinpäätökseen.

VUODEN 2005 NÄKYMÄT

OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen.

OP-ryhmän tuloksen ennen veroja vuodelta 2005 arvioidaan muodostuvan samantasoiseksi kuin vuodelta 2004. Arvio tuloksen kehityksestä perustuu oletukseen, että osakemarkkinoilla ja muussa toimintaympäristössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

RISKIENHALLINTA

OP-ryhmän riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata kaikkien pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen riskinkantokyky ja varmistaa, että ne eivät ota toiminnassaan niin suurta riskiä, että se vaarantaisi yhteisön tai koko OP-ryhmän kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkuvuuden. OP-ryhmän riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat pankkiryhmän strategian toteutumiseen.

OP-ryhmän riskienhallintaa sekä riskienhallinnan menetelmiä ja tietojärjestelmiä kehitetään määrätietoisesti pankkiryhmän liiketoiminnallisten tarpeiden pohjalta ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ja viranomaismääräysten vaatimukset.

Riskienhallinta pankkiryhmän strategiassa

Strategiaprosessin yhteydessä tehdään riskienhallintaa koskevat linjaukset riskinottohalukkuudesta, eri riskilajeja koskevista tavoitteista ja riskienhallinnan kehittämisen painopisteistä.

Vuonna 2004 vahvistetun pankkiryhmän uuden strategian mukaan pankkiryhmä vahvistaa markkina-asemaansa riskienhallinnasta tinkimättä ja kaikissa olosuhteissa ryhmän riskienhallintaohjeita noudattaen. Kukin jäsenpankki vastaa omasta riskienhallinnastaan ja sen itsenäinen toiminta perustuu sen omaan riskinkanto- ja palvelukykyyn.

Pankkiryhmän suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. OP-ryhmän merkittävin yksittäinen riskilaji on luottoriski. Strategiassa on linjattu, että luottotappioiden nettomäärä on pitkällä aikavälillä enintään 0,25 prosenttia luotto- ja takauskannasta vuodessa. Tavoitteeksi on asetettu myös, että kuluvalle strategiakaudella järjestämättömien saamisten määrä ei ylitä 1,2 prosenttia luotto- ja takauskannasta.

Riskienhallinnan organisointi

OPK vastaa OP-ryhmätasoa koskevasta sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä OP-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. OPK antaa ryhmään kuuluville yhteisöille ohjeita riskienhallinnan turvaamiseksi ja valvoo, että ne toimivat viranomaissäännösten, omien sääntöjensä, OPK:n antamien ohjeiden sekä

asiakassuhteissa asianmukaisten menettelytapojen mukaisesti.

OP-ryhmään kuuluvat yhteisöt vastaavat omasta sisäisestä valvonnastaan ja riskienhallinnastaan.

Osuuspankkikeskus

OPK:n hallintoneuvosto vahvistaa OP-ryhmän sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat periaatteet ja ryhmätason riskirajat sekä valvoo riskienhallintaa. OPK:n johtokunta vastaa OP-ryhmän sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvien järjestelmien ja menettelytapojen riittävydestä ja ajanmukaisuudesta. Lisäksi se vahvistaa OPK-konsernin riskienhallintaa koskevat periaatteet ja valvoo OP-ryhmän eri yhteisöjen toimintaa.

OPK:n johtokunnalle raportoiva Riskienhallinnan ohjausryhmä vastaa riskienhallinnan tavoitteiden ja ohjeiden koordinoinnista OP-ryhmän liiketoimintastrategiaan ja -suunnitelmiin, seuraa pankkiryhmän riskinkantokyvyn ja riskiaseman kehitystä sekä koordinoi riskienhallinnan kehitystyötä. Riskienhallinnan ohjausryhmän puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat OPK:n johtokunnan jäseniä.

OPK:n luottoriskitoimikunta käsittelee merkittävät asiakasvastuut ja kiinteistösijoitukset ryhmätasolla. Kaikki luotto- ja muita asiakasvastuita kasvattavat päätökset vaativat luottoriskitoimikunnan luvan silloin, kun asiakaskokonaisuuden vastuut ovat suuremmat kuin 20 prosenttia jäsenpankin omista varoista tai kun vastuut pankkiryhmätasolla ylittävät viiden miljoonan euron rajan. Toimikunnan lupaa edellyttävät myös kaikki kiinteistösijoitushankkeet, joissa pankkiryhmän sitoutuneen pääoman määrä ylittää viisi miljoonaa euroa.

Rating-komitea määrittää luottokelpoisuusluokat niille OP-ryhmän yritysasiakkaille tai muille asiakaskokonaisuuksille, joiden vastuut tai suunnitellut vastuut ovat suuremmat kuin 5 miljoonaa euroa. Rating-komitea voi määrittää luottokelpoisuusluokitukset myös sitä pienemmille asiakaskokonaisuuksille esimerkiksi merkittävien vakuusvajeiden johdosta. Luokitusten esittelystä ja päätöksenteosta vastaavat luotonmyöntämisestä riippumattomat jäsenet OPK:n ja OKOn riskienhallinta- ja yritystutkimusyksiköistä. Keskisuurten vastuiden osalta luokittelu tehdään OPK:n Yritystutkimusyksikössä joko yrityskäyntien pohjalta tai tilinpäätöstietojen perusteella.

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö Ovy analysoi asiakkaan velanhoitokyvyn riittävyyden ja vakuuksien turvaavuuden kaikkien niiden luottojen osalta, joissa osuuspankin tai Okopankki Oy:n yksittäisen asiakaskokonaisuuden vastuut ovat suuremmat kuin 0,25 miljoonaa euroa tai ylittävät 10 prosenttia pankin omista varoista. Päätökset ohjaavat pankkikohtaista luottoriskinottoa.

Useasta eri yksiköstä koostuvat OPK:n riskienhallintapalvelut kehittävät ja toteuttavat kokonaisvaltaista riskienhallintaa ryhmätasolla. Ne ylläpitävät, kehittävät ja valmistelevat riskienhallinnan periaatteita OPK:n johtokunnan ja hallintoneuvoston vahvistettavaksi ja vastaavat ryhmätason ja jäsenpankeille tarjottavien riskienhallintajärjestelmien ja riskienhallinnan menetelmien ylläpidosta ja kehittämisestä. Lisäksi riskienhallintapalvelut raportoivat riskinkantokyvystä, riskiasemasta ja riskienhallinnan linjausten toteutumisesta sekä ohjaavat pankkiryhmän eri yhteisöjä riskienhallinnan osalta.

OPK:n Tarkastustoiminto tukee sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa varmistamalla, että OP-ryhmän yhteisöt toimivat viranomaisäännösten, OPK:n ohjeiden sekä sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti tuloksellisesti ja turvallisesti, ja että riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia.

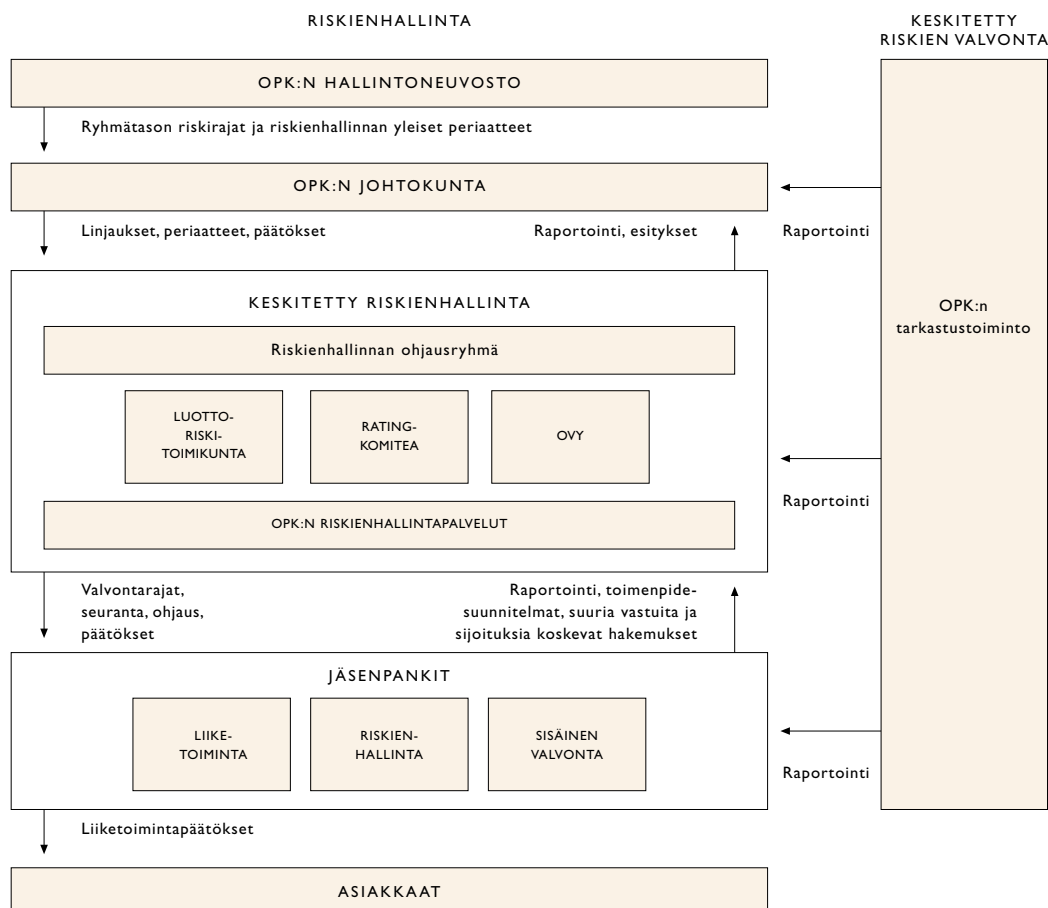
Jäsenpankit

Pankkiryhmän jäsenpankit ja muut yhteisöt ovat organisoineet riskienhallinnan liiketoimintansa laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla.

Jäsenosuuspankeissa hallintoneuvosto vahvistaa pankissa sovellettavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, joiden pohjalta pankin hallitus vahvistaa sisäiset ohjeet ja menettelytavat. Hallitus ohjaa ja valvoo pankin riskinkantokykyä ja riskinottoa.

OKO-konsernissa OKOn johtokunta on ylin päätöksentekoeelin riskienhallintaa koskevissa asi-

OP-ryhmän riskienhallinnan ja -valvonnan organisaatio

oissa. Sen alaisena toimiva Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja. Riskinotosta ja liiketoiminnasta riippumaton Riskienhallintaosasto vastaa OKO-konsernin riskien valvonnasta ja raportoinnista sekä riskienhallinnan kehittämistä. OKOn luotto- ja muiden riskien hallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin OKOn tilinpäätöksessä.

Sisäisissä ohjeissaan kukin jäsenpankki määrittelee muun muassa:

- luotonantoa ohjaavat keskeiset periaatteet, erityisesti luotonannon tavoitteet, päätöksentekovaltuudet ja vastuut, yleiset vakuus- ja omavaraisuusvaatimukset ja luottoriskien seurannassa käytetyt mittarit ja riskirajat
- liiketoimintapäätöksiä ohjaavat tasehallinnan periaatteet, käytettävät markkinariskimittarit ja riskirajat sekä tasehallintaorganisaation ja raportointikäytännön
- kiinteistöomistuksia koskevat linjaukset, kuten omistuksia koskevat määrä- ja tuottotavoitteet sekä omistusten jaottelun pidettäviin, jalostettaviin ja myytäviin kohteisiin
- operatiivisten riskien hallintaa koskevat periaatteet ja menettelytavat.

Riski- ja valvontarajajärjestelmä

OPK:n hallintoneuvosto on asettanut OP-ryhmän riskinkantokyvyille ja kannattavuudelle sekä luotto- ja markkinariskeille riskirajat. Tämän ryhmätason riskirajajärjestelmän puitteissa OPK ja sen tytäryhteisöt vahvistavat omat riskirajansa liiketoimintansa luonteeseen mukaisesti. Lisäksi OPK:n johtokunta on asettanut tämän ryhmätason riskirajajärjestelmän puitteissa jäsenosuuspankkien riskinkantokyvyille, kannattavuudelle ja eri riskilajeille valvontarajat, joita niiden ei tule toiminnassaan ylittää ja joiden perusteella ne vahvistavat omat riskirajansa. Mittariston kattavuus ja kehittämistarpeet tarkistetaan säännöllisesti OP-ryhmän strategiaprosesseissa.

Vuoden 2004 aikana ja sen lopussa pankkiryhmän riskinkantokyvyn ja kannattavuuden tunnusluvut olivat selvästi OPK:n hallintoneuvoston asettamien riskirajojen sisällä. Vuoden 2004 aikana yksikään luotto- tai markkinariskien riskiraja ei rikkoutunut. Riskilajikohtaisten lukujen yhteydessä anne-

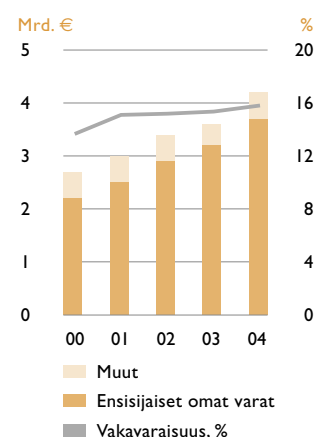
taan tarkempia tietoja riskimittareiden laskenta-perusteista ja kehityksestä vuoden 2004 aikana.

Jäsenpankkeja ohjataan ja valvotaan pääosin valvontarajajärjestelmän pohjalta. Jos valvontarajoja rikkoutuu, jäsenpankkeihin voidaan soveltaa eriasteista pankkikohtaista ohjausta. Jäsenpankit luokitellaan ryhmän sisäisiin riskiluokkiin. Luokituksessa otetaan huomioon valvontarajojen ylitysten lukumäärä ja ylitysten vakavuus. OPK analysoi riskitilanteen ja tarkistaa riskiluokittelun säännöllisesti osana valvontaprosessia.

Riskinkantokyky ja kannattavuus

Voimakkaasta luottokannan kasvusta huolimatta OP-ryhmän riskinkantokyky vahvistui edelleen. Vuoden 2004 lopussa OP-ryhmän vakavaraisuussuhdeluku oli 15,8 prosenttia eli puoli prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisen vuoden lopussa (15,4). Pankkiryhmän riskinkantokyvyn riskirajamittarina käytetään ydinvakavaraisuutta, joka on lakisääteistä vakavaraisuutta selvästi tiukempi mittari. Vuoden lopussa ydinvakavaraisuus oli 11,4 prosenttia (10,9), eli 4,4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin OPK:n hallintoneuvoston ryhmälle asettama riskiraja. Ydinvakavaraisuuteen luettavat omat varat kasvoivat kertomusvuonna 15 prosenttia, mikä ylitti 5,1 prosenttiyksiköllä riskipainotettujen sitoumusten kasvun. Vahva riskinkantokyky toimii puskurina ennakkoimattomia tappioita vastaan ja luo edellytyksiä liiketoiminnan kasvulle. Vuoden lopussa pankkiryhmän omat varat ylittivät 119 miljoonalla eurolla (898) riskinkantokyvyille asetetun riskirajan mukaisen omien varojen vähimmäismäärän.

Omat varat ja vakavaraisuus

Riskinkantokyvyn vahvistuminen johtui tyydyttävästä peruskannattavuudesta ja luottotappioiden matalasta tasosta. Pankkiryhmän peruskannattavuus oli kertomusvuonna 1,3 eli hieman matalampi kuin vuotta aiemmin (1,5). Peruskannattavuus ylitti pankkiryhmälle asetetun riskirajan 0,3 prosenttiyksiköllä. Pankkiryhmän kannattavuutta rasitti taseeseen sisältyvä rakenteellinen korkoriski ja matalalla pysynyt korkotaso. Rahoituskatteen supistumista kompensoi muiden tuottojen kasvu. Peruskannattavuutta heikensi myös taseen kasvu. Pankkiryhmän nettomääräiset luotto- ja takaustappiot olivat vain 6,8 miljoonaa euroa (9,1).

Luottoriskit

Luottoriskien hallinnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Luottoriskit ovat vähittäispankkitoiminnan merkittävien riskilähde, ja siksi niiden hallinnan ja seurannan kehittämiseen kiinnitetään OP-ryhmässä erityistä huomiota. Luottoriskien hallinnan tarkoitus on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja

estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien sellaisten riskien toteutuminen, jotka voisivat vaarantaa OP-ryhmän tai sen yksikön kannattavuuden tai vakavaraisuuden.

Luottoriskien hallinnan lähtökohta ja OP-ryhmän pankkien erityinen vahvuus on paikallinen ja perusteellinen asiakastuntemus. Luotonanto tapahtuu ensisijaisesti asiakkaan riittävän ja todennetun velanhoidokyvyn perusteella. Sitoumusten takaisinmaksun varmistamiseksi asiakkaan vastuilla tulee pääsääntöisesti olla turvaavat vakuudet. Suurimpien yritysasiakkaiden osalta käytetään vakuuksien ohessa myös luottosopimusten erityisehtoja (kovenanteja) turvaamaan pankin asemaa.

Luotonmyöntämisvaltuudet on OP-ryhmässä vahvistettu vastaamaan kunkin jäsenpankin ja liiketoimintayksikön toiminnan laajuutta ja luonnetta.

OP-ryhmän luottolaitoksista ulkomaista riskiä ottaa käytännössä yksinomaan OKO. OKOn johtokunta vahvistaa pankille maalimiitit, jotka perustuvat kansainvälisiin luottokelpoisuusluokituksiin ja pankin omiin analyyseihin valtioiden taloudellisesta ja poliittisesta tilasta. Lisäksi ulkoista riskiä ottavat sijoitus suunnitelmien puitteissa pankkiryhmän vakuutus- ja eläkeyhteisöt.

OP-ryhmän riskirajajärjestelmä OP-2004-liiketoimintastrategian mukaan sekä riskimittareiden arvot

Mittari	Riskiraja	31.12.2004	31.12.2003
Riskinkantokyky ja kannattavuus			
Ydinvakavaraisuus (vakavaraisuussuhde ilman lisäosuuspääomaa ja toissijaisia omia varoja)	vähintään 7	11,4	10,9
Peruskannattavuus (voitto ennen luottotappioita/tase, %)	vähintään 1	1,3	1,5
Luottoriskit			
Suurin yksittäinen asiakasriski/omat varat, %	enintään 15	7,8	8,3
Suurten asiakasriskien yhteismäärä/omat varat, %	enintään 100	0	0
Toimialariski/omat varat, %	enintään 50	35,0	30,2
Järjestämättömät saamiset/luotto- ja takauskanta, %	enintään 2	0,5	0,6
Kolmen seuraavan vuoden luottotappioarvio/luotto- ja takauskanta, %	enintään 1,5	0,3	0,3
Markkinariskit			
Rahoitusriski/tase, %	vähintään -3	-0,8	+2,0
Kassavaranto, %	vähintään 11	12,0	14,3
Korkoriski/omat varat, %	+/-2	+0,9	+0,9
Valuuttakurssiriski/omat varat, %	enintään 4	0,3	0,3
Osakeriski/omat varat, %	enintään 20	9,5	7,5
Kiinteistöriskit			
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma/tase, %	enintään 5	3,3	3,7

Luottoriskien hallintamenetelmät

Asiakkaiden velanhoitokyvyn ja luottoriskin arvioinnissa hyödynnetään maksukykylaskelmia, tilinpäätös-analyysijä, yritystutkimuksia, lausuntoja ja yritysten riskiluokittelua sekä OPK:n laatimia toimialakatsauksia ja rahoitusuusituksia.

Kotitalouksien velanhoitokyvyn arvioimiseksi ylläpidetään kulutusnormitaulukoita, ja asuntolainojen myöntämisessä käytetään vertailulaskelmia eri korkotasolla sen varmistamiseksi, että velanhoito ei vaaranna korkotason muuttuessa. Luottoasiakkaan velanhoitokyvyn turvaamiseksi luottoneuvottelujen yhteydessä tarjotaan takaisinmaksua odottamattomissa tilanteissa turvaavia vakuutuksia, joiden korvaukset on sidottu luoton lyhennyksiin ja jäljellä olevaan pääomaan. Vuosittain noin 35 prosenttia luottoasiakkaista turvaa maksukykyään vakuutuksilla. Velanhoitokulujen vakauttamiseksi korkotason muuttuessa OP-ryhmässä tarjotaan kotitalouksien asuntoluotoille korkokattosopimuksia.

Yritysrahoituspäätöksiä tueksi OPK:ssa tehtiin tilinpäätösanalyysi yli 20 000 yritysasiakasta ja yhteensä yli 30 000 tilikaudesta. Yritystutkimuksia ja -lausuntoja laadittiin yhteensä 920, ja niissä selvitet-

tiin yhteensä yli 400 miljoonan euron hankkeet. Osuuspankkikeskuksen luottoriskitoimikunta käsiteli vuoden 2004 aikana noin 430 erilaista hakemusta. Toimikunnan myöntämiä poikkeuslupia suurten asiakaskokonaisuuksien rahoittamiseen oli vuoden lopussa voimassa 92. Luottoriskitoimikunnassa käsiteltyjen hakemusten määrä pieneni edellisvuodesta sisäisen seurannan välineiden kehityksen ansiosta.

Yritysiasiakkaiden 12-portaisen luokittelujärjestelmän käyttö on vakiintunut ja sen kehittämistä on jatkettu. Luokittelun perustana on yritysasiakkaiden tilinpäätösten kattava analysointi, ja sitä täydentää Yritystutkimuksen tai Rating-komitean antama reit-taus. Pienimpien yritysasiakkaiden osalta tilinpäätökseen perustuvaa luokittelua ei kattavasti tehdä. Tämän asiakasryhmän osalta luottopäätökset tehdään muun maksukykyarvion, asiakkuushistorian, nykytila- ja tarvekartoitusten sekä vakuustietojen pohjalta.

Osuuspankeilla ja Okopankki Oyj:llä on luottokantaa ja pankkitakauksia koskeva luottokantavakuutus Osuuspankkien Keskinäisessä Vakuutusyhtiössä OVY:ssä. Vakuutus päätökset tehdään erikseen

Luotto- ja takaukanta sektoreittain

Milj. €	31.12.2004	31.12.2003	Muutos-%	Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset	
				31.12.2004	prosenttia luotto- ja takaukannasta
Yritykset ja asuntoyhteisöt	10 541	9 157	15	56	0,5
Teollisuus	2 670	2 682	0	15	0,5
Rakentaminen	907	781	16	6	0,7
Kauppa- ja ravitsemustoiminta	1 326	1 329	0	12	0,9
Kiinteistösijoitustoiminta	2 267	1 709	33	7	0,3
Muut yritykset	2 461	1 814	36	16	0,6
Asuntoyhteisöt	910	842	8	1	0,1
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	111	119	-7	0	0,0
Julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	510	599	-15	0	0,0
Kotitaloudet	21 285	18 854	13	94	0,4
Asuntoluotot	14 252	12 403	15	33	0,2
Ulkomaat	147	141	4	0	0,1
Yhteensä	32 593	28 871	13	150	0,5

sellaisten luottojen osalta, jotka ylittävät 0,25 miljoonaa euroa tai 10 prosenttia jäsenpankin omista varoista. Asiakaskokonaisuuden sitoumuksia voidaan hylätä vakuutuksen piiristä liian suurten velanhoidokykyyn tai vakuuksiin liittyvien riskien johdosta. Erillisen vakuutuskäsittelyn perusteella saadaan yksityiskohtaista tietoa vähittäispankkitoiminnan suurimpien asiakkaiden luotoista, luotonhoitokyvystä ja vakuusasemasta. Vakuutuskäsittely on merkittävä osa OP-ryhmän luottoriskien hallintaa.

OP-ryhmätasolla seurataan kuukausittain luottoriskien kehitystä. Seurannan kohteina ovat mm. luottokannan kehitys ja jakaumat, järjestämättömien saamisten ja rästien kehitys, OVYn luottokantavakuutuksesta hylättyjen saamisten määrä sekä muut luottosalkkujen laatua ja rakennetta kuvaavat raportit. Jäsenpankkitasolla luottoriskien seuranta on jatkuva. Lisäksi OP-ryhmässä luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti tehtävillä riskikyselyillä. Niissä luottoriskejä mitataan reittauksen sekä asiakaskohtaisesti lasketun vakuusvajeen pohjalta.

Luottoriskien kehitys

OP-ryhmän luotto- ja takauskanta kasvoi kertomusvuonna 13 prosenttia 32,6 miljardiin euroon (28,9). Luottokannan 3,5 miljardin euron kasvusta valtaosa eli 2,4 miljardia euroa oli kotitalouksien luottojen osuutta. Yritysluottojen osuus oli 1,2 miljardia euroa. Vuoden lopussa kotitaloussektorin osuus luottokannasta oli 69 prosenttia (68), yritysten 30 prosenttia (29) ja muiden sektorien 2 pro-

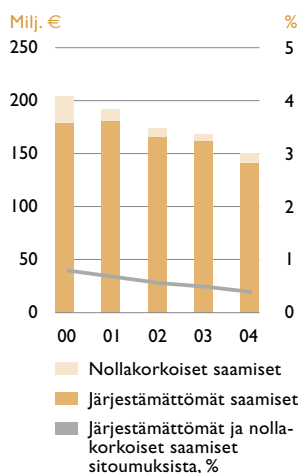
senttia (3). Kotitalouksien 21,3 miljardin euron luottokannasta asuntoluottojen osuus oli 14,3 miljardia euroa.

Yritysluottokanta oli vuoden lopussa 9,1 miljardia euroa (8,0). Luotonanto on hajaantunutta sekä toimialoittain että asiakaskokonaisuuksittain. Pankki-ryhmän suurin toimialakohtainen riskikeskittymä oli kiinteistöliiketoiminta (kiinteistöjen rakennuttaminen sekä omien kiinteistöjen ja asuntojen kauppa, pl. asunto-osakeyhtiöt), jonka kokonaisvastuut olivat vuoden lopussa 1,4 miljardia euroa eli 35 prosenttia omista varoista. OP-ryhmän sisäinen riskiraja on asetettu 50 prosenttiin konsolidoiduista omista varoista.

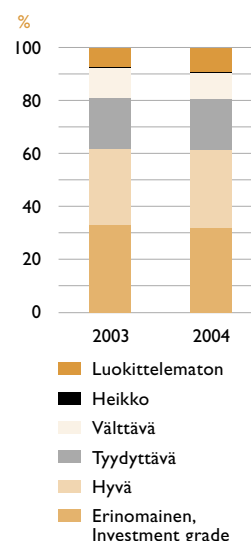
OP-ryhmällä oli vuoden lopussa järjestämättömiä ja nollakorkoisia saamisia 150 miljoonaa euroa (168). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luotto- ja takauskantaan oli vuoden lopussa 0,5 prosenttia. Vuoden 2003 lopussa suhdeluku oli 0,6 prosenttia. Vuoden 2004 aikana pankkiryhmä kirjasi bruttomääräisesti luottotappioita yhteensä 28 miljoonaa euroa (29), mikä oli 0,08 prosenttia (0,10) luotto- ja takauskannasta. Järjestämättömistä saamisista oli kirjattu vuoden lopussa kohdistettuja luottotappiovarauksia 91 miljoonaa euroa (104). Muista saamisista kuin järjestämättömistä saamisista kohdistettuja luottotappiovarauksia oli kirjattu 61 miljoonaa euroa.

OP-ryhmän luokittelujärjestelmän piiriin kuuluvat yhtiömuotoiset asiakkaat, joiden vastuut OP-ryhmälle ovat yli 100 000 euroa. Näistä vastuista oli

Järjestämättömät saamiset

Yritysvastuiden jakautuminen reittausluokkiin

vuoden 2004 lopussa luokiteltu 91 prosenttia. Luokitelluista vastuista 32 prosenttia (33) kuului parhaaseen eli "investment grade"-luokkaan ja 29 prosenttia luokkaan "hyvä" (28). Heikoksi luokiteltujen vastuiden osuus oli 11 prosenttia luokitelluista vastuista.

Luottosalkuista saadaan laatua kuvaavia tietoja luottokantavakuutuskäsittelyn yhteydessä, luottoris-kitoimikunnan käsittelyssä sekä erilaisilla salkkua ja asiakaskuntaa kuvaavilla raporteilla. Yhdistettynä järjestämättömien ja muiden ongelmasaamisten pieneen määrään ja riskikyselyiden antamiin tuloksiin, pankkiryhmän luottoriskitilanteen arvioidaan olevan edelleen hyvällä tasolla ja vakaa.

Markkinariskit ja tasehallinta

OP-ryhmässä markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien rahoitus- ja korkoriskit sekä valuuttakurssi-, osakekurssi- ja kiinteistöriskit. Markkinariskien hallinnan keskeisenä tehtävänä on tunnistaa ja arvioida pankkiryhmän liiketoimintaan sisältyvät markkinariskit, rajoittaa ne hyväksyttävälle tasolle sekä raportoida niistä säännöllisesti ja tehokkaasti. Näin varmistetaan, että markkinahintojen tai muiden ulkoisten markkinatekijöiden muutokset eivät johda pitkän aikavälin kannattavuuden tai vakavaraisuuden heikkenemiseen ryhmään kuuluvassa yksittäisessä yksikössä tai pankkiryhmässä kokonaisuutena.

Vastuu pankkiryhmän jäsenpankkitasoisesta tasehallinnasta ja siihen liittyvästä markkinariskien ottamisesta on pääosin hajautettu. Jäsenpankkikohtaista markkinariskien ottamista ohjaavat ja rajoittavat OP-ryhmän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet, OPK:n riskienhallintaohjeistus ja pankkiryhmän riski- ja valvontarajajärjestelmä.

Kunkin jäsenosuuspankin hallitus on vahvistanut kirjallisen tasehallintajärjestelmän toimintaohjeen. Siinä määritellään käytettävät tuotteet ja markkinainstrumentit, valuuttamääräisen liiketoiminnan laajuus, varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteet, käytettävät markkinariskimittarit ja -rajat sekä pankin tasehallinnan organisointi.

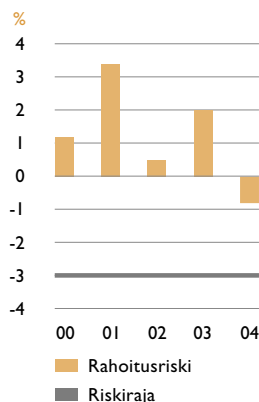
Pankkiryhmän työnjaon mukaan jäsenosuuspankit keskittyvät vähittäispankkitoimintaan. Niiden aktiivista kaupankäyntiä raha- ja pääomamarkkinoilla on rajoitettu pankkiryhmätasoisella suosituksella, jonka mukaan pankkikohtaisen kaupankäyntisalkun arvo voi olla korkeintaan 5 prosenttia taseen ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärästä.

Osuuspankit hoitavat rahamarkkinakauppansa valtaosin OKOn kanssa. Osuuspankkien johdannaisliiketoiminta on erittäin vähäistä. Osuuspankkien tekemien koronvaihtosopimuksien ja korko-optiosopimusten kohde-etuuksien arvo oli vuoden lopussa 44,2 miljoonaa euroa (24,5).

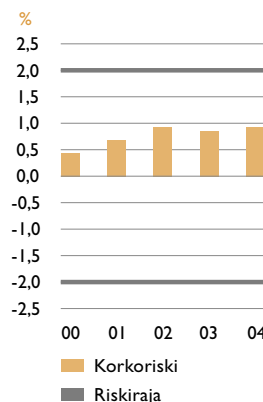
OP-ryhmän keskuspankkina OKO hoitaa pankkiryhmän maksuvalmiuden, maksuliikkeen, valuuttakurssiriskit, pitkäaikaisen varainhankinnan ja kansainväliset pankkisuhteet. OKOn tasehallintaa ja markkinariskienottoa ohjaavat yhtiön riskienhallintastrategia ja kokonaisriskipolitiikka sekä markkinariskilajikohtaiset riskipolitiikat, joissa määritellään sallitut riskien enimmäismäärät, position rakennetta ja hajauttamista koskevat periaatteet sekä riski- ja tuottotavoitteet.

OP-ryhmään kuuluvien vakuutusyhteisöjen (OP-Henkivakuutus Oy, Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö, Osuuspankkien Eläkekassa ja Osuuspankkien Eläkesäätiö) markkinariskien hallin-

Rahoitusriski / tase

Korkoriski / omat varat

nan periaatteet määritellään yhtiökohtaisissa riskienhallinta- ja sijoitusuunnitelmissa.

OP-ryhmän yksiköiden markkinariskiraportoinnin laajuus ja tiheys vaihtelevat yksikön liiketoiminnan luonteen mukaan. OKOssa markkinariskien seuranta ja raportointi on päivittäistä ja osin reaaliaikaista, pankkiryhmän muissa yhteisöissä säännöllinen raportointi johdolle on kuukausittaista, mutta seuranta tarvittaessa päivittäistä. OP:n Riskienhallintapalvelut tuottaa kuukausittain markkinariskiraportit osuuspankeille ja raportoi koko OP-ryhmän taserakenteen ja markkinariskien kehityksestä OP:n johdolle.

Rahoitusriski

Rahoitusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että yrityksen kyky selviytyä maksuvelvoitteestaan vaarantuu. Pankkiryhmän rahoitusriskin lähteitä ovat taserakenteesta syntyvät riskit, asiakaskäyttäytyminen ja taloudelliseen toimintaympäristöön liittyvät riskit. Myös pankkiryhmän muiden liiketoimintariskien toteutuminen voisi realisoida rahoitusriskin. Taserakenteeseen liittyvät rahoitusriskit liittyvät varainhankinnan jälleenrahoitusriskiin, varainhankintalähteiden keskittyneisyyteen ja maksuvalmiusreservien likviditeettiin. Myös maksuvalmiusriski sisällytetään OP-ryhmässä rahoitusriskiin. Maksuvalmiusriski syntyy, jos rahoitusta ei ole saatavissa velkojen tai muiden sitoumusten erääntyessä.

Pankkiryhmän rahoitusriskiä hallitaan jäsenpankki- ja ryhmätason maksuvalmiussuunnittelulla sekä säätelemällä tase-erien erääntymisrakennetta, ylläpitämällä riittävää maksuvalmiusreserviä ja hajauttamalla varainhankinnan rakennetta. Ryhmän yksiköt vastaavat ensisijaisesti itse omasta rahoitusriskistään ja tasaavat rahoitus- ja maksuvalmiusasemansa OKOn kanssa. OKO vastaa koko ryhmän maksuvalmiusriskien hoidosta. OKO seuraa päivittäin OP-ryhmän maksuvalmiusaseman kehittymistä ja tasaa sen rahamarkkinoilla.

Pankkiryhmän ja sen liiketoimintayksiköiden rahoitusriskiä mitataan erilaisilla taseen saatavien ja velkojen erääntymisrakennetta sekä maksuvalmiusreservien ja varainhankinnan määrää, rakennetta ja keskittyneisyyttä kuvaavilla mittareilla.

Ryhmätason rahoitusriskin riskirajamittarina käytetään tarkasteluajankohtaa seuraavien 12 kuukauden aikana erääntyvien saamisten ja velkojen erotuksen suhdetta taseeseen. Mittarin laskennassa

ei oteta huomioon käyttö- ja sekkitilejä eikä jatkuvia tuottotilejä, joiden katsotaan normaalioloissa olevan vakaata varainhankintaa. Talletushankinnan osuutta taseesta, talletusten tuotejakaumaa ja keskittyneisyyttä seurataan kuitenkin omilla tunnusluvuillaan.

Vuoden 2004 aikana talletusvarainhankinnan kasvu ei kattanut pankkiryhmän antolainauskasvua. Talletusten osuus varainhankinnasta pysyi kuitenkin korkeana ja oli vuoden lopussa 60 prosenttia (61). Rahoitusriskin riskirajamittarin arvo heikkeni vuoden aikana noin 2,8 prosenttiyksikköä. Vuoden lopussa rahoitusriskin mittarin arvo oli -0,8 prosenttia. Liitetiedossa 33 on esitetty saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin vuoden lopussa.

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan koronmuutosten vaikutusta pankin tulokseen ja riskiposition markkina-arvoon. Korkoriski aiheutuu saamisten ja velkojen toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista.

Korkoriskitarkasteluun sisällytetään kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset korolliset erät. Pankkiryhmän merkittävin korkoriskin lähde on vähittäispankkitoiminta, jossa antolainauksen ja ottolainauksen erääntymis- ja jälleenhinnoittelujankohdat poikkeavat toisistaan. Lisäksi käytössä on erilaisia korkosidonnaisuuksia, joista osa on ns. hallinnollisia korkoja. Myös asiakaskäyttäytyminen vaikuttaa pankkiryhmän korkoriskin realisoitumiseen niin antolainauksessa kuin talletushankinnassakin. Korkoriskilaskentaa varten arvioidaan hallinnollisten korkojen sekä talletusvarainhankinnan korkojen tilastollinen uudelleenhinnoitteluviive suhteessa markkinakorkojen muutoksiin. Nämä hinnoitteluviiveet, osake- ja kiinteistösjoiutukset sekä pankkiryhmän omat varat sisällytetään korkoriskitarkasteluun vuosittain vahvistettavien aikaluokkaoletusten mukaisesti.

Osuuspankkien korkoriskitarkastelussa koronmuutokselle herkäät erät on jaettu kassavirtatarkasteluun uudelleenhinnoittelujankohkien mukaisesti sekä korkosidonnaisuuksittain. Korkotason muutovaikutuksia arvioidaan sekä suhteessa pankin riskiposition arvoon että kuluvan tilikauden ja seuraavan kahdentoista kuukauden tulokseen. Tarkastelu koskee staattista tasetta ottaen kuitenkin huomi-

oon hallinnollisten korkojen oletetut uudelleenhinnoitteluviiveet. OKO-konserni ja OP-ryhmän vakuutusyhtiöt laskevat korkoriskejään lisäksi Value at Risk (VaR) -mittareilla.

Pankkiryhmän korkoriskin riskirajamittarina käytetään markkinakorkojen 0,5 prosenttiyksikön nousun vaikutusta pankkiryhmän riskiposition nykyarvoon suhteutettuna omiin varoihin.

Vuoden 2004 lopussa OP-ryhmän korkoriski 0,5 prosenttiyksikön koronnousun vaikutuksella mitattuna oli 38,1 miljoonaa euroa (31,7). Vuoden aikana pankkiryhmän korkoriski oli keskimäärin 36,9 miljoonaa euroa (22,9). Tilivuoden lopun omiin varoihin suhteutettu korkoriski oli 0,9 prosenttia (0,9), mikä oli selvästi pankkiryhmän riskirajojen sisäpuolella. Pankkiryhmän korkoriskiä voidaan pitää kohtuullisena. Se painottuu vähittäispankkitoiminnan rakenteelliseen korkoriskiin eli siihen, että antolainauksen keskimääräinen uudelleenhinnoitteluviive on lyhyempi kuin talletusten uudelleenhinnoitteluviive.

Valuuttakurssiriski

Valuuttakurssiriskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttaposition syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP-ryhmässä pankkitoiminnan valuuttakurssiriski on keskitetty OKOon, ja yksittäisen osuuspankin valuuttaposition rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Pankkiryhmän valuuttakurssiriskiä mitataan kokonaisnettovaluuttaposition suuruudella suhteessa omiin varoihin. OKOn valuuttakurssiriskiä mitataan ja rajoitetaan lisäksi VaR-pohjaisella riskimittarilla. OP-ryhmän kokonaisnettovaluuttaposition oli tilikauden lopussa 11,1 miljoonaa euroa (11,4) ja vuoden aikana keskimäärin 10,6 miljoonaa euroa (10,5). Pankkiryhmän omiin varoihin suhteutettuna valuuttakurssiriski oli pieni: 0,3 prosenttia (0,3).

Osakeriski

Osakekurssiriskillä tarkoitetaan julkisesti noteerattavien osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvon muutosriskiä. OP-ryhmässä osakeriskin riskirajamittarina käytetään julkisesti noteerattavien osakkeiden, rahasto-osuuksien tai muiden vastaavien instrumenttien markkina-arvon

suhdetta omiin varoihin. Mittarin arvoa laskettaessa ei oteta mukaan OKOn A-osaketta, OPK:n ja OKOn salkkuihin sisältyviä johtokunnassa erikseen päätettyjä strategisia sijoituksia, joita seurataan omina kokonaisuuksinaan. OKOssa ja pankkiryhmän vakuutusyhteisöissä käytetään lisäksi allokontiseurantaa ja VaR-mittareita.

Ryhmän osakeriskin riskirajamittariin sisällytettävien julkisesti noteerattujen osakkeiden ja rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 383 miljoonaa euroa (276), joka oli 9,5 prosenttia (7,5) pankkiryhmän omista varoista. Riskirajamittaria ja riskirajaa muutettiin vuoden 2004 aikana sisällyttämällä niihin myös OP-ryhmän vakuutusyhtiöistä OP-Henkivakuutus Oy ja Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö. Osakeriskin arvoon vaikutti eniten OP-Henkivakuutuksen osakeomistuksen kasvu sekä osakekurssien yleinen nousu vuoden aikana. Riskirajamittarin arvo oli vuoden lopussa 10,5 prosenttiyksikköä asetettua riskirajaa pienempi.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskien hallinnan tavoitteena on minimoida kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin tai osuuksiin kohdistuvaa arvonalentumis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöomaisuuteen liittyvien riskien pienentämiseksi ja tuottotason nostamiseksi jäsenpankeissa on vahvistettu kiinteistöriskien hallinnan periaatteet ja hallintajärjestelmät. Pankkiryhmän ja jäsenpankkien kiinteistöomistusten määrää ja tuottotasoa seurataan neljännesvuosittain.

OP-ryhmän kiinteistöomaisuuden nettotuotto oli kertomusvuonna 6,8 prosenttia (7,0). Kiinteistökohtainen vähimmäisnettotuottovaatimus on 5,5 prosenttia. Nettotuottovaatimus voi alittua ainoastaan sellaisissa yksittäisissä kohteissa, jotka ovat olleet vuoden lopussa vajaakäytössä, joihin on kertomusvuoden aikana kohdistunut merkittäviä perusparannuskustannuksia tai joille on laadittu erilliset kehittämissuunnitelmat.

Pankkiryhmän kiinteistöihin ja kiinteistösiirtoyhtiöihin sitoutunut pääoma oli kertomusvuoden lopussa 1,2 miljardia euroa, eli 43 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Muussa kuin omassa käytössä olevan omaisuuden osuus tästä oli 772 miljoonaa euroa (826). Pankkiryhmän kiinteistöomaisuuden määrä oli vuoden 2004 lopussa 3,3

prosenttia (3,7) taseesta, mikä on 1,7 prosenttiyksikköä pienempi kuin kiinteistöihin sitoutuneen pääoman enimmäismäärälle asetettu riskiraja (5,0 %). Kesällä 2004 vahvistetussa uudessa strategiassa riskirajaa alennettiin kuudesta prosentista 5 prosenttiin. OP-ryhmän tavoitteena on edelleen pienentää kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrää ja ylläpitää sen hyvää tuottotasoa.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on vähentää sellaisten tappioiden todennäköisyyttä, jotka aiheutuvat henkilöstöstä, toimintaan liittyvistä prosesseista tai järjestelmistä tai ulkoisista seikoista. Operatiivisten riskien hallinnassa keskeisessä asemassa ovat ammattitaitoinen ja hyvin koulutettu henkilökunta, ajanmukaiset työvälineet, kattavat toimintaohjeet ja tehokas valvonta.

OP-ryhmän rakenteen ja työnjaon mukaisesti OPK:lla on keskeinen asema erityisesti keskitettyyn palvelutuotantoon ja tietojärjestelmien toimintaan liittyvissä riskeissä. Operatiivisten riskien hallinnan tehostamiseksi on riskien tunnistamiseen ja arviointiin, riskien ja vahinkojen seurantaan ja raportointiin sekä jatkuvuussuunnitteluun liittyviä menettelytapoja kehitetty edelleen. OPK:ssa on lisäksi kiinnitetty erityistä huomiota sisäisten prosessien suunnitteluun niin, että riskit pystytään mahdollisuuksien mukaan minimoimaan ennakolta ja että ne voidaan hallita. Osa operatiivisiin riskeihin liittyvistä haitallisista taloudellisista seuraamuksista on siirretty vakuutuksilla OP-ryhmän ulkopuolelle.

Uusiin liiketoimintamalleihin sekä uusiin tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskit arvioidaan kattavasti OPK:ssa. Jäsenpankeissa ja muissa OP-ryhmän yhteisöissä käytetään vain OPK:n linjausten mukaisia tuotteita ja palveluja. Monimutkaisimpien pankkituotteiden käyttö on keskitetty pankkiryhmässä OP-keskukseen. Uusien tuotteiden käyttöönottoa edeltää aina perusteellinen, koko toimintaprosessin kattava suunnittelu, ohjeistus ja koulutus.

Strateginen riski

OP-ryhmän liiketoiminnan keskeisiin painopiste- ja kehittämislinjauksiin liittyvää strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysihin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta. Pankkiryhmän strate-

giset linjaukset käsitellään laajasti ryhmän sisällä ennen niiden vahvistamista.

Vakuutusliiketoiminnan sijoitusriskit ja vakuutustekninen riski

OP-ryhmän keskitetty riskienhallinta antaa pankki-ryhmän vakuutusliiketoimintaa harjoittaville yhtiöille, OP-Henkivakuutus Oy:lle sekä Osuuspankkien Keskinäiselle Vakuutusyhtiölle, riskienhallintaa koskevia ohjeita samoin periaattein kuin jäsenpankeille. Niiden pohjalta yhtiöiden hallitukset määrittävät yhtiön toimintaan perustuvat omat riskienhallintasuunnitelmat sekä riskirajat mitattaville riskeille. Pankkitoiminnasta poikkeavan toimialan sekä sääntely-ympäristön vuoksi yhtiöiden liiketoiminta ei kaikilta osin sisälly pankkiryhmän riskirajatakarasteiluun. OP-ryhmätasolla ei ole myöskään asetettu riskirajaa vakuutusteknisille riskeille. Vakuutusteknistä riskiä rajoitetaan yhtiöiden omin päätöksin.

OP-ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminta on keskitetty OP-Henkivakuutus Oy:öön. OP-Henkivakuutus Oy:n hallitus vahvistaa yhtiölle vuosittain riskienhallintasuunnitelman, jossa asetetaan yhtiön riskinkantokyvyn tavoitteet ja rajataan riskinottoa. Yhtiön hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa sekä otetaan kantaa sijoitustoiminnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja periaatteisiin että määritetään vuotuiset sijoitusomaisuuden perusallokaatiot ja allokation vaihteluvälit sekä sijoitustoimintaan liittyvät muut rajoitukset. Sijoitussuunnitelman rajoitusten ja sääntöjen noudattamista seurataan ja siitä raportoidaan säännöllisesti yhtiön sijoitustoimikunnassa ja hallituksessa.

Sijoitusomaisuuden allokatiossa huomioidaan vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset turvaavuuden, tuottovaateen ja likviditeetin suhteen sekä yhtiön riskinkantokyky. Pitkän tähtäimen tuottotavoitteiden saavuttaminen edellyttää hallittua riskinottoa.

Markkinariskeistä yhtiön sijoitusomaisuuteen kohdistuu varsinkin arvomuutosriski ja korkoriski. Riskiä pienennetään hajauttamalla sijoituksia eri omaisuusluokkiin, sijoitusinstrumentteihin ja maihin. Valuuttaposiitiota suojataan johdannaisilla. Yhtiön sijoitussuunnitelmassa on määritelty enimmäisrajoitus avoimelle valuuttaposiitille.

OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevaa omaisuutta oli vuoden lopussa 2,3 miljardia euroa

(1,9). Sijoitusomaisuuden allokaatiot vuoden lopussa käy ilmi oheisesta taulukosta. Sijoitusomaisuus tuotti kertomusvuonna 0,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vertailusalkku. Vuonna 2004 sijoitus- tuottojen toteutunut volatilitteetti oli 2,3 prosenttia, mikä alitti vertailusalkun volatilitteen.

OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitusomaisuuden allokaatio 31.12.2004

Rahamarkkinasijoitukset	3,1 %
Jvk-sijoitukset	74,7 %
Osakkeet	11,2 %
Hedge-rahastot	7,0 %
Pääomasijoitukset	1,1 %
Kiinteistöt	2,9 %

OP-Henkivakuutus Oy:n tuotevalikoima muodostuu pääasiassa pitkäaikaissäätämistuotteista, joihin sisältyy ainoastaan vähäinen vakuutustekninen riski. Vakuutusteknisiä riskejä rajoitetaan vastuunvalinnalla, turvaavilla laskuperusteilla sekä jälleenvakuutuksella. Operatiivisia ja muita yhtiön sisäisiä riskejä hallitaan yhtiön prosessien ja tuotteiden kehittämisen, suunnittelun ja sisäisen valvonnan sekä henkilöresurssien oikean mitoituksen avulla.

OP-Henkivakuutuksen korkotuottoinen vastuuvélka on 2,0 miljardia euroa, ja se jakautuu eri vakuutuslajeille seuraavasti: henkivakuutus 1 790, eläkevakuutus 194 ja kapitalisaatiosopimukset 80 miljoonaa euroa. Sijoitussidonnainen vastuuvélka on 614 miljoonaa euroa, ja se jakautuu seuraavasti: henkivakuutus 474, eläkevakuutus 126 ja kapitalisaatiosopimus 14 miljoonaa euroa. Tulevia lisäetuja varten on varattu 14 miljoonaa euroa.

Merkitävin vastuuvélkaan sisältyvä riski on korkotuottoisen vakuutuksen laskuperustekorkovaade ja siihen liittyvä korkoriski. Ennen 1.10.1998 myydyissä vakuutuksissa laskuperustekorko on kiinteä 4,5 prosenttia. 1.10.1998–28.2.2003 myytyjen vakuutusten laskuperustekorko on maksimissaan 3,5 prosenttia. 1.3.2003 jälkeen myytyjen vakuutusten laskuperustekorona maksimimäärä on 2,5 prosenttia. Korkotuottoisen vastuuvélkan maturiteetti on noin 10 vuotta.

Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiö OVY tarjoaa OP-ryhmän yrityksille luotto-, takuu-, vastu- ja turvallisuusvakuutuksia. OVYn hallitus vahvistaa vuosittain yhtiölle sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa sekä sijoitustoimintaa koskevat suunnitel-

mat, joissa määritellään yhtiön riskienhallinnan ja sijoitustoiminnan tavoitteet ja riskien hallitsemiseksi tarvittavat menettelytavat. Luottovakuutustoimintaan liittyvää riskiä rajoitetaan OP-ryhmän luotto- ja vakuusohjeisiin pohjautuvalla vastuunvalinnalla. Luottovakuutustoiminta, jonka osuus OVYn vastuuvélasta ja vakuutusmaksutulosta on yli 90 prosenttia, on osa ryhmän sisäistä luottoriskienhallintaa ja tappiontasausmekanismia.

OVYn sijoitustoiminta ja sen riskienhallinta on toteutettu vastaavin periaattein kuin OP-Henkivakuutus Oy:ssä. Yhtiön sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitusomaisuuden perusallokaatiot ja allokaation vaihteluvälit sekä sijoitustoimintaan liittyvät muut rajoitukset. Sijoitusomaisuuden allokaatiossa huomioidaan yhtiön vastuuvélkan luonteen asettamat vaatimukset ja yhtiön riskinkantokyky. Vuoden 2004 lopun sijoitusallokaatio on oheisessa taulukossa.

Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön sijoitusomaisuuden allokaatio 31.12.2004

Rahamarkkinasijoitukset	4,2 %
Jvk-sijoitukset	76,1 %
Osakkeet	7,1 %
Hedge-rahastot	6,9 %
Kiinteistöt	5,7 %

VAKAVARAISUUSUUDISTUS

Pankkien vakavaraisuussäännöstö muuttuu

Baselin pankkivalvontakomitea julkisti kesäkuussa 2004 lopullisen version uusista luottolaitosten vakavaraisuuden laskentaa ja valvontaa koskevista suosituksista. Joihinkin nimettyihin kohtiin saattaa tulla vielä muutoksia, mutta pääsääntöisesti säännöstö on lopullisessa muodossaan. Euroopan komissio on valmisteellut Baselin suositukseen perustuen uutta vakavaraisuusdirektiiviä, joka on tarkoitus hyväksyä Euroopan parlamentissa ja ministerineuvostossa vuoden 2005 aikana. Suunnitelmien mukaan uusi vakavaraisuussäännöstö tulee voimaan EU:ssa vuoden 2007 alussa.

Uusi vakavaraisuussäännöstö perustuu riskienhallinnassa yleisesti käytettyihin menetelmiin, ja se jakautuu kolmeen pilariin. Pilari I säätelee pankkien vähimmäispääoman ja vakavaraisuussuhteen laskentaa. Pilari II:n säännöksillä pyritään varmistumaan, että pankeilla on riittävästi omia pääomia

suhteessa pankin riskiprofiiliin sekä riskienhallintajärjestelmien ja sisäisen valvonnan tasoon. Pilari III säätelee pankkien riski- ja vakavaraisuusasetmaa koskevan informaation julkistamista.

Uudistuksella pyritään lisäämään rahoitusmarkkinoiden vakautta varmistamalla nykyistä paremmin pankkien omien varojen riittävyys. Tavoitteena on kannustaa pankkeja kehittämään riskienhallintajärjestelmiään ja edistämään riskien oikeaa hinnoittelua. Uuden vakavaraisuussäädöksen kehittämisen yhtenä tavoitteena on ollut, että omien varojen vähimmäismäärän määräytymisperusteiden muuttumisesta huolimatta koko pankkitoimialan keskimääräinen vähimmäispääomavaatimus ei muutu.

Nykyisestä säännöstöstä poiketen valmisteilla olevalla vakavaraisuussäädöstyökalu sallii vähimmäispääoman laskennan usealla eri menetelmällä. Luottoriskin pääomavaatimus voidaan tulevaisuudessa laskea myös asiakkaan ulkoisen tai pankin itse tekemän luottokelpoisuusluokituksen mukaan. Uusi säännöstö asettaa omien varojen vähimmäisvaatimuksen myös operatiivisille riskeille.

OP-ryhmän valmistautuminen uudistukseen

OP-ryhmän riskienhallintamenetelmien ja -järjestelmien kehittämisen lähtökohtana ovat ensisijaisesti pankkiryhmän riskienhallinnan tarpeet ja toissijaisesti vakavaraisuussäädösten vaatimusten täyttäminen. Näistä lähtökohdista OP:n johtokunta linjasi vuoden 2003 lopussa OP-ryhmän tavoitteet vähimmäispääomavaatimuksen laskennassa. Linjauksen mukaan vähittäisvastuiden luottoriskien vähimmäispääomavaatimus lasketaan sisäisten luokitusten menetelmällä, muiden vastuiden luottoriskien pääomavaatimus sisäisten luokitusten perusmenetelmällä ja operatiivisten riskien pääomavaatimus standardimenetelmällä. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan perusmenetelmällä kuten nykyisinkin.

Helmikuussa 2005 OP:n johtokunta vahvisti käyttöönotettavien menetelmien osalta aiemmin tehdyt linjaukset ja päätti, että OP-ryhmä hyödyntää vakavaraisuusuudistukseen liittyviä siirtymäsääntöjä. OP-ryhmä siirtyy vaiheittain luottoriskien pääoman vaatimuksen laskennassa sisäisten luokitusmenetelmään siten, että ensimmäisten salkkujen pääomavaatimus lasketaan sisäisten luokitusten menetelmällä vuoden 2008 alusta lukien.

Vuoden 2004 aikana OP-ryhmä on jatkanut valmistautumista vakavaraisuusuudistukseen. Vuoden 2004 aikana on keskitetty erityisesti uudistuksen edellyttämiin tietojärjestelmiin, aikataulukriittisempien tietojen keräämiseen sekä luottoriskimallien kehittämiseen.

Kansainvälisten selvitysten mukaan sisäisten luokitusten käytöstä vakavaraisuuslaskennassa hyötyvät eniten OP-ryhmän kaltaiset vähittäispankkitoimintaan keskittyneet pankit. Sisäisten luokitusten käyttö lisää omien varojen vähimmäisvaatimuksen herkkyyttä suhdannevaihteluille.

IFRS-RAPORTOINTI

Tilinpäätössäädöstyö muuttuu

Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2002 antaman IAS-asetuksen mukaan yhtiöiden, joiden liikkeeseen laskemia arvopapereita on julkisen kaupankäynnin kohteena, on laadittava konsernitilinpäätöksensä IAS/IFRS-standardien mukaisesti viimeistään vuonna 2005 alkavalta tilikaudelta. Asetuksen mukaan yhtiöille, jotka ovat laskeneet liikkeeseen ainoastaan velkakirjoja, voidaan kansallisesti antaa siirtymäaikaa vuoteen 2007 asti. Euroopan komissio on hyväksynyt voimassa olevat IAS/IFRS-standardit noudatettavaksi Euroopan unionissa lukuun ottamatta eräitä rahoitusinstrumenttien arvostamista ja kirjaamista (IAS39) koskevaan standardiin liittyviä poikkeuksia.

Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama IAS-työryhmä antoi kesällä 2003 loppuraporttinsa IFRS-standardien ja fair value -direktiivin käyttöönoton vaikutuksista Suomen kirjanpitonormistoon. Lakimuutokset käsiteltiin Suomen Eduskunnassa syksyllä 2004 ja kirjausasetuksia koskevat lakimuutokset vahvistettiin vuoden 2004 lopussa.

OP-ryhmän siirtyminen IFRS-raportointiin

OP-ryhmässä tehdään vuonna 2005 neljä IFRS-tilinpäätöstä. Konsolidoidut IFRS-tilinpäätökset tehdään OP-ryhmästä, OP-konsernista ja OKO-konsernista. Lisäksi OP-Asuntoluottopankki tekee erillistilinpäätöksen IFRS:n mukaisena. OP-ryhmän ja OKO-konsernin vuoden 2005 osavuosikatsaukset laaditaan uusien periaatteiden mukaisesti. OP-ryhmään kuuluvat osuuspankit laativat tilinpäätöksensä

edelleen luottolaitostoiminnasta annetun lain säädösten mukaisesti.

Seuraavassa kuvataan IFRS:ään siirtymisen vaikutuksia OP-ryhmän raportointiin, tilinpäätöksen esittämistapaan sekä siirtymähetken omiin pääomiin. Siirtymävaiheen vaikutusarviot ovat alustavia, eivätkä ne sisällä arvioita IAS 39 -standardin (rahoitusinstrumentit) vaikutuksista, koska standardi ei edellytä vertailutietojen muuttamista ja koska OP-ryhmässä standardi otetaan käyttöön vuoden 2005 alusta. Lopulliset siirtymälaskelmat vuoden 2003 lopun ja vuoden 2004 vuosineljännesten lopun taseista sekä neljännesvuosituloksista julkistetaan maaliskuun 2005 lopussa.

IFRS-siirtymän vaikutukset raportointiin ja tilinpäätöksen esittämistapaan

Tilinpäätöksen esittämistapa muuttuu, ja mm. tuloslaskelman ja taseen kaavat poikkeavat nykyisistä. Uutta taloudellista informaatiota on raportointi OP-ryhmän neljästä liiketoimintasegmentistä, jotka ovat varallisuudenhoito, vähittäispankkitoiminta, yritys pankkitoiminta ja varainhallinta.

Pankkiryhmän tilinpäätöksen laajuus säilyy lähes ennallaan. OP-ryhmän täysin omistama OP-Henkivakuutus Oy on suomalaisen käytännön mukaan yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä, mutta IFRS-tilinpäätöksessä tuloslaskelma ja tase yhdistellään rivi rivittä.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään pankkiryhmän taseessa saamisina asiakkailta. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä. Avaavassa taseessa (1.1.2004) rahoitusleasingsopimusten määrä oli 285 miljoonaa euroa ja muiden vuokrasopimusten määrä 5 miljoonaa euroa.

OP-ryhmä on vuokrannut kiinteistöjä rahoitusleasingsopimuksin. Nämä kiinteistöt merkitään pankkiryhmän taseeseen, minkä johdosta tase kasvaa lähes 90 miljoonaa euroa.

Vaikutukset OP-ryhmän siirtymähetken

1.1.2004 omiin pääomiin

IFRS-standardit määrittelevät tuottojen kirjaamisperiaatteet suomalaista tilinpäätöskäytäntöä yksityiskohtaisemmin. OP-ryhmä on tulouttanut maksuperusteisesti kansallisten tilinpäätösnormien mukaan laadituissa tilinpäätöksissä vuosina 1995–2003

takaisinmaksuturvavakuutukseen liittyviä palkkio- tuottoja, joihin sisältyy riski niiden palauttamisesta. Vuoden 2004 alkuun mennessä tuloutetut palkkiot, joiden ei ole IFRS-standardien mukaan katsottu olevan tulouttamiskelpoisia, olivat noin 85 miljoonaa euroa, joka on siirretty velkoihin. Laskennallisten verojen huomioon ottamisen jälkeen siirto vähentää omia pääomia 60 miljoonaa euroa.

OP-ryhmässä eläketurva on pääosin järjestetty omassa eläkekassassa ja -säätiössä. OP-ryhmän eläkejärjestelyt on luokiteltu etuuspohjaisiksi. Auktorisoitujen vakuutusmatemaattikkojen laatimien laskelmien perusteella eläkejärjestelyjen varat ylittävät eläkejärjestelyistä aiheutuneet velvoitteet 340 miljoonalla eurolla. Erä kirjataan avaavaan taseeseen omaisuuseräksi. Vastaerä kirjataan laskennalliset verot huomioon ottaen omien pääomien lisäyksi. Eläkejärjestelyistä syntyvää omien pääomien lisäystä ei lueta vakavaraisuuslaskelmassa omiin varoihin.

OP-ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä sijoituskiinteistöjen arvostamisessa ryhdytään käyttämään käyvän arvon periaatetta. Tehtyjen arvioiden mukaan pankkiryhmän sijoituskiinteistöjen käyvät arvot ylittävät sijoituskiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrän 47 miljoonalla eurolla. Erä kirjataan taseeseen varoiksi ja vastaerä verovelalla vähennettynä omaan pääomaan.

Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä omaan pääomaan luettavat osuuspankkien osuuspääomat, 698 miljoonaa euroa, luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä vieraaksi pääomaksi. Osuuspääoma rinnastetaan vakavaraisuuslaskennassa edelleen ensisijaisiin omiin varoihin.

Muiden tilinpäätösperiaatteiden muutosten vaikutus pankkiryhmän vuoden 2004 alun omiin pääomiin on vähäinen.

Vuoden 2003 tilinpäätöksen mukaan OP-ryhmän omat pääomat olivat 3 436 miljoonaa euroa. IFRS-tilinpäätökseen siirtymisen arvioidaan pienentävän omia pääomia noin 432 miljoonaa euroa. Ilman osuuspääoman luokitusmuutosta pankkiryhmän omat pääomat olisivat kasvaneet IFRS-tilinpäätöksessä 266 miljoonaa euroa. IFRS:iin siirtymisen vaikutuksen OP-ryhmän vakavaraisuuteen arvioidaan olevan vähäinen.

OP-RYHMÄN JURIDINEN RAKENNE

Nykymuotoinen osuuspankkien yhteenliittymä (OP-ryhmä) aloitti toimintansa heinäkuun 1. päivänä 1997. Pankkiryhmän toiminta perustuu elokuussa 1996 voimaan tulleen osuuspankkilain (nykyisin laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, jäljempänä osuuspankkilaki) muutokseen. Osuuspankkilain muutoksen ansiosta OP-ryhmän asema taloudellisen seuranan kohteena selkeytyi. Muutos vahvisti myös pankkiryhmään kuuluvien itsenäisten ja paikallisten osuuspankkien toimintaedellytyksiä muun muassa mahdollistamalla pankeille eräitä joustoja luottolaitostoiminnasta annetun lain säädöksistä.

OP-ryhmä ei muodosta kirjanpitoalaissa tarkoitettua konsernia eikä luottolaitostoiminnasta annettussa laissa tarkoitettua konsolidointiryhmää. OP-ryhmä on Suomessa ainutlaatuinen, erityislainsäädännöllä säädelty taloudellinen kokonaisuus.

Osuuspankkitoimintaa säätelevät lait ovat laki luottolaitostoiminnasta, osuuspankkilaki ja osuuskuntalaki.

OP-ryhmän laajuus

Osuuspankkien yhteenliittymän toiminnasta on säädetty osuuspankkilaissa. Osuuspankkien yhteenliittymää koskevat säännökset on keskitetty osuuspankkilain 2 ja 11 lukuun.

OP-ryhmän muodostavat pankkiryhmän keskusyhteisö Osuuspankkikeskus Osk (OPK), sen jäsenpankit, OPK:n ja jäsenpankkien konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luotto- ja rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yksi tai useampi OP-ryhmään kuuluva yritys yhteensä omistaa yli puolet. Lain mukaan OP-ryhmää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja OP-ryhmään kuuluvat jäsenluottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista.

Pankkiryhmän keskuspankki OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj on OPK:n tytäryhtiö. OPK:n hallintoneuvoston jäsenet muodostavat OKOn hallintoneuvoston enemmistön. OPK:n johtokunnan puheenjohtaja toimii myös OKOn johtokunnan puheenjohtajana.

Syyskuussa 2004 OKOn johtokunta päätti aloittaa selvityksen pankin hallintorakenteen uudistamisesta. Selvitystyö perustuu joulukuussa 2003 julkistettuun suositukseen listayhtiöiden hallinnointi- ja

ohjausjärjestelmistä. Selvityksessä tarkastellaan mahdollisuutta OKOn hallintoneuvoston lakkauttamiseen ja entiseen liikepankkilakiin perustuneen sisäisen hallituksen (johtokunta) korvaamiseen ulkoisella hallituksella.

OKOn hallintoneuvoston lakkauttaminen edellyttää muutosta osuuspankkilakiin. Hallitus antoi helmikuussa eduskunnalle esityksen osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta siten, että hallintoneuvosto ei ole enää OKOn pakollinen toimielin. OKOn hallintomallin muuttaminen edellyttää lisäksi yhtiökokouksen päätöstä yhtiöjärjestyksen muuttamisesta ja muista tarvittavista toiminna.

Konsolidoitu valvonta

Lain mukaan OP-ryhmää valvotaan konsolidoidusti vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja asiakasriskien osalta. OPK on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden maksuvalmiuden, vakavaraisuuden ja riskienhallinnan turvaamiseksi. OPK:lla on myös velvollisuus valvoa jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien toimintaa. Ohjeidenanto- ja valvontavelvollisuus ei kuitenkaan anna OPK:lle valtaa määrätä jäsenpankkien liiketoiminnasta. Jokainen jäsenosuuspankki harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaansa omien voimavarojensa puitteissa.

OP-ryhmään kuuluva yhteisö ei saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä aiheutuu olennainen vaara yhteisön tai koko OP-ryhmän vakavaraisuudelle. OPK:lla tulee olla koko pankkiryhmän toimintaan ja yksittäisellä jäsenluottolaitoksella omaan toimintaansa nähden riittävät riskien valvontajärjestelmät. Pankkiryhmän riskienhallinnan periaatteita on kuvattu yksityiskohtaisemmin edellä.

OP-ryhmän konsolidoidun maksuvalmiuden tulee olla luottolaitostoiminnasta annetun lain 7 luvun mukaisesti pankkiryhmän toimintaan nähden riittävästi turvattu.

Asiakasriskejä ja omien varojen vähimmäismäärää laskettaessa OP-ryhmä rinnastetaan luottolaitokseen. OP-ryhmälle on säädetty samansisältöiset yksittäisten asiakaskokonaisuuksien enimmäismäärät kuin luottolaitoksen konsolidointiryhmälle. OP-ryhmän yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on kuitenkin rajoitettu pienemmäksi kuin yksittäisellä luottolaitoksella tai sen konsolidointiryhmällä. Yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä on rajoitettu 20

prosenttiin pankkiryhmän omista varoista, kun luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä asiakasriskien enimmäismäärä on 25 prosenttia. Laissa tarkoitettujen suurten asiakasriskien yhteismäärä voi olla enintään 500 prosenttia pankkiryhmän omista varoista eli 300 prosenttiyksikköä pienempi kuin luottolaitoksilla ja niiden konsolidointiryhmillä.

Pankkiryhmälle lasketun vakavaraisuussuhdeluvun tulee olla vähintään 8 prosenttia. Mikäli pankkiryhmän omat varat laskevat alle 8 prosentin, Rahoitustarkastus asettaa määräajan, jonka kuluessa laissa määritelty omien varojen vähimmäistaso on saavutettava. Jos pankkiryhmän vakavaraisuus ei palaudu määräajassa, valtiovarainministeriö voi Rahoitustarkastuksen esityksestä määrätä OP-ryhmän purettavaksi. Valtiovarainministeriöllä on oikeus päättää OP-ryhmän purkamisesta myös muissa tilanteissa, joissa OP-ryhmä ei täytä asetetun määräajan jälkeenkään osuuspankkilain 2 luvussa säädettyjä vaatimuksia.

Vuonna 2004 voimaan astuneiden muutosten jälkeen OP-ryhmään sovelletaan lakia rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta, jos OP-ryhmä täyttää laissa säädetty edellytykset. Rahoitustarkastus on antanut OP-ryhmälle poikkeusluvan olla noudattamatta ko. lain vaatimuksia vuoden 2005 loppuun asti.

Jäsenluottolaitoksia koskevat poikkeukset

OPK voi myöntää jäsenluottolaitokselleen ja sen konsolidointiryhmälle luvan poiketa laissa määritellystä suurten asiakasriskien enimmäismäärästä. OPK:n luvalla yksittäinen jäsenluottolaitos voi ottaa enintään kaksi kertaa luottolaitostoiminnasta annetun lain enimmäismäärää suuremman asiakasriskin. Alle 250 000 euron suuruisille asiakasriskeille OPK voi antaa pankkikohtaisen poikkeusluvan.

Lainmukaisen vakavaraisuuden turvaamiseksi vaadittavien omien varojen vähimmäismäärää koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaisenaan OPK:n jäsenluottolaitoksiin ja niiden konsolidointiryhmiin. Mikäli jäsenpankin vakavaraisuus alittaa laissa säädetyn vähimmäistason, OPK asettaa Rahoitustarkastuksen asettamien perusteiden mukaisesti määräajan toimenpiteille omien varojen nostamiselle laissa edellytetylle tasolle.

Mikäli omien varojen määrä laskee alle luottolaitoslaissa säädetyn ehdottoman vähimmäismää-

rän, jäsenluottolaitokselle asetetaan määräaika, jonka kuluessa omien varojen on saavutettava säännösten mukainen vähimmäismäärä. Määräajan asettaa keskusyhteisö, jos jäsenluottolaitoksen vakavaraisuussuhde on vähintään 10 prosenttia. Vakavaraisuuden ollessa tätä alhaisempi määräajan asettaa Rahoitustarkastus.

Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 41 pykälän mukaista osavuositarkastusta.

OP-ryhmään liittyminen ja siitä eroaminen

Keskusyhteisön jäsenyyttä voivat hakea osuuspankit, osuuspankkilaissa tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit, OP-ryhmän keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki sekä luottolaitokset, joiden äänivalasta edellä sanotut yritykset omistavat yksin tai yhdessä yli puolet. Jäsenyys edellyttää osuuspankkilaissa määriteltyjä muutoksia sääntöihin tai yhtiöjärjestykseen. Jäseneksi liittyminen edellyttää kahden kolmasosan enemmistöä osuuskunnan tai edustajiston kokouksessa taikka yhtiökokouksessa.

Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota OPK:n jäsenyydestä, jos OP-ryhmälle laskettu vakavaraisuus säilyy lain edellyttämällä tasolla eroamisen jälkeenkin. Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa OPK:n jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos vastaa OP-ryhmään kuuluvan toisen jäsenluottolaitoksen tai keskusyhteisön veloista ja sitoumuksista, jos tämä asetetaan selvitystilaan viiden vuoden kuluessa eroamista tai erottamista seuraavasta tilinpäätöspäivästä lukien. Eronnut tai erotettu jäsenluottolaitos on velvollinen myös suorittamaan keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan estämiseksi perimät ylimääräiset maksut.

OP-ryhmän tilinpäätös ja tilintarkastus

Keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen sekä niiden konsolidointiryhmien tilinpäätöksistä laaditaan OP-ryhmän yhdistelty tilinpäätös noudattaen soveltuvin osin, mitä luottolaitoksen konsernitylitystilinpäätöksestä on säädetty ja määrätty. Rahoitustarkastus on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatettavat laadintaperiaatteet on esitetty pankkiryhmän tilinpäätöksessä.

OPK:n tilintarkastajat tarkastavat OP-ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitostoimintalain säädöksiä. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi OPK:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

OP-ryhmän valvonta

OP-ryhmää valvovat Rahoitustarkastus ja keskusyhteisö OPK. OPK valvoo, että sen jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset toimivat rahoitusmarkkinoita koskevien lakien, asetusten, viranomaisten antamien ohjeiden ja määräysten, keskusyhteisön antamien ohjeiden sekä omien sääntöjensä ja yhtiöjärjestyksensä mukaisesti. Jäsenluottolaitos ja sen konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset ovat velvollisia antamaan OPK:lle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen OPK:n valvontatehtävän suorittamiseksi.

Osuuspankkikeskus Osk:n ja sen jäsenluottolaitosten tarkastusta suorittaa osuuskunnan johtokunnan puheenjohtajan alainen Tarkastustoiminto. Sen tehtäviin kuuluvat keskusyhteisön jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien tarkastus ja keskusyhteisön ja sen tytäryhtiöiden sisäinen tarkastus. Jäsenluottolaitoksissa voi olla tämän lisäksi oma sisäinen tarkastus.

Tarkastustoiminto varmistaa, että jäsenluottolaitokset konsolidointiryhmineen noudattavat lakeja, asetuksia, viranomaisten ohjeita ja määräyksiä, keskusyhteisön ohjeita sekä omia sääntöjään tai yhtiöjärjestyksiään ja että ne toimivat tuloksellisesti ja turvallisesti. Tarkastustoiminto varmistaa myös, että jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmien hallintoa ja niiden liiketoimintaa hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti ja että niiden riskien valvontajärjestelmät vastaavat toiminnan asettamia vaatimuksia. Tarkastukset toimitetaan tehokkaan valvonnan edellyttämällä tavalla ja hyvän tarkastustavan mukaisesti.

Tarkastustoiminnolla on hallintoneuvoston päättämän ohjesäännön mukaisesti osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista pankeista annetun lain 52 pykälän mukaiset valtuudet.

Yhteisvastuu ja yhteisturva

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OPK:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan OPK:n säännöissä

mainituin perustein ylimääräisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat yhteisvastuussa niistä selvitystilassa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Talletussuojarahaston suoja

Tammikuussa 1998 voimaan tulleen talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan OP-ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset OP-ryhmän talletuspankeilta enintään 25 000 euron määrään asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan OP-ryhmää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset OP-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä enintään 20 000 euroon saakka.

OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimista koskevat muutokset osuuspankkilaisa

Vuoden 2004 lopussa annettujen osuuspankkilain muutosten mukaan OP-ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen kirjanpitolaissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja viimeistään vuonna 2007 alkavalta tilikaudelta. Samassa yhteydessä täsmennettiin OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimista sääteleviä normeja. Keskusyhteisölle säädettiin lain tasolla velvollisuus antaa ohjeita jäsenluottolaitoksille yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimiseksi. Samoin lain tasolla määriteltiin myös jäsenluottolaitosten velvollisuus antaa keskusyhteisölle OP-ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot sekä keskusyhteisön ja sen tilintarkastajien oikeus saada OP-ryhmän tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP-ryhmä) ei muodosta kirjanpitolaissa määriteltyä konsernia eikä luottolaitostoinnasta annetussa laissa määriteltyä konsolidointiryhmää. OPK:lla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kirjanpitolaissa tarkoitettua määräämisvaltaa, minkä vuoksi pankkiryhmälle ei voida määritellä emoyhtiötä.

Pankkiryhmän tilinpäätöksestä on säädetty erikseen osuuspankkilaissa. Sen nojalla Rahoitustarkastus on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP-ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta.

OP-ryhmän tilinpäätös ei muodosta kirjanpitolaissa tarkoitettua täydellistä konsernitilinpäätöstä. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin luottolaitoksen konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita. Yhdistelyn seurauksena pankkiryhmän omat pääomat muodostuvat viime kädessä osuuspankkien jäsenten osuuspääomasijoituksista sekä OP-ryhmän ulkopuolisten osakkaiden sijoituksista OKOn osakepääomaan. Tilinpäätös sisältää yhdistellyn tuloslaskelman, taseen, niiden liitteenä annetavat tiedot sekä toimintakertomuksen.

OPK:n johtokunta on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten ja hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen tilinpäätösperiaatteiden yhtenäisyyden varmistamiseksi OPK antaa jäsenluottolaitoksilleen ohjeita tilinpäätöksen laatimisesta.

OPK:n tilintarkastajat tarkastavat OP-ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitostoinnasta annetun lain säännöksiä. Tilintarkastajat laativat tilinpäätöksestä erillisen tilintarkastuskertomuksen. OP-ryhmän tilinpäätös annetaan tiedoksi OPK:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Noudatettavat säännökset

OP-ryhmän tilinpäätös yhdistellään noudattaen osuuspankkilain 2 luvun säännöksiä ja Rahoitustarkastuksen määräyksiä. Tilinpäätöksen yhdistelyssä otetaan huomioon soveltuvin osin myös luottolaitostoinnasta annetun lain 4 luvun säännökset, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä antama asetus, kirjanpitolain säännökset luottolaitostoinnasta annetun lain 30 §:ssä mainitun poikkeuksen sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeet.

OP-ryhmään kuuluvat luotto- ja rahoituslaitokset, rahastoyhtiöt sekä sijoituspalveluyritykset laativat tilinpäätöksensä rahalaitosten yleisten tilinpäätöstä koskevien lakien, määräysten sekä OPK:n antamien ohjeiden mukaisesti.

Tilinpäätöksen laajuus ja konsolidointi

OP-ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään rivi-riviltä OPK:n, sen jäsenosuuspankkien, Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön sekä edellä mainittujen yhteisöjen tai niiden yhteisessä määräysvallassa olevien luotto- ja rahoituslaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja palveluyritysten tilinpäätökset. Muiden määräysvallassa olevien yhtiöiden samoin kuin osakkuusyhtiöiden tilinpäätökset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä.

OP-ryhmään kuuluvan yhteisön tai yhteisöjen yhteisessä määräysvallassa olevat yhtiöt voidaan jättää tilinpäätöksen ulkopuolelle, jos yhtiön taseen loppusumma on vähemmän kuin 10 miljoonaa euroa ja jos poisjättämisellä ei ole vaikutusta tilinpäätökseen.

Liitetiedossa 45 on tehty selko ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä sekä jäsenluottolai-

tosten konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen, mutta pankkiryhmän tilinpäätöksen ulkopuolelle rajattujen yhtiöiden yhteenlasketusta vaikutuksesta.

Rivi-riviltä yhdisteltävissä yhtiöissä pankkiryhmän sisäinen omistus vähennetään hankintamenomenetelmällä hankintahetken omia pääomia vastaan. Verovelalla vähennettyä osuutta kertyneestä poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista ei ole luettu omiin pääomiin, jos osakkeiden hankinta on tapahtunut ennen vuotta 1998. Hankintahetken oman pääoman määrän ylittävä osuus hankintamenosta on esitetty konsernitaseessa konserniliikearvona siltä osin kuin sitä ei ole voitu kohdistaa muiden tase-erien lisäykseksi. Ennen vuotta 1998 kirjattu konserniliikearvo poistetaan vuotuisin tasapoistoin enintään 10 vuodessa ja vuodesta 1998 lähtien enintään 5 vuodessa.

Pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen omistamat OKOn osakkeet on eliminoitu hankintamenomenetelmästä poiketen osakkeiden nimellisarvon osalta OKOn osakepääomaa vastaan ja nimellisarvon ylittävältä tai alittavalta osalta OKOn edellisten tilikautien tulosta vastaan.

Pankkiryhmän sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako, luovutusvoitot ja -tappiot OKOn osakkeista sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu. Arvonkorotus, joka on purettu pankkiryhmään kuuluvan yhteisön kirjanpidossa tämän luovutettua arvonkorotuksen kohteena olevan omaisuuden toiselle pankkiryhmään kuuluvalla yhteisöllä, on palautettu OP-ryhmän tilinpäätöksessä siltä osin kuin arvonkorotuksen edellytykset ovat edelleen voimassa.

Erillistilinpäätöksissä esitetty kertynyt poistoero ja vapaaehtoiset varaukset sekä niiden muutokset on jaettu taseessa omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan sekä tuloslaskelmassa tilikauden tulokseen ja laskennallisen verovelan muutokseen. Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön vakuutusteknisistä varauksista tasoitusmäärä ja varaus tuntemattomiin vahinkoihin on käsitelty ryhmän tilinpäätöksessä vapaaehtoisten varausten tavoin.

Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu ja esitetty omana eränään tuloslaskelmassa ja taseessa. Vähemmistön osuutta määriteltäessä ovat OPK:n jäsenosuuspankit ja OKO muodostaneet laskentateknisen emoyhtiön.

Pankkiryhmän tilinpäätökseen yhdistelty kiinteistöyhtiö on voinut jättää suunnitelman mukaiset

poistot kirjaamatta erillistilinpäätöksessään. OP-ryhmän tilinpäätöksessä näiden yhtiöiden poistot on oikaistu pankkiryhmässä noudatettavien periaatteiden mukaisiksi.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset erät on muutettu kotimaan rahaksi käyttäen valuuttojen tilinpäätöspäivän keskikursseja. Arvostuksessa syntyneet kurssierot sisältyvät tuloslaskelmassa valuuttatoiminnan nettotuottoihin.

Saamiset ja velat

Saamiset ja velat on merkitty taseeseen arvoon, mikä niistä on hankintahetkellä maksettu tai saatu. Saamisen hankintamenon ja nimellisarvon välinen erotus on jaksotettu korkotuottoihin ja saamisen hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi saamisen juoksuaikana. Velasta saadun määrän ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkokuluihin ja velan hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi velan juoksuaikana.

Luottotappiot ja saamisen arvonalentumisista johtuvat kohdistetut luottotappiovaraukset on kirjattu saamisen tasearvon vähennykseksi.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvina arvopapereina on käsitelty saamistodistuksia sekä osakkeita ja osuuksia, joilla käydään kauppaa sekä arvopapereita, jotka on hankittu rahoitusylijäämien sijoittamiseksi ja jotka on tarkoitus pitää omistuksessa toistaiseksi sekä pitkäaikaiset osakesijoitukset. Vaihtuviin vastaaviin kuuluvia saamistodistuksia sisältyy taseen eriin "Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset" ja "Saamistodistukset".

Aktiivisen kaupankäynnin kohteena olevat arvopaperit arvostetaan todennäköiseen luovutushintaan ja kaikki arvostuksesta johtuvat positiiviset ja negatiiviset arvomuutokset on kirjattu. Muut vaihtuviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit on arvostettu hankintamenoan tai sitä alemman tilinpäätöspäivän todennäköiseen luovutushintaan.

Saamistodistusten todennäköisenä luovutushintana on pidetty siitä saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattua nykyarvoa. Julkisesti noteerattujen osakkeiden todennäköisenä

luovutushintana on pidetty vuoden viimeistä kaupantekokurssia.

Vaihtuviin vastaaviin merkittyjen arvopapereiden luovutusvoitot ja -tappiot sekä näihin arvopapereihin kohdistuneet arvonalentumiset ja niiden peruutukset on kirjattu arvopaperikaupan netto-tuottoihin. Muiden kuin kaupankäynnin kohteena olevien saamistodistusten hankintamenon ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkotuottoihin.

Pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit

Pysyviin vastaaviin kuuluvina arvopapereina on käsitelty saamistodistuksia, jotka on tarkoitettu pidettäväksi eräpäivään saakka, tytär- ja omistusyhteyssuhteiden osakkeita ja osuuksia, muita pitkäaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita sekä muita osakkeita ja osuuksia, joiden omistus on tarpeellinen pankkiryhmään kuuluvien yhteisöjen tarvitsemien palvelujen hankkimiseksi. Pysyviin vastaaviin kuuluvia saamis-todistuksia sisältyy taseen eriin "Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset" ja "Saamistodistukset".

Pysyviin vastaaviin kuuluvat arvopaperit on esitetty hankintamenon määräisinä. Jos tällaisen arvopaperin todennäköinen luovutushinta oli tilikauden päättyessä hankintamenoa pysyvästi alempi, on erotus kirjattu tuloslaskelman erään "Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset". Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi. Saamistodistuksen hankintahinnan ja nimellisarvon erotus on jaksotettu korkotuottoihin.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta on merkitty taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan välinen erotus on jaksotettu korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta on kirjattu velaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus on jaksotettu korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksien myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopape-

rit on sisällytetty alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet ja suunnitelman mukaiset poistot

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tase-arvona on suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla lisäpoistoilla vähennetty hankintameno. Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus sisältyy OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksissä taseen tilinpäätössiirtojen kertymän erään "Poistoero". Mikäli kiinteistön tai kiinteistöyhteisön osakkeiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi kirjanpitoarvoa alempi, on erotus kirjattu kuluksi tuloslaskelman erään "Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä". Mahdolliset arvonalentumisten peruutukset on kirjattu saman tuloslaskelmaerän oikaisuksi.

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Pankkiryhmän poistoperiaatteiden mukaisesti rakennusten hankintameno poistetaan käyttötarkoituksen ja rakennusmateriaalin mukaan pääsääntöisesti 30–40 vuodessa, koneet ja kalusto, atk-laitteistot, tietokoneohjelmat sekä autot poistetaan 3–6 vuodessa ja muut aineelliset ja aineettomat hyödykkeet 5–10 vuodessa. Leasingkohteet poistetaan annuiteettimenetelmän mukaisesti. Käytettynä hankituille aineellisille hyödykkeille voidaan määritellä yksilöllinen poisto-aika. Kulumattomista aineellisista hyödykkeistä ja arvonorotuksista ei tehdä poistoja.

Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien arvostus-periaatteet ja -menetelmät

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, metsä- ja vesialueet on merkitty taseeseen hankintahintaan tai, mikäli niiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi hankintamenoa alempi, todennäköiseen luovutushintaan. Rakennukset on merkitty taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla oikaistun hankintahintaan tai, mikäli niiden todennäköinen luovutushinta on pysyvästi oikaistua hankintamenoa alhaisempi, todennäköiseen luovutushintaan.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden tasearvoa määrittäessä on otettu lähtökohdaksi hyödykkeen arvo suhteessa varsinaisen liiketoiminnan tulo-odotuksiin. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan kiinteistöt, jotka ovat pankkiryhmään kuuluvan yhteisön omassa käytössä konttori-, varasto- tai muuna tilana taikka sen henkilökunnan käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan.

Muussa kuin omassa käytössä olevat liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöt on arvioitu pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Vuoden 2004 tilinpäätöksessä kiinteistökohtaisena vähimmäistuottovaatimuksena on pidetty 5,5 prosenttia. Maa-, vesi- ja metsäalueet sekä asunnot ja asuinkiinteistöt on arvioitu pääasiassa kauppaa arvomenetelmällä.

Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvonalentumiset on kirjattu kuluksi tuloslaskelman erään "Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä". Arvonalentumisten kirjaamisessa on sovellettu arvonalentumisten pysyvyyttä ja olennaisuutta koskevia kriteerejä.

Arvonkorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonnäytösmenetelmä

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhtiöiden osakkeisiin ja osuuksiin sekä poikkeuksellisesti myös pysyviin vastaaviin kuuluvien osakkeisiin ja osuuksiin, joiden arvo on pysyvästi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi. Arvonkorotusten kohteena ovat maa-alueet ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet arvioitetaan kiinteistönvälittäjällä.

Johdannaissopimukset

Saamisen ja pysyviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten sekä velkojen suojaamiseksi tehdyistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja maksettujen korkojen erotukset on kirjattu korkotuottoihin tai -kuluihin. Tilinpäätöksessä näiden koronvaihtosopimusten siirtyvät korot on merkitty siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin. Muista koronvaihtosopimuksista saatujen ja maksettujen korkojen erotus on merkitty arvopaperikaupan nettotuottoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin.

Suojaavien johdannaissopimusten arvostustulos on kirjattu tuloslaskelmassa samaan ryhmään kuin

suojaavan tase-erän vastakkaismerkkinen arvonnäyttömuutos. Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen korko-, valuutta- ja osakejohdannaisten tuotot, kulut ja arvonnäytöt on kirjattu tuloslaskelman erään "Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt erät on kirjattu muihin varoihin tai muihin velkoihin.

Optioista maksetut preemiot on arvostettu hankintamenoon tai sitä alemmaan todennäköiseen luovutusarvoon. Tuotot tai kulut on kirjattu arvopaperikaupan nettotuottoihin. Ulkomaan rahan määräisten johdannaissopimusten eurovasta-arvonnäyttömuutos on kuitenkin kirjattu valuuttatoiminnan nettotuottoihin.

Järjestämättömät saamiset

Saamisen koko pääoma on merkitty järjestämättömäksi, kun sen korko, pääoma tai sen osa on ollut erääntyneenä ja maksamattomana 90 päivää. Saamiset konkurssiin asetetuilta yrityksiltä on merkitty järjestämättömiksi viimeistään konkurssiin asettamispäivänä. Annettuun takaukseen perustuva saaminen on merkitty järjestämättömäksi, kun takaukseen perustuva maksu on suoritettu. Järjestämättömistä saamisista jaksotetut suoriteperusteiset korot on peruutettu, kun saaminen on merkitty järjestämättömäksi.

Luotto- ja takaustappiot

Luotto- ja takaustappioiksi on kirjattu saamisen ja takausvastuiden lopullisiksi todetut menetykset ja todennäköiset arvonnäytöt sekä asiakkaan rahoittamisesta saamisen sijaan hankitun omaisuuden arvonnäytöt ja luovutustappiot. Arvonnäytöt on kirjattu kohdistettuina luottotappiovarauksina, kun on käynyt ilmeiseksi, ettei saamisesta saada suoritusta, tai siltä osin kuin vakuuksista ei odoteta saatavan saamista vastaavaa suoritusta.

Luottotappiota kirjattaessa saamisen vakuutena oleva omaisuus on arvostettu määrään, joka omaisuudesta sitä luovutettaessa odotetaan saatavan.

Luottotappioiden vähennyksiksi on merkitty perityksi saadut, aikaisempina vuosina luottotappioihin sisällytetyt erät, saadut vakuutuskorvaukset, asiakkaan rahoittamisesta saamisen sijaan hankitun omaisuuden luovutusvoitot ja kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset.

Eläkemenot

Henkilökunnan eläketurvajärjestelyt ja konserni-yhtiöiden eläkevastuut on esitetty liitetiedossa 38.

Pääomalainat

Luottolaitostoinnasta annetun lain mukaiset pääomalainat on merkitty oman pääoman erään "Pääomalainat". Vakavaraisuuslaskelmassa nämä on luettu ensisijaisiin omiin varoihin. Korkoa pääomallainoille maksetaan ainoastaan voitonjakokelpoisten omien varojen puitteissa. Pankki on jaksottanut maksettavaksi tulevan koron kuluksi ja siirtovelaksi.

Pakolliset varaukset

Pakollisena varauksena on kirjattu varaus sellaisia laadultaan yksilöitävissä olevia vastaisia menoja ja menetyksiä varten, joiden syntyminen on todennäköistä tai varmaa, mutta joiden määrä ja toteutumisajankohta on vielä epävarma. Kohdistettuja luotto-tappiovarauksia tai muita vastaavia yksilöityjen tase-

erien arvostukseen liittyviä eriä ei kirjata pakollisiin varauksiin, vaan sen tase-erän vähennykseksi, johon kyseinen luotto tai muu omaisuuserä on kirjattu.

Verot

Yksittäisen pankkiryhmään kuuluvan yhteisön erillistilinpäätöksessä tuloverot on laskettu ja kirjattu verotettavaan tuloon pohjautuvan verolaskelman perusteella. Laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei ole merkitty taseeseen. Liitetiedossa 36 on esitetty laskennalliset verovelat ja -saamiset.

Pankkiryhmän rakenteessa sekä tuloslaskelman ja taseen esittämistavassa tapahtuneiden muutosten vaikutus vuosien 2004 ja 2003 tilinpäätösten vertailukelpoisuuteen

Pankkiryhmän rakenteessa ei vuoden 2004 aikana tapahtunut muutoksia, jotka vaikuttaisivat vuosien 2004 ja 2003 tilinpäätösten vertailukelpoisuuteen.

OP-RYHMÄN TULOSLASKELMA

	1.1.–31.12.2004			1.1.–31.12.2003		
Milj. €						
Korkotuotot	1 206			1 231		
Korkokulut	424			433		
Rahoituskate	783			798		
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	16			14		
Palkkiotuotot	328			312		
Palkkiokulut	43			38		
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot						
Arvopaperikaupan nettotuotot	10			3		
Valuuttatoiminnan nettotuotot	7 17			8 11		
Liiketoiminnan muut tuotot	143			159		
Hallintokulut						
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	309			299		
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	41			54		
Muut henkilösivukulut	19 61 370			21 75 374		
Muut hallintokulut	193 563			192 566		
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	70			70		
Liiketoiminnan muut kulut	127			130		
Luotto- ja takaustappiot	7			9		
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	0			4		
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta	27			39		
Liikevoitto	504			515		
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	504			515		
Tuloverot						
Tilikauden verot	98			86		
Aikaisempien tilikausien verot	-3			3		
Laskennallisen verovelan muutos	28 122			53 141		
Vähemmistön osuus tilikauden voitosta tai tappiosta	1			1		
Tilikauden voitto	380			373		

OP-RYHMÄN TASE

VASTAAVAA	31.12.2004		31.12.2003	
Milj. €				
Käteiset varat		422		1 060
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset				
Valtion velkasitoumukset		68		57
Muut	2 260	2 328	2 230	2 287
Saamiset luottolaitoksilta				
Vaadittaessa maksettavat		28		16
Muut	653	681	470	486
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		30 645		27 206
Leasingkohteet		360		291
Saamistodistukset				
Julkisyhteisöiltä		119		88
Muilta	1 569	1 688	1 421	1 509
Osakkeet ja osuudet		234		195
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä		49		44
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä		148		130
Aineettomat hyödykkeet				
Konserniliikearvo		-		0
Muut pitkävaikutteiset menot	77	77	82	82
Aineelliset hyödykkeet				
Kiinteistöt sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet		993		1 023
Muut aineelliset hyödykkeet	70	1 063	71	1 094
Muut varat		355		437
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		178		180
		38 229		35 002

VASTATTAVAA	31.12.2004			31.12.2003		
Milj. €						
Vieras pääoma						
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille						
Keskuspankeille	959			1 330		
Luottolaitoksille						
Vaadittaessa maksettavat	7			18		
Muut	214 221 1 181			218 236 1 566		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille						
Talletukset						
Vaadittaessa maksettavat	18 556			17 530		
Muut	4 228 22 783			3 713 21 243		
Muut velat	2 344 25 128			2 032 23 275		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat						
Joukkovelkakirjalainat	2 958			1 503		
Muut	3 366 6 325			3 506 5 009		
Muut velat	640			665		
Siirtovelat ja saadut ennakot	271			269		
Pakolliset varaukset						
Muut pakolliset varaukset	9 9			6 6		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	524			514		
Laskennalliset verovelat	285			257		
Vähemmistön osuus pääomasta	4			4		
	34 366			31 566		
Oma pääoma						
Osake- ja osuuspääoma	798			774		
Ylikurssirahasto	16			12		
Arvonkorotusrahasto	43			45		
Muut sidotut rahastot						
Vararahasto	686			710		
Muut rahastot	7 693			7 717		
Vapaat rahastot						
Muut rahastot	770 770			728 728		
Edellisten tilikausien voitto	1 092			787		
Tilikauden voitto	380			373		
	3 863			3 436		
	38 229			35 002		
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset						
Takaukset ja pantit	1 687			1 459		
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	4 584 6 271			4 035 5 494		
	6 271			5 494		

RYHMÄAIKASARJAT

Milj. €

TULOS LASKELMAT	2000	2001	2002	2003	2004
Rahoituskate	801	875	857	798	783
Muut tuotot	681	481	459	496	504
Muut kulut	629	674	731	734	733
Poistot ja arvonalentumiset	91	76	74	70	70
Luotto- ja takaustappiot	5	12	13	9	7
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	99	88	1	4	0
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksesta	7	-2	-38	39	27
Liikevoitto	664	504	459	515	504
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	664	504	459	515	504
Verot	159	138	117	141	122
Vähemmistöosuus	2	1	1	1	1
Tilikauden voitto	504	365	342	373	380
TASEET	2000	2001	2002	2003	2004

Vastaavaa

Saamiset luottolaitoksilta	803	366	350	486	681
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 260	21 946	24 319	27 206	30 645
Saamistodistukset	3 021	5 146	4 202	3 796	4 016
Osakkeet ja osuudet	461	332	300	370	432
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 374	1 301	1 259	1 177	1 140
Muut erät	1 166	940	1 194	1 968	1 315
Yhteensä	27 086	30 031	31 625	35 002	38 229

Vastattavaa

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 164	1 774	949	1 566	1 181
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	18 312	20 120	21 375	23 275	25 128
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 629	3 727	4 536	5 009	6 325
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	670	696	576	514	524
Muut erät	860	853	935	941	919
Laskennalliset verovelat	132	163	205	257	285
Vähemmistön osuus pääomasta	5	4	4	4	4
Oma pääoma	2 314	2 694	3 045	3 436	3 863
Yhteensä	27 086	30 031	31 625	35 002	38 229

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

(luvut miljoonina euroina)

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

	2004	2003	Liite 1
Korkotuotot			Korkotuottojen ja korkokulujen erittely tase-erittäin
Saamisista luottolaitoksilta	19	26	
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 066	1 066	
Saamistodistuksista	124	141	
Muut korkotuotot	-12	-12	
Leasingkate	10	10	
Yhteensä	1 206	1 231	
Korkokulut			
Veloista luottolaitoksille ja keskuspankeille	25	30	
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	241	242	
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	144	137	
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	21	24	
Muut korkokulut	-8	1	
Yhteensä	424	433	
			Liite 2
Saamistodistusten kaupan nettotuotot	-12	-10	Arvopaperikaupan nettotuotot
Osakkeiden ja osuuksien kaupan nettotuotot	22	13	eriteltynä
Yhteensä	10	3	
			Liite 3
Saamistodistukset			Tilikauden aikana ostettujen ja myytyjen vaihtuviin vastaaviin luettujen arvopapereiden yhteenlasketut arvot
Ostetut arvopaperit	37 153	21 970	
Myydyt arvopaperit	29 847	16 885	
Osakkeet			
Ostetut arvopaperit	4 593	1 673	
Myydyt arvopaperit	4 579	1 656	

Liite 4

		2004	2003
Liiketoiminnan muut tuotot ja liike-toiminnan muut kulut eriteltyinä	Liiketoiminnan muut tuotot		
	Vuokra- ja osinkotuotot kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	77	84
	Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot	9	21
	Muut tuotot	57	54
	Yhteensä	143	159
	Liiketoiminnan muut kulut		
	Vuokrakulut	24	22
	Kulut kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	78	84
	Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutustappiot	2	2
	Muut kulut	23	23
	Yhteensä	127	130

Liite 5

Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	Suunnitelman mukaiset poistot	62	64
	Arvonalentumiset	8	7
	Arvonalentumisten palautukset	0	-1
	Yhteensä	70	70

Liite 6

Luotto- ja takaustappiot sekä pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	Saamisista luottolaitoksilta	0	0
	Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	29	33
	Leasingkohteista	-	-
	Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä	0	0
	Muista	1	2
	Bruttomääräiset luotto- ja takaustappiot	31	36
	Luotto- ja takaustappioiden vähennyserät	-24	-27
	Tuloslaskelman luotto- ja takaustappiot	7	9

Luotto- ja takaustappioiden yhteismäärä eriteltynä:

Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot yhteensä	29	56
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus	-19	-44
Palautukset aikaisempina vuosina toteutuneista luottotappioista	-9	-9
Tilikauden aikana tehdyt kohdistetut luottotappiovaraukset	18	19
Kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset tilikauden aikana	-13	-13
Tilinpäätökseen kirjatut luotto- ja takaustappiot	7	9

Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset:

Bruttomääräiset arvonalentumiset	1	5
Arvonalentumisten peruutukset	0	1
Yhteensä	0	4

Liite 7

OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen erillistilinpäätöksiin merkityt satunnaiset tuotot ja kulut on siirretty OP-ryhmän tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin siltä osin kun ne eivät ole täyttäneet satunnaisen tuoton ja kulun määritelmään sisältyvää olennaisuuden kriteeriä OP-ryhmän tasolla. Vuosien 2004 ja 2003 tuloslaskelmissa kaikki erillisyyhtiöiden satunnaisiin eriin kirjaamat tuotot ja kulut on siirretty liiketoiminnan tuottoihin ja kuluihin.

**Satunnaiset
tuotot ja kulut
tilikauden aikana**

Liite 8

	2004	2003	Pakollisten varausten muutokset tilikauden aikana
Eläkevaraukset	-	0	
Verovaraukset	0	-	
Muut	2	0	
Yhteensä	3	0	

Liite 9

OP-ryhmän tuloslaskelman erät on esitetty Rahoitustarkastuksen määrittämien kaavan mukaisesti. Satunnaisten erien käsittely on kuvattu liitetiedossa 7.

**Erittely
yhdistellyistä eristä**

Liite 10

Tuotoilla tarkoitetaan tuloslaskelman erien rahoituskate, tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettua määrää. Tuotot on esitetty eliminoimattomina.

**Tuotot
toimialoittain ja
markkina-alueittain**

	Tuotot toimialoittain		Keskimääräinen henkilömäärä	
	2004	2003	2004	2003
Pankkitoiminta	1 249	1 285	7 672	7 691
Kiinnitysluottopankkitoiminta	2	1	4	4
Rahoitusyhtiötoiminta	35	31	158	147
Sijoituspalveluyritystoiminta	30	26	132	125
Sijoitusrahastotoiminta	39	28	27	29
Kiinteistöjen omistus ja hallinta	7	11	12	16
Muu	481	403	1 322	1 222
Yhteensä	1 842	1 785	9 327	9 234

	Tuotot markkina-alueittain		Keskimääräinen henkilömäärä	
	2004	2003	2004	2003
Suomi	1 842	1 785	9 327	9 233
Ruotsi	-	0	-	1
Yhteensä	1 842	1 785	9 327	9 234

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 11		2004	2003
Keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavien saamistodistusten erittely	Valtion velkasitoumukset Valtion joukkovelkakirjalainat Pankkien sijoitustodistukset Muut Yhteensä	68 491 1 615 154 2 328	57 547 1 471 212 2 287

Liite 12

Saamiset keskuspankeilta	Taseen erään "Saamiset luottolaitoksilta" ei sisällynyt vuoden lopussa saamia keskuspankeilta.
-------------------------------------	--

Liite 13

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain ja niihin kohdistetut luotto- tappiovaraukset	Yritykset Rahoitus- ja vakuutuslaitokset Julkisyhteisöt Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt Kotitaloudet Ulkomaat Yhteensä	8 802 14 244 251 21 248 86 30 645	7 703 15 364 221 18 813 89 27 206
	Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden alussa	155	189
	Tilikauden aikana tehdyt uudet varaukset (+)	18	19
	Tilikauden aikana peruutetut varaukset (-)	-13	-13
	Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty kohdistettu luottotappiovaraus (-)	-17	-41
	Kohdistetut luottotappiovaraukset tilikauden lopussa	143	155

Liite 14

Järjestämättömät ja muut nollakorkoiset saamiset	Järjestämättömät saamiset Muut nollakorkoiset saamiset Yhteensä	141 9 150	162 6 168
---	--	------------------------	------------------------

Liite 15

Maksamatta jääneen saamisen vakuutena olleen sekä asiakkaan liike- toiminnan terveh- dyttämiseksi hankitun omaisuu- den kirjanpitoarvo	Vakuutena ollut omaisuus Kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet Muut osakkeet ja osuudet Muu omaisuus Yhteensä	18 2 - 20	41 3 - 44
	Liiketoiminnan tervehdyttämiseksi hankitut osakkeet ja osuudet	2	2

	2004	2003	Liite 16
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	21	23	Saamiset, joilla on huonompi etuoikeus kuin velallisen muilla veloilla
Saamistodistukset	180	165	
Yhteensä	201	188	

			Liite 17
Ennakkomaksut	32	16	Leasingkohteet eriteltynä
Koneet ja kalusto	300	250	
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	28	24	
Muu omaisuus	0	0	
Yhteensä	360	291	

			Liite 18
Julkisesti noteeratut ja noteeraamattomat saamistodistukset ja keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset vuoden lopussa			Saamistodistukset

	Julkisesti noteeratut	Muut
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	1 613	1 980
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	46	377
Yhteensä	1 659	2 357

Vaihtuviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten todennäköisen luovutus-
hinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlaskettu määrä
tilikauden lopussa

Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina

	2004	2003
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	2	3
Saamistodistukset	10	9
Yhteensä	13	12

Pysyviin vastaaviin kuuluvien saamistodistusten, keskuspankkirahoitukseen
oikeuttavien saamistodistusten ja muiden saamisten nimellisarvon ja
kirjanpitoarvon erotus vuoden lopussa

Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina

Nimellisarvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus

Saamistodistukset	3	4
Saamiset luottolaitoksilta	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-
Yhteensä	3	4

Kirjanpitoarvon ja sitä alemman nimellisarvon erotus

Saamistodistukset	11	12
Saamiset luottolaitoksilta	-	-
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-	-
Yhteensä	11	12

Saamistodistukset vaadetyypeittäin tilikauden lopussa

Kirjanpitoarvo	2004	2003
Valtion velkasitoumukset	68	62
Kuntatodistukset	1	8
Yritystodistukset	11	40
Sijoitustodistukset	1 632	1 475
Vaihtovelkakirjalainat	1	2
Muut joukkovelkakirjalainat	2 183	2 012
Muut saamistodistukset	119	197
Yhteensä	4 016	3 796

Liite 19

Osakkeet ja osuudet

Taseen erään "Osakkeet ja osuudet" merkittyjen arvopapereiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo jaoteltuna julkisesti noteerattuihin ja noteeraamattomiin arvopapereihin

	Julkisesti noteeratut	Muut
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	179	28
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	4	23
Yhteensä	183	51

Taseen erään "Osakkeet ja osuudet" merkittyjen julkisesti noteerattujen osakkeiden ja osuuksien todennäköisen luovutushinnan ja sitä alhaisemman kirjanpitoarvon erotusten yhteenlaskettu määrä

	2004	2003
Vaihtuviin vastaaviin kuuluvat	11	32
Pysyviin vastaaviin kuuluvat	11	22
Yhteensä	23	54

OP-ryhmällä ei ollut arvopaperilainauksen kohteena olevia arvopapereita vuoden 2004 lopussa.

Taseen erät "Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyriyksissä" ja "Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä" eriteltyinä

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyriyksissä

Luottolaitoksissa	0	0
Muissa	49	44
Yhteensä	49	44

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä ¹⁾

Luottolaitoksissa	0	0
Muissa	148	130
Yhteensä	148	130

¹⁾ Sisältää pankkiryhmään kuuluvien erillisyhteisöjen tytäryhtiöosakkeiden kirjanpitoarvon siltä osin kuin tytäryhtiöitä ei ole yhdistetty pankkiryhmän tilinpäätökseen sekä OP-Henkivakuutus Oy:n osakkeiden hankintamenon pääomaosuusyhdistelymenetelmän mukaisilla kirjauksilla oikaistuna.

Liite 20

	2004	2003	Aineettomat
Perustamismenot	-	0	hyödykkeet eriteltyinä
Liikearvo	0	0	
Muut pitkävaikutteiset menot	77	82	
Yhteensä	77	82	

Liite 21

a) Taseen erään "Aineelliset hyödykkeet" kirjatut maa- ja vesialueet ja rakennukset sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet eriteltyinä vuoden lopussa¹⁾ Kiinteistöomistukset eriteltyinä

	Kirjanpito- arvo	Sitoutunut pääoma
Maa- ja vesialueet ja rakennukset		
Omassa käytössä olevat	152	152
Muut	204	204
Yhteensä	356	356
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet		
Omassa käytössä olevat	232	284
Muut	406	566
Yhteensä	638	850

b) Muussa kuin omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet eriteltyinä vuoden lopussa¹⁾

Kiinteistölaji	Pinta-ala m ²	Sitoutunut pääoma	Nettotuotto, %	Vajaakäyttö- aste, %
Asunnot ja asuinkiinteistöt	163 538	98	6,7	8,9
Liike- ja toimistokiinteistöt	765 219	593	6,8	11,6
Teollisuuskiinteistöt	95 091	27	7,2	12,4
Maa-, vesi- ja metsäalueet (rakentamattomat)	10 476	43	0,0	69,3
Keskeneräiset rakennukset	6 653	3	3,4	32,6
Rahoitusleasingkiinteistöt	41 527	23	2,9	1,4
Muut kotimaiset kiinteistöt	6 115	7	1,0	23,5
Ulkomaiset kiinteistöt	-	-	-	-
Kiinteistöt yhteensä	1 088 619	792	6,3	11,0

Sitoutunut pääoma on kirjanpidon poistamaton hankintameno lisättynä osakkeisiin kohdistuvalla yhtiölaina-osuudella ja/tai omistusosuuden osoittamalla osuudella yhtiön lainoista. Nettotuotto on laskettu vähentämällä kokonaisvuokratuotoista kiinteistöön kohdistuvat hoitokulut tai asunto-osakeyhtiöissä ja keskinäisissä kiinteistöyhtiöissä maksetut vastikkeet. Nettotuotto-prosentti on laskettu vuositason muuttetusta tilinpäätöshetken vuokrausasteen mukaisten kuukausitason tuottojen ja vuoden keskimääräisten kuukausitason hoitokulujen erotuksesta, joka on suhteutettu sitoutuneeseen pääomaan vuoden lopussa.

Vajaakäyttöaste on vapaiden tilojen suhde koko vuokrattavissa olevaan huoneistoalaan. Vapaita tiloja ovat ne vuokrattavissa olevat tilat, joista ei tilinpäätöshetkellä saada vuokratuottoja sopimusten perusteella.

c) Muussa kuin omassa käytössä oleviin kiinteistöihin sitoutunut pääoma
jaoteltuna tuottoprosentin mukaan vuoden lopussa ¹⁾

	Tuotto- prosentti	Sitoutunut pääoma
	negatiivinen	71
	0–3	76
	3–5	63
	5–7	272
	yli 7	310
	Yhteensä	792

¹⁾ Pinta-aloja, sitoutunutta pääomaa, nettotuottoprosenttia ja vajaakäyttö-
astetta koskevat tiedot on ilmoitettu osuuspankkien osalta konsernitietona.

Liite 22

		2004	2003
Muut varat eriteltyinä	Maksujenvälityssaamiset	13	18
	Takaussaamiset	5	3
	Johdannaissopimukset	159	139
	Muut	178	277
	Yhteensä	355	437

Liite 23

Siirtosaamiset ja maksetut ennakot eriteltyinä	Korot	145	149
	Muut	33	31
	Yhteensä	178	180

Liite 24

Erittely yhdistellyistä taseen vastaavien eristä	OP-ryhmän taseen vastaavien erät on esitetty Rahoitustarkastuksen vahvistaman taseen kaavan mukaisesti.		
---	---	--	--

Liite 25

Velkojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon erotus	Luvut on ilmoitettu eliminoimattomina		
	Nimellisarvon ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus		
	Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	0	0
	Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	0	-
	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	26	25
	Muut velat	3	-
	Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	2	2
	Yhteensä	31	27
	Kirjanpitoarvon ja sitä alemman nimellisarvon erotus		
	Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-	-
	Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-
	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2	3
	Muut velat	-	-
	Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0	0
	Yhteensä	2	3

	2004	2003	Liite 26
Sijoitustodistukset	2 876	3 101	Erittely
Joukkovelkakirjalainat	2 958	1 503	liikkeeseenlasketuista
Muut	490	405	velkakirjoista
Yhteensä	6 325	5 009	vaadetyypeittäin

			Liite 27
Maksujenvälitysvelat	282	277	Muut velat eriteltynä
Johdannaissopimukset	218	175	
Muut	140	214	
Yhteensä	640	665	

			Liite 28
Korot	163	154	Siirtovelat ja saadut
Muut	107	115	ennakot eriteltynä
Yhteensä	271	269	

OP-ryhmään sisällytettävien yhtiöiden henkilökunnan käyttämättömistä OKOn työsuhteoptioista aiheutuva sosiaaliturvamaksuvastuu on kirjattu siirtovelaksi.

			Liite 29
Eläkevaraukset	-	-	Pakolliset varaukset
Verovaraukset	0	-	tilikauden lopussa
Muut	9	6	
Yhteensä	9	6	

Pakollisista varauksista 3,4 miljoonaa euroa muodostuu varautumisesta Optum Oy:n myymiin luottoihin sisältyvään luottoriikkiin, josta Optum vastaa, ja 1,0 miljoonaa euroa muodostuu OKOn varautumisesta omistamansa kiinteistöyhtiön saastuneen maaperän puhdistuskustannusten kattamiseen.

			Liite 30
Velat, joiden kirjanpitoarvo ylittää 10 % kaikkien niiden velkojen määrästä, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla:			Erittely veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
EUR 150 miljoonaa. Velan korko 31.12.2004 oli 2,774 %. Velka erääntyy maaliskuussa vuonna 2011. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitustarkastuksen luvalla ehdoissa mainituin etukäteisilmoituksin koronmaksupäivänä maaliskuussa 2006 tai sen jälkeisinä koronmaksupäivinä.			

EUR 70 miljoonaa. Velan korko 31.12.2004 oli 3,500 %. Velka erääntyy marraskuussa vuonna 2015. Velka voidaan maksaa kokonaisuudessaan takaisin Rahoitustarkastuksen luvalla ehdoissa mainituin etukäteisilmoituksin koronmaksupäivänä marraskuussa 2010 tai sen jälkeisinä koronmaksupäivinä.

Muut kuin edellä mainitut velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla:

Velkojen yhteenlaskettu määrä eurovasta-arvoina 31.12.2004 oli OP-ryhmässä 304 miljoonaa euroa. Velkojilla ei ole optiota vaatia näiden velkojen ennen aikaista takaisinmaksua. Näihin velkoihin sisältyy 50 miljoonaa euroa ikuisia lainoja.

Samaan konserniin ja konsolidointiryhmään kuuluville yrityksille ja omistusyhteisyriksille suunnatut lainat: OP-ryhmän sisäiset velat, 40 miljoonaa euroa, on eliminoitu. OP-ryhmällä ei ole omistusyhteisyriksille suunnattuja tässä liitetiedossa tarkoitettuja lainoja.

Liite 31

Oman pääoman erien lisäykset ja vähennyk- set tilikauden aikana	Kirjanpitoarvo tilikauden alussa	Lisäykset tilikauden aikana	Vähennykset tilikauden aikana	Kirjanpito- arvo tilikauden lopussa
Osuuspääoma	698	77	-59	717
Osakepääoma	74	4	0	78
Osakeanti	2	1	0	3
Ylikurssirahasto	12	16	-12	16
Arvonkorotusrahasto	45	0	-2	43
Vararahasto	717	22	-46	693
Pääomalainat	-	72	-	72
Vapaat rahastot	728	42	0	770
Edellisten tilikausien voitto	1 160	-	-68	1 092
Tilikauden voitto		380	-	380
Oma pääoma yhteensä	3 436	614	-187	3 863

OPK:n ja sen jäsenosuuspankkien hankkimien OKOn osakkeiden nimellisarvon ylittävä tai alittava hankinta-hinnanosuus kirjataan pankkiryhmän tilinpäätöksessä joko edellisten tilikausien voittovarojen vähennykseksi tai lisäykseksi.

Liite 32

Yhdistellyt taseen vastattavien erät	OP-ryhmän taseen vastattavien erät on esitetty Rahoitustarkastuksen vahvistaman kaavan mukaisesti.
---	--

Liite 33

Saamisten ja velkojen maturiteettijakauma tase-erittäin vuoden lopussa	Jäljellä olevan juoksuajan mukaan	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v.	yli 5 v.
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset		717	1 094	344	172
Saamiset luottolaitoksilta		623	47	11	0
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		1 738	3 232	12 045	13 630
Saamistodistukset		59	169	1 052	408
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille		1 181	0	0	0
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		21 543	1 613	1 168	804
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		2 275	1 814	2 075	161

Saamisiin yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ei sisälly vaadittaessa maksettavia saamisia. Muut kuin määräaikaisten talletukset on sisällytetty maturiteettiluokkaan "alle 3 kuukautta".

Liite 34

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Koti- ja ulkomaan rahan määräiset omaisuus- ja velkaerät vuoden lopussa
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	2 328	-	
Saamiset luottolaitoksilta	743	226	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	30 520	125	
Saamistodistukset	1 482	206	
Muu omaisuus	2 572	26	
Yhteensä	37 646	583	
 Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	 1 119	 62	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	24 875	253	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 615	709	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	524	-	
Muut velat	1 187	22	
Yhteensä	33 320	1 046	

Liite 35

	2000	2001	2002	2003	2004	Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut
Liikevaihto, milj. euroa	2 086	2 022	1 915	1 793	1 784	
Liikevoitto, milj. euroa	664	504	459	515	504	
% liikevaihdosta	31,9	24,9	24,0	28,7	28,2	
Voitto ennen tilinpäätös- siirtoja ja veroja, milj. euroa	664	504	459	515	504	
% liikevaihdosta	31,9	24,9	24,0	28,7	28,2	
Oman pääoman tuotto (ROE), %	24,9	14,6	11,9	11,5	10,5	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	1,9	1,3	1,1	1,1	1,0	
Omavaraisuusaste, %	8,6	9,0	9,6	9,8	9,9	
Kulujen suhde tuottoihin, %	49	55	61	62	62	

TUNNUSLUKUIEN LASKENTAKAAVAT

Liikevaihto	korkotuotot, leasingtoiminnan tuotot, tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä liiketoiminnan muut tuotot
Liikevoitto tai -tappio ja sen osuus prosentteina liikevaihdesta	tuloslaskelman liikevoitto tai -tappio
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä sen osuus prosentteina liikevaihdesta	tuloslaskelman voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja
Oman pääoman tuotto (ROE) prosentteina	$\frac{\text{liikevoitto/-tappio} - \text{verot}^*)}{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyä verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$ *) satunnaisiin eriin kohdistuvaa osuutta ei ole otettu mukaan
Koko pääoman tuotto (ROA) prosentteina	$\frac{\text{liikevoitto/-tappio} - \text{verot}^*)}{\text{taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$ *) satunnaisiin eriin kohdistuvaa osuutta ei ole otettu mukaan
Omavaraisuusaste prosentteina	$\frac{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus} + \text{vapaaehtoiset varaukset ja poistoero lykättyä verovelalla vähennettynä}}{\text{taseen loppusumma}} \times 100$
Kulujen suhde tuottoihin prosentteina	$\frac{\text{palkkiokulut} + \text{hallintokulut} + \text{poistot} + \text{liiketoiminnan muut kulut}}{\text{rahoituskate} + \text{tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista} + \text{palkkiotuotot} + \text{arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{liiketoiminnan muut tuotot}} \times 100$

TULOVEROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 36

Tuloverot

Tuloverojen jakautuminen varsinaisesta toiminnasta ja satunnaisista eristä johtuviin veroihin:

OP-ryhmän tilinpäätökseen ei sisälly satunnaisia tuottoja tai kuluja.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset:

OP-ryhmän taseessa oli laskennallisia verovelkoja 285 miljoonaa euroa, jotka perustuivat tilinpäätössiirtoihin. Muita laskennallisia verosaamisia ja verovelkoja ei ole merkitty taseeseen vuosina 2004 ja 2003. Laskennalliset verosaamiset muodostuivat pääasiassa verotuksessa vahvistetuista tappioista. Muiden laskennallisten verosaamisten määrä oli vähäinen.

	2004	2003
Laskennalliset verosaamiset, joiden toteutuminen on todennäköistä	30	39

Arvonkorotusten vaikutus tuloverotukseen:

OP-ryhmän kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ja osuuksista on tehty arvonkorotuksia yhteensä 84 miljoonaa euroa. Jos arvonkorotuskohteet myytäisiin, arvonkorotus realisoituisi luovutusvoittona, josta aiheutuisi enimmillään 22 miljoonan euron tuloverojen kasvu.

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA SEKÄ JOHDANNAISSOPIMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 37

	2004	2003	Omasta ja muiden puolesta vakuudeksi annettu omaisuus sekä velat ja sitoumukset, joiden vakuudeksi se on annettu
Oman velan ja sitoumusten vakuudeksi annettu omaisuus			
Pantit	1 288	1 455	
Kiinnitykset	-	-	
Muut	15	15	
Velat ja sitoumukset, joiden vakuudeksi omaisuuserät on annettu			
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	961	1 201	
Velat yleisölle ja julkisyhteisölle	325	239	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-	
Muiden puolesta annetut vakuudet			
Pantit	1	1	
Kiinnitykset	-	0	
Muut	-	-	

Liite 38

OP-ryhmään kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on Opstock Oy:tä lukuun ottamatta järjestetty OP-Eläkekassan kautta. Lisäeläketurva on Opstock Oy:tä ja FD Finanssidata Oy:tä lukuun ottamatta järjestetty OP-Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen.

Eläkevastuut

OP-ryhmään kuuluvilla yhteisöillä ei ole eläkesitoumuksista johtuvia suoria vastuita. OP-ryhmän eläkevastuut on täysin katettu.

Liite 39

Leasingmaksut vuonna 2005	3	Leasingvastuut
Leasingmaksut vuoden 2005 jälkeen	12	

Liite 40

	2004	2003	Taseen ulkopuoliset sitoumukset eriteltyinä vuoden lopussa
Takaukset	338	383	
Takuuvastuut	1 244	987	
Pantit ja kiinnitykset	-	0	
Muut asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	104	89	
Käyttämättömät luottojärjestelyt	4 166	3 613	
Annetut pantit	1	1	
Muut asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	417	420	
Annetut sitoumukset yhteensä	6 271	5 494	

Liite 4I

2004

2003

Johdannaissopimukset vuoden lopussa**Kohde-etuuksien arvot**

Suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset

Korkojohdannaiset

Termiinisopimukset

29

24

Optiosopimukset

-

-

Koronvaihtosopimukset

2 643

2 027

Valuuttajohdannaiset

Termiinisopimukset

8

7

Optiosopimukset

-

-

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

679

100

Osakejohdannaiset

Termiinisopimukset

-

-

Optiosopimukset

Ostetut

71

45

Asetetut

-

-

Muut johdannaiset

Termiinisopimukset

-

-

Optiosopimukset

Ostetut

39

-

Asetetut

-

-

Luottojohdannaiset

31

31

Equity swapit

-

-

Yhteensä**3 500****2 234**

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset

Korkojohdannaiset

Termiinisopimukset

4 148

1 009

Optiosopimukset

Ostetut

903

50

Asetetut

827

50

Koronvaihtosopimukset

7 694

8 127

Valuuttajohdannaiset

Termiinisopimukset

1 906

956

Optiosopimukset

Ostetut

1

26

Asetetut

1

26

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

-

-

	2004	2003
Osakejohdannaiset		
Termiinisopimukset	-	1
Optiosopimukset	-	-
Muut johdannaiset		
Termiinisopimukset	-	-
Optiosopimukset	-	-
Luottojohdannaiset	35	-
Equity swapit	-	-
Yhteensä	15 515	10 245
Sopimusten luottovasta-arvot		
Korkojohdannaiset sopimukset	111	78
Valuuttajohdannaiset sopimukset	105	65
Muut johdannaiset sopimukset	18	9
Yhteensä	233	152

Liite 42

Myyntisaamiset	52	12	Omaisuu- den myymi- sistä ja ostamisesta asiakkaan lukuun syntyneet myynti- saamiset ja ostovelat
Ostovelat	57	15	

Liite 43

OP-ryhmän sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 47,0 miljoonaa euroa. Nämä sitoumukset sisältyvät liitetiedon 40 sitoumuksiin.

**Muut vastuusitou-
mukset ja vastuut**

OP-ryhmään yhdisteltävillä yhtiöillä on niiden normaalista liiketoiminnasta aiheutuneita merkitykseltään vähäisiä vastuusitoumuksia, jotka eivät sisälly liitetiedon 40 sitoumuksiin.

HENKILÖSTÖÄ SEKÄ TOIMI- JA VALVONTAELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 44

Henkilöstö sekä toimi- ja valvontaelinten jäsenet	Henkilöstö keskimäärin 2004	Tilikauden aikana	Muutos edellisestä vuodesta
	Kokoaikainen henkilöstö	8 971	78
	Osa-aikainen henkilöstö	356	-45
	Henkilöstö yhteensä	9 327	33

OP-ryhmään kuuluvien yritysten hallinto- ja valvontaelimilleen maksamat palkat ja palkkiot sosiaalikuluneen

	2004	2003
Hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet	2	1
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja	36	30
Yhteensä	38	32

Luottolaitoksen taloudellisesta tuloksesta määräytyvät palkat ja palkkiot

- -

Liite 45

Tilinpäätökseen yhdisteltyjen yritysten nimi ja kotipaikka	Yhtiö Rivi-rivitä-menetelmällä yhdistelty	Kotipaikka
	Jäsenosuuspankit, 239 pankkia (lueteltu s. 64–68)	
	Osuuspankkikeskus Osk	Helsinki
	OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj	Helsinki
	Okopankki Oyj	Helsinki
	Opstock Oy	Helsinki
	OKO Venture Capital Oy	Helsinki
	Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsinki
	Kiinteistö Oy Dagmarinkatu 14	Helsinki
	Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Helsinki
	Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy LKV	Helsinki
	OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki
	OP-Kotipankki Oyj	Helsinki
	OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki
	FD Finanssidata Oy	Helsinki
	Optum Oy	Helsinki
	Osuuspankkien Vakuusrahasto	Helsinki
	Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö	Helsinki
	Jyväskylän Kassatalo Oy	Jyväskylä
	Keski-Suomen Tila- ja Kiinteistöpalvelu Oy	Jyväskylä
	Kiinteistö Oy Pekurinkulma	Oulu
	Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala

Pääomaosuusmenetelmällä yhdistelty

OP-Henkivakuutus Oy	1)	Helsinki
Automatia Pankkiautomaatit Oy	2)	Helsinki
Toimiraha Oy	2)	Helsinki
Realinvest Oy	2)	Helsinki
Kiinteistö Oy Lahden Trio	2)	Lahti
Oy Kaisaniemenkatu I	2)	Helsinki

1) Yhdistelty vakuutusyhtiönä pääomaosuusmenetelmällä

2) Yhdistelty osakkuusyhtiönä pääomaosuusmenetelmällä

Osuuspankki Realum luopui pankkitoimiluvastaan tammikuun 2004 alussa. Samalla Realum muutettiin osake-yhtiöksi, ja sen nimeksi tuli Optum Oy.

Suodenniemen Osuuspankin sulautumisesta Vammalan Seudun Osuuspankkiin päätettiin pankkien osuus-kunnan kokouksissa huhtikuussa 2004, ja sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 30.9.2004.

Itin Osuuspankin sulautumisesta Päijät-Hämeen Osuuspankkiin päätettiin joulukuussa 2002. Sulautumista viivästyttäneet vastustukset käsiteltiin tilikaudella loppuun, ja sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 31.10.2004.

Tilikauden aikana purettiin OP-Kiinteistöt Oy.

Riittävät tiedot tilinpäätökseen yhdistellyn yrityksen, joka ei ole luotto- tai rahoituslaitos tai palveluyritys, ja muiden OP-ryhmään kuuluvien yritysten suhteiden arvioimiseksi:

OP-Henkivakuutus Oy on OPK:n ja sen jäsenpankkien täysin omistama henki- ja eläkevakuutustoimintaa harjoittava yhtiö. Yhtiöön on keskitetty OP-ryhmän henki- ja eläkevakuutusliiketoiminta.

Yhteenliittymän tilinpäätökseen on jätetty yhdistelemättä jäsenluottolaitosten konsernitilinpäätöksiinsä yhdisteleviä yrityksiä yhteensä 96 kappaletta. Näiden yritysten yhteenlaskettu tase oli noin 0,2 miljardia euroa. Yritysten yhdistelemisen vaikutus pankkiryhmän omiin pääomiin olisi ollut noin 62 miljoonaa euroa ja vakavaraisuussuhdelukuun 0,16 prosenttiyksikköä.

Liite 46

	2004	2003	Osuuspankkien
Maksamatta olevien osuusmaksujen yhteenlaskettu määrä	0	0	maksamatta olevien
Irtisanotut osuusmaksut	4	4	osuusmaksujen määrä
Irtisanotut lisäosuusmaksut	88	79	sekä jäsenten
			lukumäärä
Jäsenten lukumäärä	I 104 742	I 072 431	tilikauden lopussa

Liite 47

OP-Henkivakuutus Rahoitustarkastus on myöntänyt Osuuspankkikeskus Osk:lle määräaikaisen poikkeuslupan olla noudattamatta rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tilinpäätökselle asetettuja erityisvaatimuksia. Poikkeuslupa on voimassa vuoden 2004 tilinpäätökseen asti. Poikkeuslupa edellyttää, että OPK:n ja OP-ryhmän tilinpäätöksissä esitetään OP-Henkivakuutus Oy:n vakuutustekninen laskelma sekä vakuutustoiminnan varat ja velat -laskelma.

Oy:n vakuutustekninen laskelma sekä vakuutustoiminnan varat ja velat -laskelma

VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA	1.1.–31.12.2004		1.1.–31.12.2003	
Vakuutusmaksutulo				
Vakuutusmaksutulo	478		530	
Jälleenvakuuttajien osuus	-1	478	-1	529
Sijoitustoiminnan tuotot		176		231
Korvauskulut				
Maksetut korvaukset	-161		-159	
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-161	0	-159
Korvausvastuun muutos	-5		-5	-164
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-5		-166
Vakuutusmaksuvastuun muutos				
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-431		-457	
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-431	4	-453
Liikekulut		-22		-23
Sijoitustoiminnan kulut		-25		-84
Sijoitusten arvonnkorotus		16		
Vakuutustekninen tulos		25		36
Muu kuin vakuutustekninen laskelma				
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta				
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot		-4		0
Tilikauden voitto		21		36

VAKUUTUSTOIMINNAN VARAT JA VELAT	31.12.2004			31.12.2003		
Vastaavaa						
Aineettomat hyödykkeet						
Muut pitkävaikutteiset menot	1			2		
Sijoitukset						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	44			44		
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	12	56		14	58	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyserityksissä						
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	4			5		
Rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	10	14		5	10	
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	548			416		
Rahoitusmarkkinavälineet	1 585			1 336		
Talletukset	15	2 148	2 219	53	1 804	1 872
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	614			422		
Saamiset						
Ensivakuutustoiminnasta						
Vakuutuksenottajilta		1			0	
Jälleenvakuutustoiminnasta		0			0	
Muut saamiset		14	15		212	213
Muu omaisuus						
Aineelliset hyödykkeet, kalusto		0			0	
Rahat ja pankkisaamiset		6	6		30	30
Siirtosaamiset						
Korot ja vuokrat		30			30	
Muut siirtosaamiset		4	34		2	32
Vastaavaa yhteensä	2 889			2 571		
Vastattavaa						
Oma pääoma						
Osakepääoma		47			47	
Vararahasto		72			72	
Edellisten tilikausien voitto		4			-32	
Tilikauden voitto		21	143		36	122
Pääomalainat			45			65
Vakuutustekninen vastuuvelka						
Vakuutusmaksuvastuu	2 044			1 805		
Jälleenvakuuttajien osuus	-4	2 041		-4	1 801	
Korvausvastuu	24			19		
Jälleenvakuuttajien osuus	0	24	2 064	0	19	1 820
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka						
Vakuutustekninen vastuuvelka	614			422		
Velat						
Ensivakuutustoiminnasta		0			0	
Jälleenvakuutuksesta		0			0	
Muut velat		21	21		133	133
Siirtovelat			1			9
Vastattavaa yhteensä	2 889			2 571		

OPK:n jäsenosuuspankit

Tase 31.12.2004, liikevoitto 1.1.–31.12.2004. Tiedot eivät ole lopullisia.

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Milj. €	Liikevoitto Milj. €
Alajärven Osuuspankki	Alajärvi	Pentti Mäkelä	136	2,65
Alastaron Osuuspankki	Alastaro	Petri Antila	41	0,46
Alavieskan Osuuspankki	Alavieska	Ismo Talus	33	0,41
Alavuden Seudun Osuuspankki	Alavus	Jussi Ruuhela	111	1,45
Andelsbanken för Åland	Maarianhamina	Håkan Clemes	114	0,51
Andelsbanken Raseborg	Karjaa	Lars Björklöf	198	1,60
Artjärven Osuuspankki	Artjärvi	Reijo Hurskainen	37	0,60
Askolan Osuuspankki	Monninkylä	Irja Mänttälä	45	0,98
Auran Osuuspankki	Aura	Sauli Nuolemo	47	0,53
Elimäen Osuuspankki	Elimäki	Pertti Olander	121	1,68
Enon Osuuspankki	Eno	Ari Karhapää	75	0,98
Etelä-Karjalan Osuuspankki	Lappeenranta	Risto Kiljunen	713	8,37
Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki	Seinäjoki	Markku Perälä	536	5,24
Etelä-Päijänteen Osuuspankki	Asikkala	Jari Laaksonen	90	1,09
Etelä-Savon Osuuspankki	Mikkeli	Kari Manninen	441	4,74
Eurajoen Osuuspankki	Eurajoki	Harri Hiitiö	41	0,63
Euran Osuuspankki	Eura	Lenni Kankaanpää	68	1,32
Forssan Seudun Osuuspankki	Forssa	Jouni Hautala	197	2,00
Haapajärven Osuuspankki	Haapajärvi	Kari Ahola	65	0,64
Haapamäen Seudun Osuuspankki	Haapamäki	Tauno Vuorenmaa	38	0,37
Haapaveden Osuuspankki	Haapavesi	Timo Suhonen	68	1,14
Hailuodon Osuuspankki	Hailuoto	Veijo Nissilä	21	0,26
Halsuan Osuuspankki	Halsua	Tapio Jokela	18	0,23
Haminan Seudun Osuuspankki	Hamina	Markku Vanhala	139	2,25
Harjavalan Osuuspankki	Harjavalta	Jarmo Tuovinen	77	1,89
Hartolan Osuuspankki	Hartola	Tuulikki Kyyhkynen	40	0,58
Hauhon Osuuspankki	Hauho	Timo Metsola	32	0,52
Haukivuoren Osuuspankki	Haukivuori	Seppo Laurila	34	0,45
Heinäveden Osuuspankki	Heinävesi	Jukka Tuomisto	47	0,95
Himangan Osuuspankki	Himanka	Kalevi Humalajoki	47	0,27
Hinnerjoen Osuuspankki	Hinnerjoki	Kaija Marttala	17	0,35
Hirvensalmen Osuuspankki	Hirvensalmi	Sakari Kangas	29	0,33
Honkilahden Osuuspankki	Honkilahti	Olavi Juhola	23	0,48
Huhtamon Osuuspankki	Huhtamo	Päivikki Järvinen	12	0,14
Huittisten Osuuspankki	Huittinen	Olli Näsi	81	1,48
Humppilan Osuuspankki	Humppila	Jari Salokangas	41	0,67
Hämeenkosken Osuuspankki	Hämeenkoski	Pekka Vastamäki	27	0,25
Hämeenlinnan Seudun Osuuspankki	Hämeenlinna	Olli Liusjärvi	423	5,33
Iisalmen Osuuspankki	Iisalmi	Eero Mähönen	206	2,24
Ikaalisten Osuuspankki	Ikaalinen	Antero Sorri	62	0,73
Ilomantsin Osuuspankki	Ilomantsi	Kalevi Hämäläinen	64	1,11
Janakkalan Osuuspankki	Turenki	Vesa Lehikoinen	207	3,89
Joensuun Osuuspankki	Joensuu	Antti Heliövaara	251	4,13
Jokioisten Osuuspankki	Jokioinen	Vesa Rantanen	59	0,91
Juuan Osuuspankki	Juuka	Tuomo Mustonen	68	1,20
Juvan Osuuspankki	Juva	Risto Rouhiainen	96	1,28

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Milj. €	Liikevoitto Milj. €
Jämsän Seudun Osuuspankki	Jämsä	Heikki Rosti	144	2,97
Kainuun Osuuspankki	Kajaani	Kari Sissala	252	3,82
Kalajoen Osuuspankki	Kalajoki	Pertti Sarkkinen	112	1,19
Kalkkisten Osuuspankki	Kalkkinen	Heikki Leppähaara	12	0,14
Kangasalan Osuuspankki	Kangasala	Veikko Poranen	123	1,70
Kangasniemen Osuuspankki	Kangasniemi	Leo Pakkanen	89	2,12
Kankaanpään Osuuspankki	Kankaanpää	Teuvo Pakkala	78	0,70
Kannuksen Osuuspankki	Kannus	Juha Lundström	58	0,52
Karjalan Osuuspankki	Mynämäki	Pentti Laaksonen	22	0,27
Karkun Osuuspankki	Karkku	Raimo Virtanen	13	0,22
Karunan Osuuspankki	Karuna	Pertti Peura	12	0,07
Karvian Osuuspankki	Karvia	Antti Suomijärvi	40	0,49
Kaustisen Osuuspankki	Kaustinen	Asko Ahonen	50	0,50
Keikyän Osuuspankki	Äetsä	Jyrki Suoja	21	0,39
Kemin Seudun Osuuspankki	Kemi	Pertti Stöckel	180	2,33
Kerimäen Osuuspankki	Kerimäki	Jarmo Kaivonurmi	40	0,60
Keski-Suomen Osuuspankki	Jyväskylä	Keijo Manner	1 270	13,64
Keski-Uudenmaan Osuuspankki	Järvenpää	Leif Laine	804	12,68
Kestilän Osuuspankki	Kestilä	Hans Aikio	24	0,27
Kesälahden Osuuspankki	Kesälahti	Erkki Kukkonen	39	0,69
Kihniön Osuuspankki	Kihniö	Ari Heinonen	21	0,29
Kiihtelysvaaran Osuuspankki	Kiihtelysvaara	Pasi Leppänen	46	0,58
Kiikalan Rekijoen Osuuspankki	Rekijoki	Eero Lahti	20	0,21
Kiikoisten Osuuspankki	Kiikoinen	Pertti Kärki	17	0,27
Kiskon Osuuspankki	Kisko	Pekka Anttonen	31	0,41
Kiteen Seudun Osuuspankki	Kitee	Pentti Hämäläinen	179	2,98
Kiukaisten Osuuspankki	Kiukainen	Jari Valonen	23	0,39
Koillis-Savon Osuuspankki	Kaavi	Asko Imppola	108	1,52
Koitin-Pertunmaan Osuuspankki	Koitti	Unto Aikasalo	43	0,71
Kokemäen Osuuspankki	Kokemäki	Jari Luukkanen	92	1,64
Kokkolan Osuuspankki	Kokkola	Aatto Ainali	388	3,00
Kontiolahden Osuuspankki	Kontiolahti	Esko Mononen	73	0,80
Korpilahden Osuuspankki	Korpilahti	Kyösti Myller	53	0,89
Korsnäs Andelsbank	Molpe	Jan-Erik Westerdahl	45	0,60
Kotkan Seudun Osuuspankki	Kotka	Pentti Leisti	224	2,58
Kouvolan Seudun Osuuspankki	Kouvola	Marjo Partio	311	3,04
Kronoby Andelsbank	Kronoby	Sten-Ole Nybäck	76	1,32
Kuhmalahden Osuuspankki	Pohja	Risto Mattila	21	0,40
Kuhmoisten Osuuspankki	Kuhmoinen	Heikki Vilppala	30	0,35
Kuhmon Osuuspankki	Kuhmo	Erkki Airaksinen	102	1,60
Kuopion Osuuspankki	Kuopio	Jaakko Ojanperä	539	4,84
Kuortaneen Osuuspankki	Kuortane	Markku Jaatinen	40	0,43
Kurun Osuuspankki	Kuru	Marja-Leena Siuro	32	0,55
Kuusamon Osuuspankki	Kuusamo	Kari Kivelä	99	0,91
Kuusjoen Osuuspankki	Kuusjoki	Eero Kaskela	20	0,29
Kymijoen Osuuspankki	Anjalankoski	Pekka Raivisto	102	1,42
Kärkölän Osuuspankki	Järvelä	Petri Hokkanen	44	0,70
Kärsämäen Osuuspankki	Kärsämäki	Mikko Ruusunen	30	0,34
Käylän Osuuspankki	Käylä	Kaisa Kurtti	16	0,25

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Milj. €	Liikevoitto Milj. €
Köyliön Osuuspankki	Köyliö	Jorma Pohjus	52	0,59
Lapin Osuuspankki	Lappi	Vesa Parkkali	52	0,73
Lappo Andelsbank	Lappo	Torsten Nordberg	7	0,05
Lehtimäen Osuuspankki	Lehtimäki	Veli-Jussi Haapala	25	0,08
Lemin Osuuspankki	Lemi	Eero Innanen	40	0,45
Leppävirran Osuuspankki	Leppävirta	Ilkka Martikainen	89	1,53
Lieksan Osuuspankki	Lieksa	Jorma Lehtikainen	125	2,45
Limingan Osuuspankki	Liminka	Ari Pohjola	45	0,34
Liperin Osuuspankki	Liperi	Jalo Lehtovaara	105	1,50
Loimaan Osuuspankki	Loimaa Kk	Heimo Kortetniemi	91	1,27
Loimaan Seudun Osuuspankki	Loimaa	Juha Pullinen	74	0,92
Lokalahden Osuuspankki	Lokalahti	Irma Sirén	19	0,29
Lopen Osuuspankki	Loppi	Keijo Bragge	74	0,84
Lounais-Suomen Osuuspankki	Paimio	Vesa Viitaniemi	141	1,40
Luhangan Osuuspankki	Tammijärvi	Pekka Pietilä	20	0,13
Luopioisten Osuuspankki	Luopioinen	Esa Jokinen	24	0,25
Luumäen Osuuspankki	Taavetti	Eero Kettunen	49	0,76
Luvian Osuuspankki	Luvia	Hannu Kyrövaara	41	0,39
Länsi-Uudenmaan Osuuspankki	Lohja	Jukka Karasjärvi	541	6,10
Maaningan Osuuspankki	Maaninka	Ari Väänänen	52	0,85
Marttilan Osuuspankki	Marttila	Matti Vahalahti	50	1,02
Maskun Osuuspankki	Masku	Jarmo Nurmi	62	0,70
Mellilän Seudun Osuuspankki	Mellilä	Jouko Rinne	26	0,55
Merimaskun Osuuspankki	Merimasku	Mikko Seppänen	18	0,25
Metsämaan Osuuspankki	Metsämaa	Jussi Nieminen	20	0,26
Miehikkälän Osuuspankki	Miehikkälä	Kalevi Salonen	36	0,72
Miettilän Osuuspankki	Miettilä	Kaarina Sacklén	5	0,01
Mouhijärven Osuuspankki	Mouhijärvi	Esko Heinonen	37	0,51
Mynämäen Osuuspankki	Mynämäki	Kimmo Ranta	86	1,53
Myrskylän Osuuspankki	Myrskylä	Jorma Rouhiainen	14	0,14
Mäntsälän Osuuspankki	Mäntsälä	Heikki Kananen	112	1,40
Mäntän Seudun Osuuspankki	Mänttä	Erkki Lauronen	136	1,99
Nagu Andelsbank	Nauvo	Johan Broos	21	0,18
Nakkilan Osuuspankki	Nakkila	Jussi Kuvaja	78	1,36
Niinijoen Osuuspankki	Niinijoki	Timo Seikkula	24	0,42
Nilsian Osuuspankki	Nilsia	Seppo Pääkkö	91	1,75
Nivalan Osuuspankki	Nivala	Markku Niskala	100	0,70
Nousiaisten Osuuspankki	Nousiainen	Ville Aakula	113	1,50
Nurmeksien Osuuspankki	Nurmes	Mikko Vepsäläinen	93	1,72
Orimattilan Osuuspankki	Orimattila	Veli-Matti Onnela	106	2,36
Oripään Osuuspankki	Oripää	Jouko Rekolainen	32	0,32
Oriveden Seudun Osuuspankki	Orivesi	Pertti Pyykkö	99	1,47
Osuuspankki Kantrisola	Inkere	Bo Hellen	64	0,90
Oulaisten Osuuspankki	Oulainen	Jari Anttila	99	1,38
Oulun Osuuspankki	Oulu	Timo Levo	1138	11,06
Outokummun Osuuspankki	Outokumpu	Eero Eskelinen	57	1,09
Paattisten Osuuspankki	Paattinen	Eero Koskinen	60	0,31
Paltamon Osuuspankki	Paltamo	Jorma Niemi	39	0,63
Parikkalan Seudun Osuuspankki	Parikkala	Tuomo Liukka	73	1,41

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Milj. €	Liikevoitto Milj. €
Parkanon Osuuspankki	Parkano	Aarre Saranpää	55	0,71
Pedersörenejdens Andelsbank	Pietarsaari	Ulf Löf	215	2,34
Perhon Osuuspankki	Perho	Pekka Pajula	35	0,53
Perniön Osuuspankki	Perniö	Risto Lehtinen	55	0,82
Peräseinäjoen Osuuspankki	Peräseinäjoki	Juha Mäki	63	0,98
Pieksämäen Seudun Osuuspankki	Pieksämäki	Seppo Vanninen	148	0,63
Pielaveden Osuuspankki	Pielavesi	Pertti Rautaparta	64	0,85
Pihtiputaan Osuuspankki	Pihtipudas	Erkki Niemelä	35	0,71
Pohjolan Osuuspankki	Rovaniemi	Markku Salomaa	443	4,08
Polvijärven Osuuspankki	Polvijärvi	Juhani Leminen	68	1,19
Porin Seudun Osuuspankki	Pori	Jukka Ramstedt	656	8,50
Porvoon Osuuspankki	Porvoo	Pertti Hellqvist	328	3,84
Posion Osuuspankki	Posio	Martti Varanka	62	0,96
Pudasjärven Osuuspankki	Pudasjärvi	Urpo Ojala	99	2,42
Pukkilan Osuuspankki	Pukkila	Ari Talkara	36	0,77
Pulkkilan Osuuspankki	Pulkki	Eero Kesitalo	24	0,43
Punkalaitumen Osuuspankki	Punkalaidun	Tapio Laine	66	0,92
Puolangan Osuuspankki	Puolanka	Jouni Ahokumpu	47	0,39
Purmo Andelsbank	Pietarsaaren mlk	Stig-Göran Jansson	22	0,13
Pyhäjärven Osuuspankki	Pyhäsalmi	Matti Martikainen	74	1,33
Pyhännän Osuuspankki	Pyhäntä	Viljo Lotvonen	25	0,32
Päijät-Hämeen Osuuspankki	Lahti	Timo Laine	623	1,60
Pälkäneen Osuuspankki	Pälkäne	Jari Linjala	41	0,85
Pöytyän Osuuspankki	Riihikoski	Tuomo Jokinen	54	0,66
Raahen Seudun Osuuspankki	Raahen	Seppo Rytivaara	191	2,04
Rantasalmen Osuuspankki	Rantasalmi	Vesa Auvinen	83	1,00
Rantsilan Osuuspankki	Rantsila	Ismo Välijärvi	30	0,45
Rauman Seudun Osuuspankki	Rauma	Simo Kauppi	352	7,15
Rautalammin Osuuspankki	Rautalampi	Esko-Pekka Markkanen	43	0,73
Riihimäen Seudun Osuuspankki	Riihimäki	Seppo Runsamo	193	2,70
Riistaveden Osuuspankki	Riistavesi	Pauli Kröger	41	0,59
Ruhtinansalmen Osuuspankki	Ruhtinansalmi	Helena Juntunen	8	0,13
Ruoveden Osuuspankki	Ruovesi	Alpo Porila	71	0,62
Ruukin Osuuspankki	Ruukki	Kalle Arvio	64	1,08
Rymättylän Osuuspankki	Rymättylä	Antero Nikki	38	0,62
Rääkkylän Osuuspankki	Rääkkylä	Olli Koivula	45	0,70
Sallan Osuuspankki	Salla	Veikko Nissi	41	0,33
Salon Seudun Osuuspankki	Salo	Jukka Hulkkonen	383	4,24
Sauvon Osuuspankki	Sauvo	Pasi Virtanen	32	0,54
Savitaipaleen Osuuspankki	Savitaipale	Martti Valttonen	57	0,91
Savonlinnan Osuuspankki	Savonlinna	Merja Auvinen	245	3,88
Sideby Andelsbank	Sideby	Johan Ingves	10	0,06
Siikajoen Osuuspankki	Siikajoki	Pentti Keränen	27	0,31
Simpeleen Osuuspankki	Simpele	Kalevi Lehti	32	0,82
Somerniemen Osuuspankki	Somerniemi	Pertti Kujala	17	0,22
Someron Osuuspankki	Somero	Kari Raikkonen	91	1,25
Sonkajärven Osuuspankki	Sonkajärvi	Esko Nissinen	59	0,87
Sotkamon Osuuspankki	Sotkamo	Juhajouni Karttunen	70	1,21
Strömfors Andelsbank	Ruotsinpyhtää	Mats Majander	5	0,01

Nimi	Kotipaikka	Toimitusjohtaja	Tase Milj. €	Liikevoitto Milj. €
Sulkavan Osuuspankki	Sulkava	Kari Haverinen	34	0,42
Suomussalmen Osuuspankki	Suomussalmi	Timo Polo	58	0,54
Suonenjoen Osuuspankki	Suonenjoki	Antti Hult	62	0,84
Sysmän Osuuspankki	Sysmä	Heikki Kuurne	65	1,23
Säkylän Osuuspankki	Säkylä	Markku Perttuli	46	0,69
Taivalkosken Osuuspankki	Taivalkoski	Riitta-Liisa Ahokumpu	34	0,36
Taivassalon Osuuspankki	Taivassalo	Markku Kraama	28	0,26
Tampereen Seudun Osuuspankki	Tampere	Tony Vepsäläinen	1 354	11,17
Tarvasjoen Osuuspankki	Tarvasjoki	Esa Hentula	34	0,48
Tervolan Osuuspankki	Tervola	Hannu Neuvonen	41	0,66
Tervon Osuuspankki	Tervo	Seppo Vehniäinen	26	0,41
Toholammin Osuuspankki	Toholampi	Lauri Keski-Rahkonen	61	0,72
Toijalan Osuuspankki	Toijala	Heikki Teräväinen	94	1,49
Tornion Osuuspankki	Tornio	Pentti Alaperä	158	1,00
Turun Seudun Osuuspankki	Turku	Risto Korpela	1 464	12,27
Tuupovaaran Osuuspankki	Tuupovaara	Jaana Reimasto-Heiskanen	34	0,47
Tyrnävän Osuuspankki	Tyrnävä	Eero Ylilauri	42	0,48
Ullavan Osuuspankki	Ullava	Veikko Väisälä	18	0,31
Urijalan Osuuspankki	Urijala	Janne Nuutinen	78	1,17
Utajärven Osuuspankki	Utajärvi	Raimo Tuovinen	80	1,45
Uukuniemen Osuuspankki	Niukkala	Pauli Loikkanen	9	0,13
Vakka-Suomen Osuuspankki	Uusikaupunki	Juha-Pekka Nieminen	207	2,53
Valkeakosken Osuuspankki	Valkeakoski	Juha Luomala	117	1,42
Valtimon Osuuspankki	Valtimo	Heikki Myller	36	0,46
Vammalan Seudun Osuuspankki	Vammala	Jari Pimiä	132	0,64
Vampulan Osuuspankki	Vampula	Kari Hänti	43	0,63
Varkauden Osuuspankki	Varkaus	Pekka Vilhunen	145	1,72
Varpaisjärven Osuuspankki	Varpaisjärvi	Seppo Riekkinen	53	0,79
Vasa Andelsbank	Vaasa	Ulf Nylund	412	4,37
Vehmersalmen Osuuspankki	Vehmersalmi	Heikki Väisänen	34	0,68
Vesannon Osuuspankki	Vesanto	Esa Keränen	36	0,48
Vetelin Osuuspankki	Veteli	Jarmo Lehojärvi	19	0,25
Vetelin Ylipään Osuuspankki	Räyriä	Jari Siirilä	20	0,24
Viekin Osuuspankki	Viekijärvi	Esko Pyykkö	9	0,03
Vihannin Osuuspankki	Vihanti	Olavi Rasi	63	0,89
Vimpelin Osuuspankki	Vimpeli	Simo Ilomäki	38	0,48
Virolahden Osuuspankki	Virolahti	Jyrki Gerlander	40	0,51
Virtain Osuuspankki	Virrat	Ari Kakkori	87	1,24
Ylitornion Osuuspankki	Ylitornio	Heikki Eteläaho	54	0,84
Ylivieskan Osuuspankki	Ylivieska	Jarmo Somero	111	0,92
Yläneen Osuuspankki	Yläne	Heikki Eskola	46	0,92
Ypäjän Osuuspankki	Ypäjä	Kirsi-Marja Hiidensalo	50	0,78
Ähtärin Osuuspankki	Ähtäri	Esko Kokkila	37	0,57
Östnylands Andelsbank	Porvoo	Arto Nurmi-Aro	167	1,05
Östra Korsholms Andelsbank	Mustasaari	Jussi Lahti	4	0,04
Övermark Andelsbank	Närpiö	Mårten Vikberg	18	0,22

TILINPÄÄTÖSLAUSUMA

Olemme hyväksyneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-ryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta

1.1.–31.12.2004. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi Osuuspankkikeskus Osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Helsingissä 2. päivänä maaliskuuta 2005
Osuuspankkikeskus Osk:n johtokunta

Antti Tanskanen

Reijo Karhinen

Erkki Böös

Pekka Jaakkola

Mikael Silvennoinen

Heikki Vitie

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Osuuspankkikeskus Osk:n varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle

Olemme tarkastaneet osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain tarkoittaman osuuspankkien yhteenliittymän (OP-ryhmä) yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2004. OP-ryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n johtokunnan ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä.

Yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on

tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei yhdistelty tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Tarkastuksen yhteydessä olemme perehtyneet ryhmän jäsenyhteisöjen noudattamiin tilinpäätösperiaatteisiin sekä niiden tilintarkastajien antamiin tilintarkastuskertomuksiin ja muihin raportteihin.

Lausuntonamme esitämme, että yhdistelty tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien Rahoitustarkastuksen ja muiden määräysten ja säännösten mukaisesti. Yhdistelty tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot OP-ryhmän toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Helsingissä 2. maaliskuuta 2005

KPMG OY AB

Hannu Niilekselä
KHT

Osuuspankkikeskus

PL 308, 00101 Helsinki

Teollisuuskatu 1b, Helsinki

Vaihde 010 252 010, telekopio 010 252 3703

www.op.fi

etunimi.sukunimi@op.fi